

HÅNDBOK FOR PKU I NORGE - INNHOLD

Kapitlene A, B og C er publisert på MF vitenskapelig høyskoles hjemmesider.

Ajourført Håndbok i papirutgave er tilgjengelig på MF vitenskapelig høyskole og på alle PKUs kurssteder.

Eier av dokumentene i Håndbok for PKU i Norge er Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (PU/EMKS) MF, Sertifiseringsutvalget - PKU (SU/PKU) MF, Veilederfellesskapet - PKU (VF/PKU) og Samarbeidsutvalget - PKU (SMU/PKU).

Kapittel A om PKU:

A 1 Om norsk PKU: Formål, metoder/virkemidler, kursvarianter, organisering og ledelse

A 2 Læringsmålene i PKU501/502/503. En sammenstilling

A 3 Oversikt over godkjente kurssteder og sertifiserte veiledere i PKU

A 4 Oversikt over tillitsvalgte og medlemmer i styrende organer

A 5 Søknadsskjema til PKU-kurs

A 6 Opptakskriterier og rangeringskriterier for PKU

A 7 Klageadgang i forbindelse med opptak og evaluering i PKU501/502/503

Kapittel B emnebeskrivelser og studieplaner:

B 1 Emnebeskrivelse PKU501

B 2 Emnebeskrivelse PKU502

B 3 Emnebeskrivelse PKU503

B 4 Studieprogram Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

B 5 Emnebeskrivelse AVH8010 Masteroppgave i klinisk sjelesorg

B 6 Emnebeskrivelse TEOL8512: *Når klinisk erfaring og teologiske refleksjon møtes*

B 7 Emnebeskrivelses TEOL8513: *Trinitarisk teologi i sjelesorgen*

B 8 Emnebeskrivelse TEOL8514: *Sjelesorg som kritisk hermeneutisk praksis*

B 9 Retningslinjer og rammeplan for veilederutdannelsen i PKU

Kapittel C styrende organer:

C 1 Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

C 2 Sertifiseringsutvalget - PKU

C 3 Veilederfellesskapet - PKU

C 4 Samarbeidsutvalget - PKU

FORKORTELSER SOM ER BRUKT I HÅNDBOKEN:

ACPE The Association for Clinical Pastoral Education, Inc. (USA)

AU Arbeidsutvalg VF/PKU

MF MF vitenskapelig høyskole

NCPE/NPKU Norsk PKU

PKU Pastoralklinisk utdanning

PKU/S PKU for grunnstudenter

PU/EMKS Programutvalg Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

SU/PKU Sertifiseringsutvalget - PKU

SMU/PKU Samarbeidsutvalget - PKU

VF/PKU Veilederfellesskapet - PKU

VLU/PKU Veilederutdanningen i PKU

Kapittel D for sertifiserte veiledere i PKU og styrende organer

D 1 Prosedyre for høring ved godkjenning som veilederkandidat og sertifisering som veileder

D 2 Fagutvikling og praksis som sertifisert veileder i PKU (sammen med VF/PKU)

D 3 Retningslinjer og kvalitetskrav ved godkjenning av kurssteder

D 4 Retningslinjer for økonomiske godtgjørelser i PKU

D 5 Gjensidighetsavtalen med ACPE

D 6 Ethical Accountability Form - For sertifiserte veiledere som søker overgang mellom ACPE/NPKU

D 7 Litteraturliste for PKU501/502/503

D 8 Litteraturliste for veilederutdannelsen

D 9 Klageadgang i forbindelse med opptak til veilederutdannelsen i PKU og sertifisering som veileder

D 10 Skjema ved søknad om godkjenning som kurssted (etter tilslutning fra VF/PKU)

D 11 Skjema ved uttalelse om innpasning av ACPE kurs til NPKU

D 12 Mal - Avtale mellom MF og kurssted for PKU

D 13 Mal - Avtale mellom MF og sertifisert veileder ved godkjent kurssted

D 14 Mal - Protokoll fra opptaksmøte til PKU- kurs

D 15 Mal - Tillatelse til bruk av klinisk materiale som vedlegg til veiledereksamen

D 16 Mal - Kursbevis med resymé av kursinnhold PKU501/502/503

D 17 Mal - Veileders sluttevaluering etter PKU501/502/503

D 18 Mal - Kursdeltakers sluttevaluering etter PKU501/502/503

D 19 Mal - Veileders sluttevaluering VLU/PKU

D 20 Mal - Kandidatens sluttevaluering VLU/PKU

D 21 Håndboken distribusjon og abonnenter

PKU i Norge

1. Formål
2. Metoder og virkemidler i *sjelesorgutdanningen*
3. Ulike kursvarianter
4. Organisering og ledelse

1. Formål

Den Pastoralkliniske *sjelesorgutdanningen* har som formål å utdanne prester og andre kirkelige medarbeidere i sjelesorg. *Veilederutdanningen* har som formål å dyktiggjøre ordinerte kirkelige medarbeidere som veiledere og kursledere i PKU.

2. Metoder og virkemidler i sjelesorgutdanningen

Innledning

PKU er prosessorientert og erfaringsbasert læring med fokus på integrasjon mellom personlige og teoretiske læringsområder. *Sjelesorgutdanningen* består av tre emner, PKU 501-3, hvert emne med 400 timer veiledet læring. Det forutsettes faglig progresjon og utvikling fra kurs til kurs i henhold til emnebeskrivelsene. Hvert emne gir 20 studiepoeng, og inngår i graden *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (EMKS)*, MF.

PKU501 kan inngå i graden *Erfaringsbasert master i praktisk teologi*. PKU kan gjennomføres uavhengig av masterprogrammene.

I Emnebeskrivelsene for PKU 501 – 502 – 503 sies det at «PKU forutsetter et læringsmiljø som fremmer faglig og personlig vekst og dannelses. Et slikt miljø kjennetegnes av gjensidig tillit, respekt, åpenhet, utfordring, mangfold og kompleksitet».

Vi skal her redegjøre for metoder og virkemidler i PKUs grunnutdanning, med sideblikk til pedagogisk og psykologisk teori som ligger til grunn. For oversiktens skyld knyttes redegjørelse opp mot PKUs «Programelementer og virkemidler» slik disse fremkommer i Emnebeskrivelsene.

I PKU står erfaringsbaserte læringsmetoder i sentrum. Konteksten for PKU har tradisjonelt vært sykehus eller steder hvor det gis behandling. Dette forklarer delvis navnet «*pastoralklinisk utdanning*». Men vi kan også merke oss at termen «klinisk» har referanse til metodetenkningen i PKU. Den «kliniske metode» - som er utviklet innen helsevesenet - har ofte stått i et visst spenningsforhold til ensidig vektlegging av teori og tradisjonell vitenskapelig metode. For vår kontekst kan vi si at «klinisk» - med referanse til praksis - fremhever at det som kan observeres og erfares i praksisutøvelse av sjelesorg tillegges avgjørende vekt og betydning. Teoretisk tilnærming er ikke tilstrekkelig for å utvikle seg som sjelesørger.

PKUs læringsmodell forutsetter at læring ikke er begrenset til overføring av kunnskap. Snarere er læringen resultat av en prosess der den som er under utdanning spiller hovedrollen, der læring skjer i stadig vekslende mellom praktisk erfaring og teoretisk refleksjon. Denne læringsformen har røtter i voksenpedagogikken, som føres tilbake til USA og Europa på 1920-tallet. Fagets fremste og sannsynligvis første pioner var Eduard C. Lindeman. I annen halvdel av 1900-tallet ble hans arbeider videreutviklet bl.a. av Malcolm Knowles. Fra disse teoriene vokste den moderne voksenpedagogikken fram, og fikk etter hvert stor innflytelse innen etter- og videreutdanning i helse-/ skole-/ og sosialsektoren. PKU har hentet mesteparten av sin pedagogikk fra disse kildene. Anerkjente navn innen voksen- og veiledningspedagogikken i dag er for eksempel Patricia Cranton og Jack Mezirow. Med referanse særlig til gruppeelementet i PKU og arbeidet med å utvikle personlig kompetanse og relasjonskompetanse i sjelesorg, opprettholdes og utvikles også et dialogisk forhold til sentrale psykologiske tradisjoner, ikke minst sosialpsykologiske, psykodynamiske og systemiske teorier.

2.1. Læringskontrakt og målsetninger

Læringskontrakt og målsetninger utgjør på sett og vis rammen eller yttersiden av utdanningen. Kontrakten som inngås tydeliggjør krav og forventninger som skal innfris både av kursdeltaker og veileder/kurssted. Læringsmålene for kurstrinnene er fastsatt i Emnebeskrivelsene. I tillegg vil deltakere bli bedt om å angi noen få utvalgte personlige mål i tråd med de generelle målene og basert på egne opplevde læringsbehov. Man kan si det slik at læringsmålene i Emnebeskrivelsene utgjør «pensum» for utdanningen og er felles for hele utdanningsgruppen. Når man søker seg til PKU og tar imot tilbud om utdanningsplass, forutsettes det at deltakeren har sagt seg villig og motivert til å arbeide innenfor de generelle målsetningene som gjelder på det trinnet man hører hjemme. De personlige målene er tilsvarende viktige. I voksen- og veiledningspedagogikken gis alltid oppmerksomhet til den motivasjon som springer ut av egne *erfarte* behov for læring.

Målene, både de som er felles og de som er individuelle, har også som formål å sette realistiske grenser for hva det er mulig å arbeide med innenfor en tidsbegrenset periode og med de rammer og forutsetninger som et PKU ellers har.

2.2. Klinisk praksis og veiledning i gruppe og individuelt

I den kliniske og erfaringsbaserte læringsmetoden er *praksis* et grunnleggende og obligatorisk element. Derfor er mye tid satt av til praksis der det gis muligheter for samtaleerfaring og møter med konfidenter. I intensivkurs på 11 uker inngår dette i den daglige timeplanen. På utvidet tidsramme kreves det at man allerede har en daglig praksisarena knyttet til sin egen kirkelige stilling. For at erfaring fra praksis skal bli til læring og ikke bare praksis, må hver deltaker kontinuerlig produsere skriftlig materiale fra sine

konferansemøter til veiledningstimene i kurset, også kalt «klinisk seminar». Dette materialet, diverse former for anonymiserte kasuistikker og samtalerapporter/verbatims, utgjør de viktigste læringsdokumentene. I PKUs første tid kalte man konferansene og dette materialet «*Living Human Documents*».

I intensivkursene gis det normalt klinisk seminar/gruppeveiledning 4-5 timer i uken, i kurs med utvidet tidsramme 2 timer hver kursdag. Individualveiledning med PKU-veileder gis en time i uken pr. deltaker i intensivkurs, noe lavere timetall i kurs med utvidet tidsramme. Også her er materiale fra praksis det sentrale element.

«*Erfaring – refleksjon – erfaring*» («action – reflection – action» cf. «praxis – theory – praxis») er stikkordene i den kliniske læringsmetoden. Poenget er at man lærer av sine erfaringer ved å reflektere over det som skjedde sammen med gruppen og veileder. Bearbeidingen/refleksjonen skal føre til en tydeligere forståelse, bevissthet og innsikt som man bærer med seg til neste møte/samtale. Bearbeidingen i gruppen vil også bli supplert med formidling av ny kunnskap, der det er aktuelt.

Det skriftlige veiledningsmaterialet er normalt skrevet etter en mal. Malen sikrer en viss systematikk i seminargjennomgangen, noe som er grunnleggende i klinisk metode. Det kan være verdt å merke seg at klinisk metode er brukt innenfor en rekke fagfelt der poenget er å lære av praksis og ikke minst av *tilkortkommenhet* i praksis. Innen klinisk metode er det alltid viktig å begynne med å *beskrive* hva som faktisk skjedde og avstå fra å tolke og vurdere før mest mulig av det som ble sagt og foregikk i møtet er kommet på bordet. Dette kan være en vanskelig øvelse, men helt nødvendig som bakteppe for den refleksjonen som følger etter at vi har dvelt ved hva som faktisk skjedde.

Det er særlig i *refleksjonen* over klinisk materiale at ulikheten mellom de forskjellige fagfelt som anvender denne metode kommer til syne. Når man reflekterer, ser man det foreliggende materialet i *lys av* andre perspektiver, verdier og teorier. I sjelesorgfaget er de grunnleggende perspektivene våre trostradisjoner og teologi, men også andre relevante (f.eks. samfunnsvitenskapelige) fortolkninger av menneskelig atferd trekkes inn. Refleksjonen, som alltid vil inneholde et undersøkende og kritisk element, vil ofte søke å se materialet i en større kontekst enn det som var mulig i selve situasjonen som beskrives. Slik sett er refleksjon noe langt mer enn kun «tilbakemeldinger», og noe ganske annet enn fokus på rett og galt.

Det er en krevende oppgave å lære seg å reflektere over klinisk materiale i gruppe, og til tider krevende for den enkelte deltaker å slippe gruppen inn i sin egen erfaringsverden og praksis. Refleksjonens form er *samtalen* i gruppen (reflekterende team) eller med veileder i individualveiledningen. Siden det er vår utøvelse av sjelesorg som står på dagsorden for læringen, vil man i refleksjonen også berøre og utforske den interpersonelle dynamikk som kommer til syne i veiledningsmaterialet. Man vil sette søkelys på sjelesørgerens bidrag og hvordan - og med hvilken bakgrunn - sjelesørgeren gjør sine veivalg og påvirker samtalen.

Med utgangspunkt i psykodynamisk lærings- og gruppeteori kan PKU-veiledere også hjelpe gruppen til å utforske den interpersonelle dynamikken i veiledningsmaterialet, blant annet ved å undersøke parallelle prosesser som oppstår/forplanter seg fra det sjelesørgeriske møtet til veiledningsgruppens egen dynamikk.

2.3. Egenerfaringsgruppen

Denne læringsarenaen kalles av og til «gruppedynamikk». Omfanget for dette kurselementet er 2 x 90 minutter pr. uke i intensivkurs og normalt 90 minutter hver kursdag i kurs med utvidet tidsramme.

I denne gruppeformen er fokus rettet mot deltakernes erfaringer fra eget liv (livs-, relasjons- og troshistorie) samt de personlige tema som aktualiseres i rollen som sjelesørger og i møte med gruppen og utdanningen for øvrig. Dermed får denne gruppen *både* et «her og nå» fokus og et fokus på de tema og erfaringer deltakerne bærer med seg inn i kurset. Samtidig vil vi understreke at egenerfaringsgruppen ikke er en terapigruppe. Siktemålet er også her læring, via arbeid med seg selv og sine relasjoner med det formål å utvikle seg som sjelesørger. Selv om agendaen i utgangspunktet er åpen, vil deltakernes personlig målsetninger og de generelle læringsmålene for PKU fungere som en regulerende faktor. I en så vidt tidsbegrenset gruppe er det helt nødvendig å arbeide innenfor rammen av realistiske og avtalte mål.

En god egenerfaringsgruppe kjennetegnes av ærlige og selvreflekterende prosessamtaler fremfor vanlig sosialt samvær. I vanlig sosialt samvær diskuterer man gjerne hendelser og saker og lar det nonverbale som foregår, samt ubeviste og ureflekterte «undertekster» (følelser) være i fred. I egenerfaringsgruppens arbeid er integrering av «tekst og undertekst» en vesentlig del av formålet. Slik blir selve gruppen et verksted for arbeid med relasjoner, væremåter og betydningen av våre livserfaringer. Med en større forståelse for oss selv og vår virkning på andre, ved å lytte til de andre i gruppen og reflektere over samspillet og egne roller, legges det til rette for å utvikle vår sjelesorgkompetanse ved større grad av lydhørhet, empati og evne til konstruktiv konfrontasjon.

Videre er gruppen viktig for utvikling av integrasjonskompetanse i sjelesorgfaget. I egenerfaringsgruppen møtes deltakerne med sine egne liv og historier. Samtidig møtes deltakerne som yrkesutøvere/sjelesørgere og fungerer i gruppen både som «konfidenter» og «sjelesørgere». Dette gir en unik mulighet til å utforske sammenhengen mellom egen person og profesjon, erfaring og teologi. Veileder vil hjelpe gruppen og den enkelte til å utforske sammenhenger mellom den man er som sjelesørger og den man er i egenerfaringsgruppen.

I PKUs historie i Norge fra 1950 tallet og frem til i dag, ligger det en sterk tradisjon for dialog mellom teologi og psykologi. Det betyr ikke at PKUs veiledningsmetodikk lar seg identifisere med én skole eller ett perspektiv fra psykologien. Snarere er det slik at man har inntatt en eklektisk holdning der man gjør seg bruk av innsikter og metoder fra flere kilder. Når det gjelder det teoretiske og metodiske grunnlag for tenkningen bak egenerfaringsgruppen, er det likevel dekning for å si at man har hentet mye av sin forståelse og metodikk fra psykodynamisk og psykoanalytisk hold. Disse teoriene er og har vært under stadig utvikling. Det klassiske psykoanalytiske perspektiv kjennetegnes av vekt på *økt innsikt* ved å bevisstgjøre det ubevisste, særlig i forhold til drifter og konflikter. Objektrelasjonsteorien og selvpsykologien kjennetegnes blant annet av sitt blikk for emosjonelle underskuddstilstander og derav følgende kompensatoriske strategier, med vekst og endring gjennom styrket og realistisk bevissthet om seg selv og korrigerte emosjonelle erfaringer.

I de siste årene har de systemiske, intersubjektive og relasjonsorienterte perspektivene fått en sterkere og supplerende posisjon. Her vektlegges bl.a. autentisitet, interaksjon, maktforhold og transparens. Vekstpotensialet ligger i utvikling av relasjonsevnen, via aktivt og gjensidig engasjement i hverandres liv og livsverdener.

I samsvar med denne utviklingen har også veilederrollen i noen grad blitt modifisert og endret. Selv om alle veiledere har sin individuelle stil, er det vanlig i dag at veilederen involverer seg mer aktivt, åpent og støttende i relasjon til gruppen og den enkelte, samtidig som veilederen har en annen rolle enn deltakerne og avstår fra å bruke gruppen til å bearbeide sine egne tema. Ved dette konstitueres en asymmetri som har sin parallell i konfident – sjelesørgerrelasjonen. Åpenhet om denne asymmetrien muliggjør utforskning av personlige tema som er viktige også for vår sjelesørgerpraksis, knyttet til autoritet, myndighet og ansvar.

Til slutt skal det understrekes at det kan oppleves som krevende, hardt arbeid å være deltaker i PKUs egenerfaringsgruppe. Til tider vil deltakere streve med frustrasjon og usikkerhet knyttet til hvordan komme videre, hvordan stå frem med sitt eget og hvordan forholde seg til de andre. I en gruppekultur som vektlegger åpenhet og autenticitet, vil deltakere lett kjenne seg sårbare. Det er en felles oppgave for gruppeleder og gruppen å finne konstruktive måter å møte og ta hånd om sårbarheten på. Der det åpnes for utforskning ved å sette ord på vanskelige følelser og erfaringer, vil det være mulig å vokse og lære, også gjennom sårbarhetserfaringer og faser preget av frustrasjon.

2.4. Gudstjenester, didaktisk undervisning og litteraturstudium

Det vil alltid være en gudstjenestelig ramme omkring et PKU-kurs, ofte med daglig morgenbønn. Deltakerne vil også levere opptak av prekener/gudstjenester til refleksjon i gruppen, særlig med tanke på det kommunikative element og økt bevissthet om hvem man er som forkynner. Det er en viktig sammenheng mellom sjelesorgens rom, prekestol og alter. Ved å trekke inn liturgiske og forkynnende elementer i kurset gis deltakerne mulighet for bedre integrasjon av sentrale pastorale funksjoner.

Undervisning/seminarer av mer didaktisk karakter har også sin plass i PKU, men er viet mindre tid enn i tradisjonell undervisning der kunnskapsformidling står i sentrum. Undervisningen kan ha forskjellig karakter, fra forelesninger til mer interaktive former eller med utgangspunkt i eksterne kasuistikker. Deltakerne selv vil også bli utfordret til å delta med undervisning i gruppen. I intensivkurs vil slik undervisning normalt bli gitt som en dobbeltime to ganger i uken, i kurs med utvidet tidsramme hver kursdag.

Det inngår et litteraturstudium på min. 500 sider, valgt ut med base i oppført pensumlitteratur (se Emnebeskrivelsen) og etter samråd med PKU-veileder.

Dersom refleksjonen rundt klinisk materiale skal kunne brynes mot perspektiver fra den generaliserte kunnskap, er det viktig å utvide den teoretiske horisont ved litteraturstudium og kunnskapstilegnelse fra didaktisk undervisning.

3. Ulike kursvarianter

PKU 11-ukers fulltids studium:

I denne modellen har deltakerne sin kliniske praksis ved eller i tilknytning til kursstedet. Tiden fordeles mellom sjelesørgeriske samtaler og veiledning, egenerfaringsgruppe, didaktisk undervisning og selvstudium. Det som kjennetegner denne modellen er mengden kliniske erfaringer sammenholdt med kort avstand i tid mellom kliniske erfaringer og systematisk refleksjon over disse. Daglige samlinger i PKU-gruppen gir høy læringsintensitet med tanke på samspill og relasjonsdynamikk.

PKU utvidet tidsramme (deltid):

I denne modellen hentes det kliniske materialet fra deltakernes egen arbeidshverdag. Kurs med utvidet tidsramme kan organiseres på ulike måter med tanke på samlingenes lengde og intervallene mellom dem. Samlingene benyttes til veiledning, egenerfaringsgruppe og didaktisk undervisning. Det som kjennetegner denne modellen er at deltakerne samler relevante praksiserfaringer fra sitt daglige arbeid og bringer disse med seg til samlingene i PKU-gruppen. Dette skaper nærhet til egen kontekst.

Ulike typer av PKU - kurs innenfor Master i klinisk sjelesorg:

De ulike kurstypene for PKU er likeverdige med tanke på faglig innhold, læringsmål og studiepoeng. Likevel skiller de seg fra hverandre på noen områder. Dette gjelder særlig nivået på og intensiteten i den dynamiske, interpersonelle læringen som skjer i et kurs. Både erfaring og de teorier om gruppelæring som ligger til grunn for PKU-pedagogikken, tilsier at innhold og kvalitet blir et annet når læringsintensiteten øker som følge av de korte intervallene mellom hver gruppesamling. For læring av sjelesorg, som i stor grad har som mål å fremme forståelse av samspill og relasjonsdynamikk, er denne intensivformen av meget stor verdi. Det anbefales at minst ett av PKU-kursene i Erfaringsbasert master i kliniske sjelesorg skal være et 11-ukers fulltids studium.

4. Organisering og ledelse

Sjelesorgutdanningen styres av

Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (PU/EMKS) ved MF vitenskapelig høyskole.

Veilederutdanningen styres av

Sertifiseringsutvalget-PKU (SU/PKU) ved MF vitenskapelig høyskole.

Veilederfellesskapet - PKU (VF/PKU) har representanter i PU/EMKS og SU/PKU.

Lederne i PU/EMKS, SU/PKU og VF/PKU utgjør Samarbeidsutvalget-PKU.

Selve kursdriften foregår på *kurssteder* som er godkjent av PU/EMKS og med *sertifiserte veiledere i PKU* som faglige ansvarlige kursledere.

Utdanningenes krav og innhold er beskrevet i *Emnebeskrivelsene for PKU501, 502 og 503* og i *Retningslinjer og rammeplan for veilederutdanningen* (B9).

Norsk PKU har en gjensidighetsavtale med ACPE (PKU i USA) som åpner for at kurs gjennomført i regi av ACPE kan godskrives med studiepoeng i Norge etter nærmere bestemmelser.

Håndboken for PKU i Norge samler alle fagplaner og administrative bestemmelser som gjelder i PKU.

PKU501

PKU502

PKU503

1. Kunnskap	1. Ferdigheter	1. Generell kompetanse
- god kunnskap om egen trostradisjon og teologi - kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt - kunnskap om relevante samfunnsvitenskapelige fortolkninger av menneskelig adferd - kunnskap om dynamiske faktorer i samspillet mellom konfident og sjelesørger	- fordypet evne til å artikulere en pastoral selvforståelse i samsvar med egne forutsetninger, teologi og sjelesørgerisk erfaring - god evne til å initiere og vedlikeholde gode kollegiale og tverrfaglige samarbeidsrelasjoner, preget av gjensidighet, åpenhet og myndighet - god evne til kritisk refleksjon over egen sjelesørgerisk praksis - god evne til praktisk anvendelse av samtale metodikk	- høy bevissthet om sjelesørgeriske profesjonsholdninger knyttet til emosjonell tilgjengelighet og adekvat bruk av personlige erfaringer - høy bevissthet om egne holdninger knyttet til spørsmål om nærhet/avstand, respekt for egne og andres grenser/integritet - høy bevissthet om positive og problematiske sider ved bruk av pastoral omsorg, myndighet og autoritet
2. Ferdigheter	2. Kunnskap	2. Ferdigheter
- god evne til å initiere, administrere, fordype og avslutte sjelesorgrelasjoner - evne til en empatisk og aksepterende grunnholdning som sjelesørger - evne til aktiv lytting og respektfull respons som sjelesørger - evne til å holde kliniske erfaringer og teologiske kunnskaper sammen på en integrert måte	- god kunnskap om en større bredde av sjelesørgeriske virkemidler, inklusive adekvat bruk av Bibel, bønn og ritualer - kunnskap om konfliktbearbeiding, konfrontasjon og kriseintervensjoner - kunnskap om kontekstuelle forhold som gir betingelser for sjelesorg til mennesker av ulike bakgrunn, i ulike livssituasjoner, faser og kriser - kunnskap om ulike perspektiver på samtalemetodikk og relasjonsdynamikk	- fordypet evne til å lytte og fortolke konfidentens følelser, ord og handlinger i lys av teori og sosio-kulturell kontekst - fordypet evne til innsiktsfull og ansvarlig utøvelse av sjelesorg, med tydelig profesjonell kommunikasjon som kjennetegn - evne til grundig teologisk refleksjon over klinisk kasuistikk på en slik måte at teori og praksis, liv og lære kan sammenholdes og gjensidig utfordre hverandre - evne til å inngå aktivt, med trygghet og tydelighet i rollen som sjelesørger, i tverrfaglig samhandling
3. Generell kompetanse	3. Generell kompetanse	3. Kunnskap
- god bevissthet om egen identitet og funksjon som sjelesørger i lys av egen historie, personlighet og tro - god bevissthet om hvordan egen	- god bevissthet om egne følelser og følelsenes betydning i møtet med konfidenten	- inngående kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt samt evne til å kunne artikulere eget ståsted i forhold

være- og arbeidsmåte virker på andre - bevissthet om egne mål for personlig og faglig videreutvikling - evne til å nyttiggjøre seg læring og veiledning i PKU	- fordypet bevissthet om egen religiøs bakgrunn, spiritualitet og gudserfaring - god evne til å motta veiledning, delta aktivt i gruppeprosesser og å holde tidsfrister for arbeidskrav	til trekk og tendenser i vår egen tid - kunnskap om relevant teori innenfor religionspsykologi og hermeneutikk som ressurs i klinisk arbeid - god kunnskap om grenser, makt og myndighetsutøvelse i profesjonelle relasjoner
---	--	--

Oversikt over godkjente kurssteder og sertifiserte PKU-veiledere

Kurssted	Siste godkjenning gitt*
Modum Bad	25.1.2024 – 25.1.2029
Lovisenberg Diakonale Sykehus	1.9.2023 – 1.9.2028
Akershus universitetssykehus	25.10.2021 – 25.10.2026
Forsvarets tros- og livssynskorps' senter for PKU	1.12.2023 – 1.12.2028

*Godkjenning skal fornyes etter 5 år for å være gyldig

Oversikt over sertifiserte veiledere i PKU og kandidater:

Aktive sertifiserte veiledere:

1. Bergljot Hauglid gk 2002
2. Gunnar Fagerli gk 2007
3. Hilde Unsvåg gk 2008
4. John Kristian Rolfsnes gk 2010
5. Edith Finsaadal gk 2013/ACPE 1994
6. Kyrre Klevberg gk 2013
7. Torstein Tveiten Holten gk 2013
8. Svein Bjarne Mangersnes gk 2017

Veilederkandidat:

1. Hilde Frøkedal gk 2024

Inaktive og pensjonerte veiledere:

9. Per Frick Høydal gk ACPE 1969
10. Oddmund Teigen gk ACPE 1978

11. Kjell Aas	gk 1985
12. Per Arne Dahl	gk 1985
13. Sverre Stoltenberg	gk 1987
14. Øyvind Eide	gk 1988
15. Arne Børresen	gk 1992
16. Anders Bergem	gk 1993
17. Kirsti Mosvold	gk 1994
18. Bernt Aspang	gk 1996
19. Tor Trydal	gk 1999

A 4 Oversikt over tillitsvalgte og medlemmer i styrende organer

Programutvalg Klinisk sjelesorg – PU/EMKS

Elisa Stokka - MF, *leder*

Inge Westly - MF

Bergljot Hauglid - VF til 13.5.2027

Kyrre Klevberg - VF til 13.5.2028

Hilde Halsteinli Unsvåg - VF til 13.5.2028

Sekretær: Mona Guldbrandsen Bø - MF

Sertifiseringsutvalget – SU/PKU

Kyrre Klevberg - VF til 13.5.2028

Hilde Halsteinli Unsvåg - VF til 13.5.2028

Gunnar Fagerli - VF til 13.5.2026

Elisa Stokka - MF

Jan-Olav Henriksen - MF

Kari Halstensen - MF til 1.1.2026

Vara: Svein Bjarte Mangersnes -VF til 13.5.2026

Veilederfelleskapet (VF) AU – PKU

Svein Bjarte Mangersnes - leder til 13.5.2028

Gunnar Fagerli - AU til 13.5.2028

Samarbeidsutvalget – SMU/PKU

Elisa Stokka - PU/EMKS, så lenge oppnevningen som leder i PU/EMKS varer

Svein Bjarte Mangersnes - VF/PKU, så lenge oppnevningen som leder i VF/PKU varer

Kyrre Klevberg, så lenge oppnevningen som leder i SU/PKU varer

Edith Finsaadal - kontaktperson for ACPE/NCPE gjensidighetsavtale, så lenge oppnevningen fra VF/PKU varer

Rådgiver i innpassningssaker fra ACPE til Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg, MF

Bergljot Hauglid så lenge oppnevningstiden i PU/EMKS varer

Redaktør av Håndboken for PKU i Norge

Bergljot Hauglid. Fra 27.8.2019, så lenge PU/EMKS bestemmer

**SØKNADSKJEMA
TIL PRIORITERT KURSSTED**

PASTORALKLINISK UTDANNING (PKU)

Alle feltene i søknaden må fylles ut.

I SØKER

Navn

Fødselsår

Fullstendig adresse

.

.

E-post: .

Telefon, arbeid: .

Mobil:

UTDANNING*

Utdanning:

År: .

Lærested: .

Utdanning:

År:

Lærested:

Nåværende stilling:

Navn på arbeidsgiver:

II SØKNADEN GJELDER

Sted:

Tidsrom:

Kryss av én av rubrikkene nedenfor.

☐ PKU501

☐ PKU502

☐ PKU503

☐ Ett års utdanningsstilling ved Modum Bad (kun om høsten)

**Vi gjør oppmerksom på at svensk-norsk sjelesorg fra VID kan godkjennes som PKU501 etter egen søknad til MF. For mer informasjon om denne muligheten, vennligst kontakt teologi@mf.no.*

Dersom du har søkt opptak ved flere kurssteder, vennligst oppgi kurssted og tidsrom i prioritert rekkefølge. Merk at tidsrommene for utdanningen ved de respektive kursstedene ikke nødvendigvis er de samme.

1. Kurssted og tidsrom: 2.

Kurssted og tidsrom:

3. Kurssted og tidsrom:

III TIDLIGERE PKU-KURS/-SØKNADER

- A. Tidligere pastoralklinisk utdanning Ja ☐ Nei ☐
Tid: _____
Kurssted: _____
Veileder: _____
Tid: _____
Kurssted: _____
Veileder: _____
- B. Tidligere søknader med avslag
Tid: _____
Prioritert kurssted: _____
Tid: _____
Prioritert kurssted: _____
- C. PKU501, PKU502 og PKU503 kan inngå i disiplinbasert Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg ved MF vitenskapelig høyskole. PKU501 kan inngå i Erfaringsbasert master i praktisk teologi ved MF vitenskapelig høyskole.
- Tenker du å bruke denne utdanningen som del av Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg eller Erfaringsbasert master i praktisk teologi? Ja ☐ Nei ☐ Vet ikke ☐

IV: Faktura-adresse (fylles kun ut dersom andre enn kursdeltaker skal betale kursavgiften)

Utfylt søknadskjema sendes sammen med øvrige vedlegg til prioritert kurssted. Søknaden sendes direkte til kursleder ved prioritert kurssted med kopi av kvittering fra MFs EVU-web og med vedleggene som er oppgitt i utlysningsteksten. Dette må postlegges innen 25.april for utlysning i vårsemester og 25. oktober for utlysning i høstsemester (tilsvarende søknadsfristen på EVU-web). Søknaden vil bli behandlet i henhold til opptakskriterier og rangeringskriterier for PKU, jf. Håndbok for PKU i Norge, dokument A 6.

Opptakskriterier og rangeringskriterier for PKU

Om PKU

PKU er en gruppebasert, prosessorientert og erfaringsbasert utdanningsmodell der deltakerne tar ansvar for egen læring og bidrar i andres læring. Hver enkelt deltaker må ha forutsetninger, vilje og evne til å bidra i læringsmiljøet slik at PKUs mål og innhold nås, slik emnebeskrivelsene slår fast: «Et læringsmiljø som fremmer faglig og personlig vekst og dannelse. Et slikt miljø kjennetegnes blant annet av gjensidig tillit, respekt, åpenhet, utfordring, mangfold og kompleksitet». Opptakskriteriene inneholder faglige kompetansekrav og krav knyttet til personlig egnethet som er nødvendige for å kunne oppnå emnenes læringsmål.

PKU 501 er første modul i PKU. Deretter følger PKU 502 og PKU 503 (se de ulike emnebeskrivelser på MFs hjemmesider. Det kan være deltakere på ulike PKU nivå (501/502/503) i samme utdanningsgruppe. Utdanningsgruppen består av 5-7 deltakere.

PKU 11-ukers fulltids studium:

I denne modellen har deltakerne sin kliniske praksis ved eller i tilknytning til kursstedet. Tiden fordeles mellom sjelesørgeriske samtaler og veiledning, egenerfaringsgruppe, didaktisk undervisning og selvstudium. I denne modellen er det kort avstand i tid mellom kliniske erfaringer og systematisk refleksjon over disse. Daglige samlinger i PKU-gruppen gir høy læringsintensitet knyttet til samspill og relasjonsdynamikk. Praksis ved kursstedet gir mulighet for læring i tverrfaglig samarbeid.

PKU utvidet tidsramme (deltid):

I denne modellen hentes det kliniske materialet fra deltakernes egen arbeidshverdag. Kurs med utvidet tidsramme kan organiseres på ulike måter med tanke på samlingenes lengde og intervallene mellom dem. Samlingene benyttes til veiledning, egenerfaringsgruppe og didaktisk undervisning. I denne modellen samler deltakerne relevante praksiserfaringer fra sitt daglige arbeid og bringer disse med seg til samlingene i PKU-gruppen. Dette skaper nærhet til egen kontekst.

1. Deltakernes ansvar og forutsetninger

1. Søker har gjort seg kjent med emnebeskrivelsene for PKU på aktuelt nivå
2. Søker er i relevant arbeid. Dette innebærer normalt at søkeren ikke skal være langtidssykemeldt på søknadstidspunktet. I god tid før og ved oppstart av PKU kan søker ikke være sykemeldt. Dokumentasjon på permisjon/tilrettelegging, samt økonomisk støtte fra arbeidsgiver skal legges ved søknaden.
3. Dersom søker går i psykoterapi, skal dette adresseres i samtale med PKU-veileder i forbindelse med opptaksintervju. Det anbefales vanligvis ikke opptak dersom man går i langtids psykoterapi. I alle tilfeller må deltagelse på PKU avklares i samtaler med ansvarlig terapeut.

4. For opptak til kurs med praksis ved Modum Bad: Det gis ikke kursplass til søkere som har vært innlagt ved klinikken i løpet av de siste 5 årene.
5. *Ved utvidet tidsramme (deltid)* må søkers arbeidssted kunne gi mulighet for regelmessig og adekvat samtalepraksis. Søker har ansvar for at arbeidsgiver kan sikre tilstrekkelig tid og mulighet til å gjennomføre sjelesorgsamtaler, samt nødvendig tid til arbeid mellom kursukene.

2. Opptakskrav

1. **Minst 300 studiepoeng der sjelesorg inngår i utdanningen.** Dette kan oppnås ved følgende utdanningsløp: Fullført cand.theol.grad inkludert praktikum, master i diakoni, master i teologi/kristendomskunnskap eller tilsvarende hvor det i eller utenfor graden inngår minimum 20 stp sjelesorg (1000-nivå eller høyere).
2. **To års yrkespraksis etter avsluttet mastergrad/profesjonsutdanning ved utdanningens oppstart, normalt fra kirkelig tjeneste.** Opptakskomiteén vurderer hva som er relevant yrkespraksis.
3. **Motivasjon og personlig egnethet.** Søker må inneha en tydelig motivasjon og personlig egnethet for prosessorientert/klinisk sjelesorgfaglig læring, samt grunnleggende forutsetninger for å ta hånd om konfidenter på en forsvarlig måte. Denne helhetlige vurderingen skjer på bakgrunn av søknad og opptaksintervju. For søkere til PKU502 og PKU503 skal også veileders anbefaling fra PKU501/PKU2 legges til grunn for vurderingen (pkt. 4 «Konklusjon» i veileders sluttevaluering).
4. **Språkkrav.** Søkere med utdanningsbakgrunn utenfor Norden må dokumentere at de fyller de generelle språkkravene i norsk. Ta kontakt med MF for nærmere informasjon om språkkrav.

3. Rangeringskriterier

Dersom det er flere søkere enn plasser, vil kvalifiserte søkere rangeres. Søkere i fast tilsetning går som hovedregel foran søkere i midlertidige stillinger. Søkere med nære familiære, kollegiale, eller sosiale relasjoner tas normalt ikke opp i samme utdanningsgruppe.

Rangeringen gjøres for øvrig på bakgrunn av en helhetlig vurdering der mangfold innad i gruppen og målsetningen om å tilby PKU til ulike grupper vektlegges. Følgende skal tas med i helhetsvurderingen:

- **Deltakernes geografiske tilhørighet, samt stillingstype.** PKU tilbys søkere fra ulike deler av landet, samt søkere i ulike stillingskategorier
- **Deltagernes sjelesørgeriske tjeneste.** PKU tilbys søkere med tjeneste i menighet, organisasjon eller institusjon der sjelesorg utgjør en vesentlig del av tjenestens hovedoppgaver.
- **Deltakerens motivasjon og personlig egnethet.** PKU tilbys søkere med tydelig motivasjon og personlig egnethet for prosessorientert/klinisk sjelesorgfaglig læring.
- **Deltagernes aktuelle PKU-emne (PKU501/502/503).** Det tilstrebes en rimelig fordeling mellom deltagere fra de ulike PKU-emnene. Det er ønskelig å sikre rekruttering til Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg og Veilederutdanningen, der PKU501, PKU502 og PKU503 inngår.
- **Kjønnsbalanse.** Det tilstrebes en rimelig fordeling mellom kjønn

Dersom det etter rangeringen fortsatt er flere søkere enn plasser, kan plassene tildeles etter loddtrekning.
Loddtrekningen gjennomføres ved MFs opptakskontor.

A 7 Klageadgang i forbindelse med opptak og evaluering i PKU501/502/503

A. Angående klage på opptak til PKU501/502/503:

Kfr. Opptakskriterier og rangeringskriterier for PKU, Håndbok for PKU i Norge, dokument A 6.

Klage på vedtak om opptak sendes til studiedirektøren ved MF. Studiedirektøren vurderer klagen og oversender deretter saken sammen med sin vurdering til Opptaksmøtet i PKU for fornyet behandling.

Opptaksmøtet kan søke råd hos en utvidet faglig kommisjon ved fornyet behandling.

Dersom klagen ikke blir imøtekommet av Opptaksmøtet, vil klagen bli videresendt MFs nemnd for studentsaker for vurdering, jf. Universitets- og høyskoleloven § 5-1 første ledd. Søkeren informeres om dette i et oversendelsesbrev.

B. Angående klage på veileders sluttevaluering på PKU501/502/503:

Kfr. Emnebeskrivelser til PKU501/502/503 og Mal for veileders sluttevaluering etter PKU 501/502/503 (Dokument D 16).

Det gis adgang til å klage på veileders *konklusjon* i sluttevalueringen. Klagen stiles til studiedirektøren ved MF.

Ved behandling av klage på konklusjonen («bestått»/«ikke bestått»), legger studiedirektøren til grunn MF vitenskapelig høyskoles regler for bestått praksis. For spørsmål om begrunnelse og klage over sensurvedtak i emnene PKU501, PKU502 og PKU503 vises det til informasjon om dette på MFs hjemmesider for eksamen.

C. Angående klage på andre forhold knyttet til PKU 501/502/503:

PKU er en del av MFs studietilbud. Klage på annet enn opptak og evaluering, behandles i henhold til MF vitenskapelig høyskoles kvalitetssystems prosedyrer. Studierådgiver kontaktes for ytterligere informasjon knyttet til dette.

Emnebeskrivelse. Se MFs emnekatalog: www.mf.no

PKU501 Pastoralklinisk utdanning 20 studiepoeng

Emnet er et kjerneemne i *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg*. Emnet kan også inngå i *Erfaringsbasert master i praktisk teologi*.

PKU501 er sjelesorgfaglig prosesslæring via praksis, refleksjon, teoretisk studium og veiledning.

Læringsprosessen skjer individuelt og i gruppe. Programmet er en videreutdanning og fokuserer på følgende læringsområder:

- **Kunnskap:** Læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvvinnsikt
- **Ferdigheter:** Læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskap og innsikt
- **Generell kompetanse:** Læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet

PKU501 er et klinisk og praksisbasert emne hvor det kreves motivasjon til å arbeide med egne læringsbehov og villighet til å utforske egen praksis i prosess og åpen dialog med læringsgruppen og veileder.

Omfang (400 timer veiledet læring), struktur og innhold svarer til den høyeste internasjonale standard innen Clinical Pastoral Education (CPE), også når det gjelder krav til veiledernes kompetanse/sertifisering og kvalitetskrav som stilles til kursstedene.

Opptakskrav og forutsetninger

Før opptak til dette emnet må man ha fullført enten cand.theol.-graden (inkludert praktikum), master i teologi/kristendoms kunnskap, mastergrad i diakoni eller tilsvarende der sjelesorg inngår i grunnutdanningen. Det kreves to års praksis, normalt fra kirkelig tjeneste.

Videre kreves det at man har forutsetninger for å nyttiggjøre seg en prosessorientert/klinisk læringsmodell og har grunnleggende forutsetninger for å ta hånd om praksisinstitusjonenes konfidenter på en forsvarlig måte.

Opptak skjer etter søknad på eget skjema vedlagt egenberetning m.m., gjennom opptaksintervju og ved godkjenning av opptak ved de respektive kurssteder. Det overordnede ansvar for opptak har MF v/Programutvalg for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg.

MF lyser normalt ut PKU-studier i samarbeid med aktuelle kurssteder to ganger i året. Søknadsfrister til MF er 25. april og 25. oktober. PKU-gruppene kan bestå av studenter på alle tre nivå (PKU501/502/503). Nærmere informasjon om søknadsprosedyrer, kursopplegg m.m. fås ved henvendelse til de respektive kurssteder ved kursleder, eller til MF.

Studiekrav

Følgende studiekrav gjelder:

- Obligatorisk deltakelse (maks 10% sykefravær) i all undervisning, veiledning, gruppedeltakelse og klinisk tjeneste i samsvar med kursstedets emnehefte
- Obligatorisk innlevering av skriftlige arbeider ifølge emneheftet
- Delta i evaluering av emnet dersom det skal dybdeevalueres i det aktuelle semesteret

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet.

Vurdering

Studiekravene oppfylles fortløpende og dokumenteres i en samlemappe. Vurderingen er basert på studentens egne læringsmål, evnen til å ta ansvar for egne læringsbehov, deltakelse i programelementene og innlevering av alle obligatoriske notater og oppgaver til samlemappen. Alle skriftlige oppgaver/notater gjennomgås fortløpende i kurstiden og gjøres til gjenstand for videre læring, enten i gruppe eller i individualveiledning.

Emnet vurderes til «bestått» eller «ikke bestått». Ved kursslutt avgir studenten en skriftlig evaluering etter godkjent mal. Veileder avgir sin skriftlige evaluering etter godkjent mal, fortrinnsvis før siste kursdag, senest 2 uker etter kursslutt. Vurderingen vil også angi hvor vidt studenten anbefales å fortsette studiet til PKU502 nivået. Mal for sluttevaluering er tilgjengelig på forespørsel til MF eller kursstedet.

Læringsutbytte

PKU forutsetter et læringsmiljø som fremmer faglig og personlig vekst og danning. Et slikt miljø kjennetegnes av gjensidig tillit, respekt, åpenhet, utfordring, mangfold og kompleksitet.

Læringsområdene i PKU501

Læringsmålene er knyttet til følgende 3 grunnleggende læringsområder: *Kunnskap*, *Ferdigheter* og *Generell kompetanse*. Siden PKU er prosesslæring/klinisk læring over tid, defineres disse tre læringsområder likt for PKU501, 502 og 503, men konkrete læringsmål og vektleggingen av hvert læringsområde vil være

forskjellig for de tre trinnene. Læringsområdene vil naturlig gripe inn i hverandre. Mål fra PKU502/503 vil derfor for noen studenter aktualiseres på PKU501.

Programelementer og virkemidler i PKU501:

- *En praksisarena* som gir adekvate muligheter for klinisk læring/samtalepraksis
- En skriftlig *læringskontrakt* basert på PKUs rammebetingelser, samt skriftlige *målsetninger* som avspeiler de generelle målsetningene for PKU501 anvendt på/tilpasset personlige læringsbehov
- *En veiledningsgruppe* med 5-7 studenter der læringen tar utgangspunkt i studentenes kliniske materiale
- *Individuell veiledning*
- *Undervisning/seminarer* av både didaktisk og klinisk karakter
- *Gudstjenesteseminar* med vekt på forkynnelsens kommunikative element
- *Litteraturstudium* på min. 500 sider, valgt etter samråd med veileder
- *Samtalegruppe* som integrerende element, med fokus på de personlige tema som aktualiseres i rollen som sjelesørger og i møte med gruppen og utdanningen for øvrig

Læringsmål PKU501

KUNNSKAP

Studenten har

- god kunnskap om egen trostradisjon og teologi
- kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt
- kunnskap om relevante samfunnsvitenskapelige fortolkninger av menneskelig adferd
- kunnskap om dynamiske faktorer i samspillet mellom konfident og sjelesørger

FERDIGHETER

Studenten har

- god evne til å initiere, administrere, fordype og avslutte sjelesorgrelasjoner
- evne til en empatisk og aksepterende grunnholdning som sjelesørger
- evne til aktiv lytting og respektfull respons som sjelesørger
- evne til å holde kliniske erfaringer og teologiske kunnskaper sammen på en integrert måte

GENERELL KOMPETANSE

Studenten har

- god bevissthet om egen identitet og funksjon som sjelesørger i lys av egen historie, personlighet og tro
- god bevissthet om hvordan egen være- og arbeidsmåte virker på andre
- bevissthet om egne mål for personlig og faglig videreutvikling

- evne til å nyttiggjøre seg læring og veiledning i PKU

Litteratur

Det kreves et litteraturstudium på til sammen min. 500 sider, valgt fra litteraturlisten, etter samråd med veileder.

PKU501

- David Lyall: *Integrity of Pastoral Care*, London, 2001
- Carrie Doehring: *The Practice of Pastoral Care. A Postmodern Approach*, Louisville, 2006
- Robert C. Dykstra: *Images of Pastoral Care. Classic Readings*. Utvalgte tekster. St. Louis, 2005
- Leif Gunnar Engedal: *Guds hjerte og menneskets sjel*, Tidsskrift for Sjelesorg nr. 3-4/2018, s. 193-223
- Jan-Olav Henriksen: *Sjelesorgens normativitet*, Tidsskrift for Sjelesorg nr. 2 /2021, s. 158-173
- Øyvind Eide: *Forståelse og fordypning*, Luther Forlag, 2014
- Jaco J. Hamman: *Becoming a Pastor: Forming Self and Soul for Ministry*, The Pilgrim Press, Cleveland, 2007
- Parker J. Palmer: *Let Your Life Speak: Listening to the Voice of Vocation*, Jossey-Bass Inc., 2000
- Henri Nouwen: *The Wounded Healer*, Image Doubleday, New York, 1972
- Pamela Cooper-White: *Shared Wisdom*, Fortress Press, Minneapolis, 2004
- Leif Andersen: *Kroppen og Ånden, Sjaelesorgens samtale 2*. Frederica: Kolon, 2016
- Marie Farstad: *Skam. Eksistens, relasjon, profesjon*. Cappelen Damm, 2016
- Ana-Maria Rizzuto: *The Birth of the Living God*, University of Chicago Press, 1981
- Joan D. Chittister: *Scarred by Struggle, Transformed by Hope*, William B. Eerdmans Pub., 2003

Tilleggsinformasjon om de forskjellige kursvariantene (heltid og deltid)

PKU 11-ukers fulltids studium: I denne modellen har deltakerne sin kliniske praksis ved eller i tilknytning til kursstedet. Tiden fordeles mellom sjelesørgeriske samtaler og veiledning, egenerfaringsgruppe, didaktisk undervisning og selvstudium. Det som kjennetegner denne modellen er mengden kliniske erfaringer sammenholdt med kort avstand i tid mellom kliniske erfaringer og systematisk refleksjon over disse. Daglige samlinger i PKU - gruppen gir høy læringsintensitet med tanke på samspill og relasjonsdynamikk.

PKU utvidet tidsramme (deltid): I denne modellen hentes det kliniske materialet fra deltakernes egen arbeidshverdag. Kurs med utvidet tidsramme kan organiseres på ulike måter med tanke på samlingenes lengde og intervallene mellom dem. Samlingene benyttes til veiledning, egenerfaringsgruppe og didaktisk undervisning. Det som kjennetegner denne modellen er at deltakerne

samlar relevante praksiserfaringer fra sitt arbeid og bringer disse med seg til samlingene i PKU-gruppen. Dette skaper nærhet til egen kontekst.

Ulike typer av PKU- kurs innenfor Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg: De ulike kurstypene for PKU er likeverdige med tanke på faglig innhold, læringsmål og studiepoeng. Likevel skiller de seg fra hverandre på noen områder. Dette gjelder særlig nivået på og intensiteten i den dynamiske, interpersonelle læringen som skjer i et kurs. Både erfaring og de teorier om gruppelæring som ligger til grunn for PKU- pedagogikken, tilsier at innhold og kvalitet blir et annet når læringsintensiteten øker som følge av de korte intervallene mellom hver gruppesamling. For læring av sjelesorg, som i stor grad har som mål å fremme forståelse av samspill og relasjonsdynamikk, er denne intensivformen av meget stor verdi. Det anbefales at minst ett av PKU- kursene i Erfaringsbasert master i kliniske sjelesorg skal være et 11-ukers fulltids studium.

Emnebeskrivelse. Se MFs emnekatalog: www.mf.no

PKU502 Pastoralklinisk utdanning 20 studiepoeng

Emnet er et kjerneemne i *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg*.

PKU502 er sjelesorgfaglig prosesslæring via praksis, refleksjon, teoretisk studium og veiledning.

Læringsprosessen skjer individuelt og i gruppe. Programmet er en videreutdanning, og fokuserer på følgende læringsområder:

- **Ferdigheter:** Læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskap og innsikt
- **Kunnskap:** Læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnikt
- **Generell kompetanse:** Læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet

PKU502 er et klinisk og praksisbasert emne. Det kreves evne til å definere egne læringsbehov og villighet til videre utforskning og bearbeiding av egen praksis. Dette skjer i åpen dialog og prosess med læringsgruppen og veileder.

Omfang (400 timer veiledet læring), struktur og innhold svarer til den høyeste internasjonale standard innen Clinical Pastoral Education (CPE), også når det gjelder krav til veiledernes kompetanse/sertifisering samt de kvalitetskrav som stilles til kursstedene.

Opptakskrav og forutsetninger

Før opptak til dette emnet må man ha fullført PKU501 med anbefaling fra sertifisert veileder på PKU501 til videre pastoralklinisk utdanning.

Videre kreves det at man har forutsetninger for å nyttiggjøre seg en prosessorientert/klinisk læringsmodell og har grunnleggende forutsetninger for å ta hånd om praksisinstitusjonenes konfidenter på en forsvarlig måte.

Opptak skjer etter søknad på eget skjema vedlagt egenberetning m.m., gjennom opptaksintervju og ved godkjenning av opptak ved de respektive kurssteder. Det overordnede ansvar for opptak har MF v/ Programutvalg for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg.

MF lyser normalt ut PKU-studier i samarbeid med aktuelle kurssteder to ganger i året. Søknadsfrist til MF er 25. april og 25. oktober. PKU-gruppene kan bestå av studenter på alle tre nivå (PKU501/502/503). Nærmere informasjon om søknadsprosedyrer, kursopplegg m.m. fås ved henvendelse til de respektive kurssteder ved kursleder, eller til MF.

Studiekrav

Følgende studiekrav gjelder:

- Obligatorisk deltakelse (maks 10 % sykefravær) i all undervisning, veiledning, gruppedeltakelse og klinisk tjeneste i samsvar med kursstedets emnehefte
- Obligatorisk innlevering av skriftlige arbeider ifølge emneheftet
- Delta i evaluering av emnet dersom det skal dybdeevalueres i det aktuelle semesteret

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet.

Vurdering

Studiekravene oppfylles fortløpende og dokumenteres i en samlemappe. Vurderingen er basert på studentens egne læringsmål, evne til å ta ansvar for egne læringsbehov, deltakelse i programelementene og innlevering av alle obligatoriske notater og oppgaver til samlemappen. Alle oppgaver/notater gjennomgås fortløpende i kurstiden og gjøres til gjenstand for videre læring, enten i gruppe eller i individualveiledning.

Emnet vurderes til «bestått» eller «ikke bestått». Ved kursslutt avgir studenten en skriftlig evaluering etter godkjent mal. Veileder avgir sin skriftlige evaluering etter godkjent mal, fortrinnsvis før siste kursdag, senest 2 uker etter kursslutt. Vurderingen vil også angi hvor vidt studenten anbefales å fortsette studiet til PKU503- nivået. Mal for sluttevalueringer er tilgjengelig på forespørsel til MF eller kursstedet.

Læringsutbytte

PKU forutsetter et læringsmiljø som fremmer faglig og personlig vekst og dannelse. Et slikt miljø kjennetegnes av gjensidig tillit, respekt, åpenhet, utfordring, mangfold og kompleksitet.

Læringsområdene i PKU502

Læringsmålene er knyttet til følgende 3 grunnleggende læringsområder: *Ferdigheter, Kunnskap og Generell kompetanse*. Siden PKU er prosesslæring/klinisk læring over tid, defineres disse tre læringsområder likt for PKU501, 502 og 503, men konkrete læringsmål og vektleggingen av hvert læringsområde vil være forskjellige for de tre trinnene. Læringsområdene vil naturlig gripe inn i hverandre. Mål fra PKU501 vil som regel videreføres på PKU502, på samme måte som mål fra PKU503 vil kunne aktualiseres på 502-nivået.

Programelementer og virkemidler i PKU502:

- *En praksisarena* som gir adekvate muligheter for klinisk læring/samtalepraksis
- En skriftlig *læringskontrakt* basert på PKUs rammebetingelser, samt skriftlige *målsetninger* som avspeiler de generelle målsetningene for PKU502 anvendt på/tilpasset personlige læringsbehov
- *Veiledningsgruppe* med 5-7 studenter der læringen tar utgangspunkt i studentenes kliniske materiale
- *Individuell veiledning*
- *Undervisning/seminarer* av både didaktisk og klinisk karakter
- *Gudstjenesteseminar* med vekt på forkynnelsens kommunikative element
- *Litteraturstudium* på til sammen min. 500 sider, valgt etter samråd med veileder
- *Samtalegruppe* som integrerende element, med fokus på de personlige tema som aktualiseres i rollen som sjelesørger og i møte med gruppen og utdanningen for øvrig

Læringsmål PKU502

FERDIGHETER

Studenten har

- fordypet evne til å artikulere en pastoral selvforståelse i samsvar med egne forutsetninger, teologi og sjelesørgerisk erfaring
- god evne til å initiere og vedlikeholde gode kollegiale og tverrfaglige samarbeidsrelasjoner, preget av gjensidighet, åpenhet og myndighet
- god evne til kritisk refleksjon over egen sjelesørgerisk praksis
- god evne til praktisk anvendelse av samtale metodikk

KUNNSKAP

Studenten har

- god kunnskap om en større bredde av sjelesørgeriske virkemidler, inklusive adekvat bruk av Bibel, bønn og ritualer
- kunnskap om konfliktbearbeiding, konfrontasjon og kriseintervensjoner
- kunnskap om kontekstuelle forhold som gir betingelser for sjelesorg til mennesker av ulike bakgrunn, i ulike livssituasjoner, faser og kriser
- kunnskap om ulike perspektiver på samtalemetodikk og relasjonsdynamikk

GENERELL KOMPETANSE

Studenten har

- god bevissthet om egne følelser og følelsenes betydning i møtet med konfidenten
- fordypet bevissthet om egen religiøs bakgrunn, spiritualitet og gudserfaring
- god evne til å motta veiledning, delta aktivt i gruppeprosesser og å holde tidsfrister for arbeidskrav

Litteratur

Det kreves et litteraturstudium på til sammen min. 500 sider, valgt fra litteraturlisten, etter samråd med veileder.

PKU502

- Charles Gerkin: *The Living Human Document: Re-visiting Pastoral Counseling in a Hermeneutical Mode*, Nashville, 1984
- Göran Bergstrand: *En själasörjares dilemma*, Stockholm, 2002
- Robert C. Dykstra: *Images of Pastoral Care. Classic Readings*. Utvalgte tekster. St. Louis, 2005
- Leif Gunnar Engedal: *Sjelesorgens teologiske forankring og egenart. Bidrag til refleksjon*, Tidsskrift for sjelesorg, nr. 2/2008
- Marit Bunkholt (red): *Ritualenes psykologiske og helbredende funksjon*, i *Møtet med Den Andre*. Tekster av Hans Stifoss-Hanssen. Oslo 2007, s. 45-58
- Tor Johan S. Grevbo: *Sjelesorgens vei. En veiviser i det sjelesørgeriske landskap historisk og aktuelt*. Oslo, 2006, s. 302-408
- Philip Culbertson: *Caring for God's People. Counseling and Christian Wholeness*. Fortress Press, Minneapolis, 2000
- Jonas Idestrom: *Ikoniska kartor: att göra teologi i kyrkans vardag*, Stockholm, Verbum, 2021
- Carl Frielingsdorf: *Seek the Face of God: Discovering the Power of Your Images of God*. Ave Maria Press, Notre Dame, Indiana, 2006
- Pamela Cooper-White: *Shared Wisdom*. Fortress Press, Minneapolis, 2004
- Susanne Bang: *Rørt, rammet og rystet. Faglig vekst gjennom veiledning*. Gyldendal Akademisk, Oslo, 2003

Tilleggsinformasjon om de forskjellige kursvariantene (heltid og deltid)

PKU 11-ukers fulltids studium: I denne modellen har deltakerne sin kliniske praksis ved eller i tilknytning til kursstedet. Tiden fordeles mellom sjelesørgeriske samtaler og veiledning, egenerfaringsgruppe, didaktisk undervisning og selvstudium. Det som kjennetegner denne modellen er mengden kliniske erfaringer sammenholdt med kort avstand i tid mellom kliniske erfaringer og systematisk refleksjon over disse. Daglige samlinger i PKU - gruppen gir høy læringsintensitet med tanke på samspill og relasjonsdynamikk.

PKU utvidet tidsramme (deltid): I denne modellen hentes det kliniske materialet fra deltakernes egen arbeidshverdag. Kurs med utvidet tidsramme kan organiseres på ulike måter med tanke på samlingenes lengde og intervallene mellom dem. Samlingene benyttes til veiledning, egenerfaringsgruppe og didaktisk undervisning. Det som kjennetegner denne modellen er at deltakerne samler relevante praksiserfaringer fra sitt arbeid og bringer disse med seg til samlingene i PKU-gruppen. Dette skaper nærhet til egen kontekst.

Ulike typer av PKU- kurs innenfor Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg: De ulike kurstypene for PKU er likeverdige med tanke på faglig innhold, læringsmål og studiepoeng. Likevel skiller de seg fra hverandre på noen områder. Dette gjelder særlig nivået på og intensiteten i den dynamiske, interpersonelle læringen som skjer i et kurs. Både erfaring og de teorier om gruppelæring som ligger til grunn for PKU- pedagogikken, tilsier at innhold og kvalitet blir et annet når læringsintensiteten øker som følge av de korte intervallene mellom hver gruppesamling. For læring av sjelesorg, som i stor grad har som mål å fremme

forståelse av samspill og relasjonsdynamikk, er denne intensivformen av meget stor verdi. Det anbefales at minst ett av PKU-kursene i Erfaringsbasert master i kliniske sjelesorg skal være et 11-ukers fulltids studium.

Emnebeskrivelse. Se MFs emnekatalog: www.mf.no

PKU 503 Pastoralklinisk utdanning 20 studiepoeng

Emnet er et kjerneemne i *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg*.

PKU503 er sjelesorgfaglig prosesslæring via praksis, refleksjon, teoretisk studium og veiledning. Læringsprosessen skjer individuelt og i gruppe. Programmet er en videre- utdanning og fokuserer på fordypning i følgende læringsområder:

- **Generell kompetanse:** Læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet
- **Ferdigheter:** Læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige kunnskap og innsikt
- **Kunnskap:** Læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnsikt

PKU503 er et klinisk og praksisbasert emne. Det kreves evne til å definere egne læringsbehov og villighet til videre utforskning og bearbeiding av egen praksis. Dette skjer i åpen dialog og prosess med læringsgruppen og veileder.

Omfang (400 timer veiledet læring), struktur og innhold svarer til den høyeste internasjonale standard innen Clinical Pastoral Education (CPE), også når det gjelder krav til veiledernes kompetanse/sertifisering samt de kvalitetskrav som stilles til kursstedene.

Opptakskrav og forutsetninger

Før opptak til dette emnet må man ha fullført PKU502 med anbefaling fra sertifisert veileder på PKU502 til videre pastoralklinisk utdanning.

Videre kreves det at man har forutsetninger for å nyttiggjøre seg en prosessorientert/klinisk læringsmodell og har grunnleggende forutsetninger for å ta hånd om praksisinstitusjonenes konfidenter på en forsvarlig måte.

Opptak skjer etter søknad på eget skjema med vedlagt egenberetning m.m., gjennom opptaksintervju og ved godkjenning av opptak ved de respektive kurssteder. Det overordnede ansvar for opptak har MF v/ Programutvalg for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg.

MF lyser normalt ut PKU-studier i samarbeid med aktuelle kurssteder to ganger i året. Søknadsfrist til MF er 25. april og 25. oktober. PKU-gruppene kan bestå av studenter på alle tre nivå (PKU501/502/503). Nærmere informasjon om søknadsprosedyrer, kursopplegg m.m. fås ved henvendelse til de respektive kurssteder ved kursleder, eller til MF.

Studiekrav

Følgende studiekrav gjelder:

- Obligatorisk deltakelse (maks 10 % sykefravær) i all undervisning, veiledning, gruppedeltakelse og klinisk tjeneste i samsvar med studiestedets emnehefte
- Obligatorisk innlevering av skriftlige arbeider ifølge emneheftet
- Delta i evaluering av emnet dersom det skal dybdeevalueres i det aktuelle semesteret

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet.

Vurdering

Studiekravene oppfylles fortløpende og dokumenteres i en samlemappe. Vurderingen er basert på studentens egne læringsmål, evne til å ta ansvar for egne læringsbehov, deltakelse i programelementene og innlevering av alle obligatoriske notater og oppgaver til samlemappen. Alle oppgavene/notatene gjennomgås fortløpende i kurstiden og gjøres til gjenstand for videre læring, enten i gruppe eller i individualveiledning.

Emnet vurderes til «bestått» eller «ikke bestått». Ved kursets avslutning avgir studenten en skriftlig evaluering etter godkjent mal. Veileder avgir sin skriftlige evaluering etter godkjent mal, fortrinnsvis før siste kursdag, senest 2 uker etter kursslutt. Veileders sluttevaluering kan angi hvorvidt studenten anbefales å søke opptak på veilederutdanningen i PKU. Mal for sluttevalueringer er tilgjengelig på forespørsel til MF eller kursstedet.

Læringsutbytte

PKU forutsetter et læringsmiljø som fremmer faglig og personlig vekst og dannelse. Et slikt miljø kjennetegnes av gjensidig tillit, respekt, åpenhet, utfordring, mangfold og kompleksitet.

Læringsområdene i PKU503

Læringsområdene er knyttet til videre fordypning innenfor følgende 3 områder: *Generell kompetanse*, *Ferdigheter* og *Kunnskap*. Siden PKU er prosesslæring/klinisk læring over tid, defineres disse tre læringsområdene likt for PKU501/502/503, men konkrete læringsmål og vektleggingen av hvert læringsområde vil være forskjellig for de tre trinnene.

Læringsområdene vil naturlig gripe inn i hverandre. Mål fra PKU501/502 vil som regel kunne videreføres på PKU503-nivået.

Programelementer og virkemidler i PKU503:

- *En praksisarena* som gir adekvate muligheter for klinisk læring/samtalepraksis
- En skriftlig *læringskontrakt* basert på PKUs rammebetingelser, samt skriftlige *målsetninger* som avspeiler de generelle målsetningene for PKU503 anvendt på/tilpasset personlige læringsbehov
- *En veiledningsgruppe* med 5-7 studenter der læringen tar utgangspunkt i studentenes kliniske materiale
- *Individuell veiledning*
- *Undervisning/seminarer* av både didaktisk og klinisk karakter
- *Gudstjenesteseminar* med vekt på forkynnelsens kommunikative element
- *Litteraturstudium* på til sammen min. 500 sider, valgt etter samråd med veileder
- *Samtalegruppe* som integrerende element, med fokus på de personlige tema som aktualiseres i rollen som sjelesørger og i møte med gruppen og utdanningen for øvrig

Læringsmål PKU503

GENERELL KOMPETANSE

Studenten har

- høy bevissthet om sjelesørgeriske profesjonsholdninger knyttet til emosjonell tilgjengelighet og adekvat bruk av personlige erfaringer
- høy bevissthet om egne holdninger knyttet til spørsmål om nærhet/avstand, respekt for egne og andres grenser/integritet
- høy bevissthet om positive og problematiske sider ved bruk av pastoral omsorg, myndighet og autoritet

FERDIGHETER

Studenten har

- fordypet evne til å lytte og fortolke konfidentens følelser, ord og handlinger i lys av teori og sosio-kulturell kontekst
- fordypet evne til innsiktsfull og ansvarlig utøvelse av sjelesorg, med tydelig profesjonell kommunikasjon som kjennetegn
- evne til grundig teologisk refleksjon over klinisk kasuistikk på en slik måte at teori og praksis, liv og lære kan sammenholdes og gjensidig utfordre hverandre
- evne til å inngå aktivt, med trygghet og tydelighet i rollen som sjelesørger, i tverrfaglig samhandling

KUNNSKAP

Studenten har

- inngående kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt samt evne til å kunne artikulere eget ståsted i forhold til trekk og tendenser i vår egen tid

- kunnskap om relevant teori innenfor religionspsykologi og hermeneutikk som ressurs i klinisk arbeid
- god kunnskap om grenser, makt og myndighetsutøvelse i profesjonelle relasjoner

Litteratur:

Det kreves et litteraturstudium på til sammen min. 500 sider, valgt fra litteraturlisten, etter samråd med veileder.

PKU503

Deborah van D. Hunsinger: *Theology and Pastoral Counseling. A new Interdisciplinary Approach*, Grand Rapids, 1995

Jean Stairs: *Listening for the Soul. Pastoral Care and Spiritual Direction*. Minneapolis, 2000

Robert C. Dykstra: *Images of Pastoral Care. Classic Readings*. Utvalgte tekster. St. Louis, 2005

James Woodward and

Stephen Pattison (eds.): *The Blackwell Reader in Pastoral and Practical Theology, Part Two: Approaches and Methods in Pastoral and Practical Theology*, Oxford, 2000, s. 73-145

Jan-Olav Henriksen: *Relating God and the Self. Dynamic Interplay*, Ashgate, 2013

Steve Nolan: *Spiritual Care at the End of Life*. Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia, 2012

Paul Tillich: *The Courage to be*. Yale University Press, New Haven and London, 2. Ed., 2000

Donna M. Orange: *The Suffering Stranger: Hermeneutics for Everyday Clinical Practice*, Taylor and Francis Group, 2011

Judith Thompson: *Theological Reflection*. SCM Press, London, 2010

Killen and De Beer: *The Art of Theological Reflection*. Crossroad, New York, 2007

Tilleggsinformasjon om de forskjellige kursvariantene (heltid og deltid)

PKU 11-ukers fulltids studium: I denne modellen har deltakerne sin kliniske praksis ved eller i tilknytning til kursstedet. Tiden fordeles mellom sjelesørgeriske samtaler og veiledning, egenerfaringsgruppe, didaktisk undervisning og selvstudium. Det som kjennetegner denne modellen er mengden kliniske erfaringer sammenholdt med kort avstand i tid mellom kliniske erfaringer og systematisk refleksjon over disse. Daglige samlinger i PKU - gruppen gir høy læringsintensitet med tanke på samspill og relasjonsdynamikk.

PKU utvidet tidsramme (deltid): I denne modellen hentes det kliniske materialet fra deltakernes egen arbeidshverdag. Kurs med utvidet tidsramme kan organiseres på ulike måter med tanke på samlingenes lengde og intervallene mellom dem. Samlingene benyttes til veiledning, egenerfaringsgruppe og didaktisk undervisning. Det som kjennetegner denne modellen er at deltakerne samler relevante praksiserfaringer fra sitt arbeid og bringer disse med seg til samlingene i PKU-gruppen. Dette skaper nærhet til egen kontekst.

Ulike typer av PKU- kurs innenfor Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg: De ulike kurstypene for PKU er likeverdige med tanke på faglig innhold, læringsmål og studiepoeng. Likevel skiller de seg fra hverandre på noen områder. Dette gjelder særlig nivået på og intensiteten i den dynamiske, interpersonelle læringen som skjer i et kurs. Både erfaring og de teorier om gruppelæring som ligger til grunn for PKU- pedagogikken, tilsier at innhold og kvalitet blir et annet når læringsintensiteten øker som følge av de korte intervallene mellom hver gruppesamling. For læring av sjelesorg, som i stor grad har som mål å fremme forståelse av samspill og relasjonsdynamikk, er denne intensivformen av meget stor verdi. Det anbefales at minst ett av PKU- kursene i Erfaringsbasert master i kliniske sjelesorg skal være et 11-ukers fulltids studium.

Studieprogram: Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (90stp)

Studiet gir videreutdanning spesielt rettet mot prester og diakoner som møter særskilte krav til sjelesorgfaglig kompetanse.

Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg balanserer klinisk og teoretisk læring med veiledet praksis, faglig refleksjon og oppgaveskriving. Formålet med studiet er å dyktiggjøre for stillinger i kirke, helsevesen og samfunn som stiller særskilte krav til sjelesorgfaglig spesialistkompetanse.

Pastoralklinisk utdanning (PKU) utgjør en sentral del av studiet med tre obligatoriske emner, hvert på 20 studiepoeng (PKU501, PKU502, PKU503). Undervisning med læringspraksis til disse emnene er lagt til institusjoner som MF har samarbeidsavtale med.

Mer informasjon om innholdet i PKU-kursene finner du i emnebeskrivelsene:

- Pastoralklinisk utdanning, 1. kurs (PKU501)
- Pastoralklinisk utdanning, 2. kurs (PKU502)
- Pastoralklinisk utdanning, 3. kurs (PKU503)

Opptak til de enkelte PKU-emner skjer i forbindelse med utlysning av de enkelte PKU-emner. Søknadsfrister for disse er normalt 25. april og 25. oktober.

Søknad og opptakskrav

For opptak til studieprogrammet kreves fullført cand.theol.-grad inkludert praktikum, master i teologi /kristendomskunnskap, mastergrad i diakoni, eller tilsvarende grad med minst 300 studiepoeng, der sjelesorg inngår i grunnutdanningen. Det kreves to års yrkespraksis fra kirkelig tjeneste.

Studieprogrammet har særskilte opptakskrav knyttet til personlig egnethet. Vurderinger av egnethet vil foretas ved opptak til de sentrale emnene PKU501, PKU502 og PKU503. Emnene har antallsbegrensning, og opptak foretas av MF vitenskapelige høyskole i samarbeid med de institusjoner som er kurssteder for PKU. Opptak skjer i samsvar med gjeldende reglement for opptak til PKU. Det benyttes eget søknadsskjema med vedlegg. I tillegg gjennomføres opptaksintervju. En forutsetning for opptak er at man kan nyttiggjøre seg en prosessorientert/klinisk læringsmodell og har grunnleggende forutsetninger for å ta hånd om praksisinstitusjonenes konfidenter på en forsvarlig måte.

Opptak til de enkelte PKU-emner skjer i forbindelse med utlysning av de enkelte PKU-emner. Søknadsfrister for disse er normalt 25. april og 25. oktober. Opptak til mastergradsprogrammet skjer løpende gjennom hele året. Vi anbefaler at du søker opptak til programmet det semesteret du planlegger å starte på det selvstendige arbeidet (masteroppgaven), etter fullført PKU503. For mer informasjon, se mf.no eller kontakt studierådgiver.

Antall plasser

Alle kvalifiserte får opptak til masterprogrammet. For opptak til de enkelte PKU-emnene er det egen søknads- og opptaksprosess med begrenset antall plasser.

Oppbygning

Semester	Emner
4.sem	AVH8010 Masteroppgave i klinisk sjelesorg (30 stp)
3.sem	PKU503 Pastoralklinisk utdanning, 3. kurs (20stp)
2.sem	PKU502 Pastoralklinisk utdanning, 2. kurs (20stp)
1.sem	PKU501 Pastoralklinisk utdanning, 1. kurs (20stp)

Beskrivelse av programmet

I PKU-emnene står erfaringsbasert og prosessorientert læring sentralt. Det stilles særskilte opptakskrav og krav om motivasjon til å arbeide med egne læringsbehov og villighet til å utforske egen sjelesorgpraksis. PKU vektlegger et læringsmiljø som fremmer faglig og personlig formasjon.

PKU har stått sentralt i norsk pastoral videreutdanning i mer enn femti år, og utdanningen er utviklet i nær kontakt med et internasjonalt faglig nettverk på området. Norsk PKU er utformet innenfor rammen av avtaler og forpliktelser i det internasjonale nettverket. PKU-emnene i graden svarer derfor til den høyeste internasjonale PKU-standard, både i omfang, innhold og struktur. Det samme gjelder kravene til PKU-veiledernes kompetanse og kvalitetskrav som stilles til praksisinstitusjonene. MF har inngått avtaler med veiledere og praksisinstitusjoner. De internasjonale avtalene innebærer at det er mulig å ta PKU-emner ved kurssted i andre land, fortrinnsvis i USA.

Progresjon

PKU-emnene 501/502/503 utgjør grunnstammen i graden. Etter fullført PKU501, kan man søke opptak til PKU502, deretter PKU503. Hvert emne består av 400 timers veiledet læring. PKU-emnene gjennomføres enten som heltidsstudium på 11 uker eller som deltidsstudium med utvidet tidsramme over 6-9 måneder. Minst ett av kursene må være tatt i Norge. Det anbefales at minst ett av kursene er et heltidsstudium (11 uker). Det forutsettes en faglig progresjon og utvikling fra emne til emne i henhold til emnebeskrivelsene.

Videre inneholder programmet et selvstendig arbeid (masteroppgave) på 30 studiepoeng, AVH8010. Masteroppgaven skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid som bygger på aktuelle metoder og temaer innen fagområdet. Oppgaven kan ta form av et større skriftlig arbeid (20 000 – 28 000 ord) eller en artikkelbasert oppgave. Alle studenter som skriver masteroppgave, skal ha kontrakt med en veileder. Studenten får tildelt veileder i samråd med programleder. Emnet for masteroppgaven velges av studenten i samråd med veileder. For mer informasjon, se emnebeskrivelsen til AVH8010.

Læringsutbytte

KUNNSKAPER

Kandidaten

- har avansert kunnskap om sjelesorgfaget som teologisk og klinisk disiplin
- har inngående kunnskap om metoder og arbeidsmåter i sjelesørgerisk praksis
- har inngående kunnskap om vilkår for interdisiplinære og tverrfaglige dialoger og hvordan sjelesorgens egenart kan artikuleres i slike dialoger
- kan analysere faglige problemstillinger med utgangspunkt i sjelesorgens identitet og kirkelige forankring, både slik denne utformes teologisk og slik den tar form i praktisk-sjelesørgerisk virksomhet

FERDIGHETER

Kandidaten

- kan utøve spesialisert sjelesorg av høy kvalitet i kirke, helsevesen og samfunn
- kan analysere og forholde seg kritisk til ulike teorier innen sjelesorgfaget og kan strukturere og formulere faglige resonnementer
- kan analysere og anvende et bredt spekter av sjelesørgeriske metoder og teknikker tilpasset den konkrete sjelesørgeriske situasjon
- kan tilrettelegge praktiske og relasjonelle rammer som ivaretar konfidensen og optimaliserer utbytte av sjelesorgsamtalen
- kan gjennomføre selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt under veiledning. Arbeidet skal være i tråd med gjeldende metodiske og forskningsetiske normer.

GENERELL KOMPETANSE

Kandidaten

- har bevissthet om egen person og livserfaring og betydningen av slik innsikt i møte med konfidensen

- kan analysere relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger ved utøvelse av sjelesorg i ulike situasjoner og kontekster
- kan anvende og kommunisere kunnskap om sjelesorgens identitet og kirkelige forankring både slik denne utformes teologisk og slik den tar form i praktisk-sjelesørgerisk virksomhet
- kan kommunisere fagets innhold på en kritisk reflektert måte i møte med andre fagtradisjoner og aktuelle utfordringer i samtidens sosiale og kulturelle kontekst

Kvalifikasjon etter fullført program er Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg.

Utteksling

MF har samarbeidsavtaler som gir mulighet for studieopphold i flere deler av verden. Gjennom MFs samarbeidsrelasjoner innenfor det internasjonale PKU-nettverket, kan inntil to PKU-emner i programmet gjennomføres i USA. Søknad om innpasning av PKU-emner i regi av ACPE sendes til MF.

Emnebeskrivelse AVH8010 Masteroppgave i klinisk sjelesorg

Studieprogramtilhørighet: Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

Studiepoeng: 30

Generell informasjon

Emnet utgjør det selvstendige arbeidet innenfor studieprogrammet Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg. Studenter på emnet må være tatt opp på programmet. Gjennom arbeidet med masteroppgaven skal studenten vise at hun/han kan gjennomføre et faglig, vitenskapelig arbeid i tråd med metoder og temaer innen fagområdet. Valg og vinkling av emne skal være i samsvar med de overordnede målene for programmet, slik disse er formulert under læringsutbyttebeskrivelsen i programbeskrivelsen. Arbeide skal styrke studentens faglige grunnlag for egen yrkesutøvelse.

Arbeidsform og organisering

Mastergradsoppgaven skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid og kan anta én av følgende former:

- Et større skriftlig arbeid (20 000 – 28 000ord). Arbeidet kan være litteraturbasert eller basert på empirisk forskning.
- En artikkelbasert masteroppgave. Arbeidet består av en vitenskapelig artikkel og en sammenbinding/kappe. Artikkelen skal være et utkast klart for innsending til et vitenskapelig tidsskrift, etter de krav til form og omfang som foreligger for det aktuelle tidsskriftet. Sammen med artikkelen skal det levers en utdypende sammenfatning/kappe på 5000 - 7000 ord. Her utvider og utvikler man temaet for artikkelen. Sammenfatningen (kappen) skal ikke være en oppsummering av artikkelen, men en utdyping av sentrale elementer i artikkelen med et bredere perspektiv og en videre, utdypende diskusjon av artikkelens funn med tanke på bakgrunn/forskningskontekst, teori og metode

Enten man leverer et større skriftlig arbeid eller artikkelbasert masteroppgave vil kravene til bestått være at arbeidet både gjennom sine enkelte deler og sin helhet viser at kandidaten innfrir kravene til emnets læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse. Ved vurdering av artikkelbasert masteroppgave legges det vekt på at artikkel og kappe utfyller hverandre i tråd med premissene nevnt i forrige punkt.

Forskningsprosjektet kan være frittstående eller del av et større prosjekt hvor flere er engasjert. Ved felles prosjekt er det avgjørende at den enkeltes arbeidsinnsats kan identifiseres. Denne skal ikke være mindre enn ved annet selvstendig arbeid.

Alle studenter som skriver avhandling, skal ha avtale med en veileder. Veileders godkjenning av emnet innebærer at det ligger innenfor studieprogrammets fagfelt og er egnet for en oppgave på 5000-nivå. Godkjenningen stadfestes gjennom veiledningskontrakten som leveres digitalt via eget nettskjema.

Forkunnskaper

En student må normalt ha bestått alle tre PKU-emner, tilsvarende 60 studiepoeng, før oppmelding i masteroppgaveemnet.

Studiekrav

For å levere en masteroppgave til endelig vurdering, må den enkelte student

- ha en gyldig kontrakt med veileder som sendes inn digitalt, der veileder bl.a. godkjenner emnet for masteroppgaven
- levere utkast som redegjør for emne, problemstilling og materiale for masteroppgaven innen en gitt frist
- levere melding om tidspunktet for når masteroppgaven planlegges levert og oppgi tema for oppgaven innen en fastsatt frist. Se eksamenssidene, under side «masteroppgaven», for hvordan du gir beskjed.
- godta «Erklæring om selvstendig arbeid» i forbindelse med endelig innlevering av masteroppgaven.
- delta i evaluering av emnet dersom det skal dybdeevalueres i det aktuelle semesteret.

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke gå opp til eksamen i emnet. For ikke å bruke et eksamensforsøk, må studenten aktivt trekke sin vurderingsmelding til emnet innen trekkfristen 1. november/1.mai.

Avsluttende vurdering

Emnet AVH8010 har innlevert masteroppgave med kun elektronisk innlevering som vurderingsform. Det selvstendige arbeidet vurderes til bestått/ikke bestått. Innen 3-6 uker etter innlevering skal det gis beskjed til studenten om oppgaven er godkjent.

Det vises for øvrig til informasjon om innleveringsfrister, innleveringsprosedyre og formelle krav for utforming av masteroppgaven, som er tilgjengelig på eksamenssidene, under side «masteroppgaven».

Læringsutbytte

KUNNSKAP

Studenten har:

- Inngående kunnskap om temaet avhandlingen undersøker

FERDIGHETER

Studenten kan:

- planlegge, gjennomføre og ferdigstille et selvstendig forskningsprosjekt i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- formulere en presis problemstilling og avgrense et materiale ut fra problemstillingen
- foreta begrunnede valg av teori og metode ut fra materiale og problemstilling
- forklare sammenhengen mellom teori, metode, begrepsbruk og empiri/kildemateriale i eget forskningsarbeid
- bruke faglige begreper/teorier/verktøy til å analysere og drøfte en faglig problemstilling på en selvstendig måte
- finne og bruke relevante faglige kilder, og referere til disse på en god og redelig måte, i henhold til en etablert referansestandard.
- formidle egne forskningsresultater skriftlig på en konsis og systematisk måte

Overlappende emner

Emnet har ingen studiepoengreduksjon mot andre emner

TEOL8512 NÅR KLINISK ERFARING OG TEOLOGISK REFLEKSJON MØTES

Emneansvarlig: Elisa Stokka Elisa.Stokka@mf.no
Studiepoeng: 5
Studieprogramtilhørighet: Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

Generell informasjon

Videreutdanningsemnet «Når klinisk erfaring møter teologisk refleksjon» er utviklet av MF i samarbeid med PKU-veiledere og Programutvalget for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg.

Emnet gir kunnskap om teologiens egenart som kritisk vitenskap og om ulike modeller for teologisk refleksjon over klinisk praksis

Emnet er en faglig fordypning i tilknytning til PKU. Det arrangeres på MF i samarbeid med lederne for de pågående PKU-kurs. Emnet forutsetter at studenten gjennomfører de ordinære PKU-kurs, deltar og gjennomfører foreskrevne studiekrav. TEOL8512 tilbys uregelmessig. Undervisningen kan inngå som obligatorisk i de pågående PKU-kurs i henhold til kursstedets undervisningsplaner. Studenter, som har fullført PKU501, kan søke opptak til emnet uten å være deltakere i pågående PKU-kurs.

Ta kontakt med student@mf.no for mer informasjon.

Studiekrav

For å få avsluttende vurdering må studenten:

- Delta på minimum 75 % av undervisningen
- Leverer og få godkjent et litteraturnotat på 1200-1500 ord
- Delta i evaluering av emnet dersom det skal dybdeevaleres i det aktuelle semesteret.

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke gå opp til eksamen i emnet. For ikke å bruke et eksamensforsøk, må studenten aktivt trekke sin vurderingsmelding til emnet innen trekkfristen 1. mai/1. november.

Avsluttende vurdering

Emnet TEOL8512 vurderes med avsluttende godkjenning av oppfylte studiekrav. Emnet vurderes til «bestått»/«ikke bestått».

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet. For ikke å bruke et eksamensforsøk, må studenten aktivt trekke sin vurderingsmelding til emnet innen trekkfristen 1. mai/1. november.

Læringsutbytte:

KUNNSKAP

Studenten har:

- Kunnskap om teologiens egenart som kritisk vitenskap
- Kunnskap om ulike modeller for teologisk refleksjon over klinisk praksis

FERDIGHETER

Studenten har:

- Evne til å reflektere over hvordan personlige, sosiale og kontekstuelle faktorer påvirker det relasjonelle samspill i sjelesorgen

Studiepoengreduksjon

Emnet har ingen studiepoengreduksjon mot andre emner.

Litteratur

Thompson, Judith: *Theological Reflection. SCM Studyguide* s.1-174 (London 2008: SCM Press)

Henriksen, Jan-Olav: *Teologi i dag. Samvittighet og selvkritikk* s.13-52; 86-100 (Bergen 2007: Fagbokforlaget)

Doehring, Carrie: *The Practice of Pastoral Care. A Postmodern Approach* s.15-34 (London 2005 SCM Press)

Graham, Elaine, Walton, Heather & Ward, Frances: *Theological Reflection: Methods* s.1-45 (London 2005: SCM Press)

Supplerende litteratur

Whitehead, James D. & Whitehead, Evelyn E.: *Method in Ministry. Theological Reflection and Christian Ministry* (Chicago 1995: Sheed & Ward, 2.revised edition)

Conn, Walter E.: *The Desiring Self. Rooting Pastoral Counseling and Spiritual Direction in Self-Transcendens* (New York 1998: Paulist Press)

Patton, John H.: *From Ministry to Theology. Pastoral Action & Reflection* (Eugene 1995: Wipf & Stock)

Hunsinger, D. van Deusen: *Theology and Pastoral Counseling. A new Interdisciplinary Approach* (Grand Rapids, 1995 Eerdmans Publishing Company)

TEOL8513

TRINITARISK TEOLOGI I SJELESORGEN

Emneansvarlig:	Elisa Stokka Elisa.Stokka@mf.no
Studiepoeng:	5
Studieprogramtilhørighet:	Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

Generell informasjon

Videreutdanningsemnet «Trinitarisk teologi i sjelesorgen» er utviklet av MF vitenskapelig høyskole i samarbeid med PKU-veiledere og Programutvalget for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg.

Emnet gir kunnskap om trinitarisk teologi slik den utvikles i nåtidig teologi.

Emnet er en faglig oppfølging i tilknytning til PKU. Det arrangeres på MF i samarbeid med lederne for de pågående PKU-kurs. Emnet forutsetter at studenten gjennomfører de ordinære PKUkurs, deltar og gjennomfører foreskrevne studiekrav. TEOL8513 tilbys uregelmessig. Undervisningen kan inngå som obligatorisk i de pågående PKU-kurs i henhold til kursstedets undervisningsplaner. Studenter, som har fullført PKU501, kan søke opptak til emnet uten å være deltakere i pågående PKU-kurs.

Ta kontakt med student@mf.no for mer informasjon.

Studiekrav

For å få avsluttende vurdering må studenten:

- Delta på minimum 75 % av undervisningen
- Leverere og få godkjent et litteraturnotat på 1200-1500 ord
- Delta i evaluering av emnet dersom det skal dybdeevaleres i det aktuelle semesteret.

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet. For ikke å bruke et eksamensforsøk, må studenten aktivt trekke sin vurderingsmelding til emnet innen trekkfristen 1. mai/1. november.

Avsluttende vurdering

Emnet TEOL8513 vurderes med avsluttende godkjenning av oppfylte studiekraav. Emnet vurderes til «bestått»/«ikke bestått».

Studenter som ikke oppfyller studiekraavene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet. For ikke å bruke et eksamensforsøk, må studenten aktivt trekke sin vurderingsmelding til emnet innen trekkfristen 1. mai/1. november.

Læringsutbytte

KUNNSKAP

Studenten har:

- Kunnskap om trinitarisk teologi slik den utvikles i nåtidig teologi

FERDIGHETER

Studenten har:

- Evne til å reflektere over hvordan en kristen gudsforståelse bidrar til faglig forankring av sjelesorgens egenart
- Evne til å reflektere over den trinitariske teologiens betydning i møte med menneskelig erfaring

Studiepoengreduksjon

Emnet har ingen studiepoengreduksjon mot andre emner.

Litteratur

Henriksen, J.-O.: *Gud – fortrolig og fremmed. Ettertanker.* (Oslo: 2001 Gyldendal Norsk Forlag)

Pembroke, N.: *Renewing pastoral practice: Trinitarian perspectives on pastoral care and Counseling* (Aldershot: 2006, Asgate Publishing Limited)

Engedal, L. G.: *Sjelesorgens teologiske forankring og egenart*, Tidsskrift for Sjelesorg nr. 2/2008, s. 76–93

Eschmann, H.: *Towards pastoral care in a Trinitarian perspective*, Journal of Pastoral Care (4) 2000, s 419-27

Wilken, R.: *The Spirit of Early Christian Thought: Seeking the Face of God* (New Haven & London: 2003 Yale University Press)

Supplerende litteratur

Grevbo, T. J. S.: *Guds masker i sjelesorgen: hvordan forholde seg til den guddommelige maskebruken, teoretisk og praktisk?* (Oslo: 2013 Luther Forlag)

Ayres, L. & Radde-Gallwitz, A.: *The Doctrine of God*; I Harvey, S.A. & Hunter, D.G. (eds.) *The Oxford Handbook of Early Christian Studies* (Oxford 2008: Oxford University Press), s. 864-885

Skjeldal, E.: *Den svake Gud. Essay.* (Follese: 2009, Efrem Forlag)

Patton J. H.: *From Ministry to Theology. Pastoral Action & Reflection* (Eugene 1995: Wipf & Stock)

Klessmann, M.: *Seelsorge. Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch* (Göttingen 2012: Neukirchener Verlagsgesellschaft mbH)

Persson P.E.: *Att tolka Gud i dag.* (Trondheim 2001, Kompendieforlaget, NTNU, HF forlaget)

TEOL8514

SJELESORG SOM KRITISK HERMENEUTISK PRAKSIS

Emneansvarlig:	Elisa Stokka Elisa.Stokka@mf.no
Studiepoeng:	5
Studieprogramtilhørighet:	Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

Generell informasjon

Videreutdanningsemnet «Sjelesorg som kritisk hermeneutisk praksis» er utviklet av MF vitenskapelig høyskole i samarbeid med PKU-veiledere og Programutvalget for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg.

Emnet gir kunnskap om trinitarisk teologi slik den utvikles i oldkirkelig og nåtidig teologi.

Emnet er en faglig fordypning i tilknytning til PKU. Det arrangeres på MF i samarbeid med lederne for de pågående PKU-kurs. Emnet forutsetter at studenten gjennomfører de ordinære PKU-kurs, deltar og gjennomfører foreskrevne studiekrav. TEOL8514 tilbys uregelmessig. Undervisningen kan inngå som obligatorisk i de pågående PKU-kurs i henhold til kursstedets undervisningsplaner. Studenter, som har fullført PKU501, kan søke opptak til emnet uten å være deltakere i pågående PKU-kurs.

Ta kontakt med student@mf.no for mer informasjon.

Studiekrav

For å få avsluttende vurdering må studenten:

- Delta på minimum 75 % av undervisningen
- Levere og få godkjent et litteraturnotat på 1200-1500 ord
- Delta i evaluering av emnet dersom det skal dybdeevaleres i det aktuelle semesteret.

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet. For ikke å bruke et eksamensforsøk, må studenten aktivt trekke sin vurderingsmelding til emnet innen trekkfristen 1. mai/1. november.

Avsluttende vurdering

Emnet TEOL8514 vurderes med avsluttende godkjenning av oppfylte studiekrav. Emnet vurderes til «bestått»/«ikke bestått».

Studenter som ikke oppfyller studiekravene, kan ikke få avsluttende vurdering i emnet. For ikke å bruke et eksamensforsøk, må studenten aktivt trekke sin vurderingsmelding til emnet innen trekkfristen 1. mai/1. november.

Læringsutbytte

KUNNSKAP

Studenten har:

- Kunnskap om filosofisk og teologisk hermeneutikk slik den utvikles og anvendes inn mot sjelesørgerisk praksis

FERDIGHETER

Studenten har:

- Evne til kritisk refleksjon i møte med forsoning og tilgivelse som tema i sjelesorgen
- Evne til kritisk refleksjon over forholdet mellom teologisk og psykologisk fortolkning av gudsrelasjon og gudsbilde

Studiepoengreduksjon

Emnet har ingen studiepoengreduksjon mot andre emner.

Litteratur

Hunsinger, D. van Deusen: *Theology & Pastoral Counseling. A new Interdisciplinary Approach* (Grand Rapids, Mich. 1995 Eerdmans Publishing Company)

Iversen, R.: «Sjelesorg som kritisk hermeneutisk praksis» i Iversen, R.: *Barmhjertighet og frigjøring. Sjelesorg som kritisk hermeneutisk praksis. Refleksjoner i grenselandet mellom teologi og filosofi* (PhD-avhandling; Oslo 2013 Akademika/UniPub, s. 71-103

Iversen, R.: «Hva vil det si å fortolke konfidentens liv?» i Tidsskrift for Sjelesorg nr. 2/2011

Henriksen, J.-O.: *Relating God and the Self. Dynamic Interplay* (Farnham/Burlington 2013 Ashgate Publishing Company)

Leer-Salvesen, P.: *Forsoning etter krenkelser* (Bergen 2009, Fagbokforlaget AS)

Shea, J.J.: *Finding God Again. Spirituality for Adults* (Lanham/New York 2005 Rowman & Littlefield Publishers Inc.

Weaver, J. D.: *The Nonviolent Atonement* (Grand Rapids, Mich/Cambridge, UK 2.ed. 2011, Eerdmans Publishing Company)

Persson P.E.: *Att tolka Gud i dag*. (Trondheim 2001, Kompendieforlaget, NTNU, HFforlaget)

**Retningslinjer og rammeplan for veilederutdanningen i PKU
(VLU/PKU)**

Innhold:

Kapittel 1	Innledende beskrivelse og generelle bestemmelser	side 2
Kapittel 2	Opptak til veilederutdanningen og godkjenning som veilederkandidat i PKU	side 3
Kapittel 3	Kompetanseområder og læringsmål	side 5
Kapittel 4	Sertifisering som veileder i PKU	side 6

Kapittel 1: Innledende beskrivelse og generelle bestemmelser

1.1 Overordnet mål

Overordnet mål med utdanningen er å dyktiggjøre vigslede kirkelige medarbeidere som veiledere og kursansvarlige innen Pastoralklinisk utdanning. Utdanningen skal svare til høyeste internasjonale standard innen pastoralklinisk utdanning

1.2 Målgruppe

Veilederutdanningen i PKU (VLU/PKU) er for vigslede kirkelige medarbeidere som tjenestegjør i stillinger under kirkelig tilsyn, vanligvis biskopen

1.3 Forkunnskaper og opptaksvilkår

Søkere må ha solide teologiske forkunnskaper, minimum mastergrad i teologi eller diakoni. Videre bygger veilederutdanningen på fullført videreutdanning *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg* eller tilsvarende. *Tilsvarende* kan i denne sammenheng bety at masteravhandlingen i klinisk sjelesorg erstattes med annen relevant akademisk fordypning og/eller veiledet sjelesorgspraksis over tid, i kombinasjon med relevant(e) videreutdanning(er), kurs og seminarer

Ved opptak til utdanningen skal søkeren dokumentere solid sjelesorgfaglig *formalkompetanse* i form av relevant spesialutdanning, etter- og videreutdanning. Minst 3 PKU kurs, PKU501, 502 og 503, inngår som obligatorisk. Videre skal søkeren dokumentere solid sjelesørgerisk *erfaringskompetanse*. Sentrale kjennetegn vil være personlig/faglig modenhet, selvinnsikt, personlig integritet og evne til formidling av fagstoff

1.4 Omfang

Siden det dreier seg om en prosessuell utdanning med vekt på integrasjon, er det viktig at kandidaten gir seg tilstrekkelig med tid. Det anbefales at utdanningen gjennomføres på

3–4 år vekslende mellom semestre der kandidaten er knyttet til selve kursdriften i PKU, og semestre med vekt på litteraturstudium og oppgaveskriving kombinert med eget pastoralklinisk arbeid

1.5 Innhold

VLU/PKU er en teologisk-pedagogisk spesialutdanning der kandidaten tilegner seg teoretiske og metodiske kunnskaper og ferdigheter innen pastoralklinisk utdanning og fagformidling. Kandidaten utvikler sin evne til å sette veiledningsmessige tema inn i en teologisk og sjelesorgfaglig kontekst. I denne læringsprosessen er teologi, voksenpedagogikk, relevante samfunnsvitenskapelige fag og profesjonsetikk sentrale kunnskapskilder. Utdanningen sikter mot å integrere veiledningsfagets teori og praksis i forståelsen av egen yrkesidentitet

Kandidaten skal i utdanningstiden delta i kollegagruppe med andre veiledere i PKU og veiledere i trening. Det anbefales og forutsettes at kandidaten også deltar aktivt i tilgjengelige og relevante faglige sammenhenger utenfor PKU miljøet.

For kandidater som er tatt opp til VLU/PKU på annet grunnlag enn fullført *Master i klinisk sjelesorg*, kan VLU/PKU legges opp på en slik måte at deler av oppgaveskrivingen i VLU (se punkt 4.3 nedenfor) kan innleveres på MF som Masteroppgave i klinisk sjelesorg, etter avtale og nærmere

anvisninger fra SU/PKU. Innlevering av masteroppgaven må da skje semesteret før man søker sertifisering som veileder i PKU.

1.6 Kurs og utdanningssteder

MF vitenskapelig høyskole, ved *Sertifiseringutvalget - PKU* (SU/PKU), har ansvar for opptak, utdanning og godkjenning av veiledningskandidater og veiledere. Ledelse av PKU kurs, som en obligatorisk del av VLU/PKU, finner sted på godkjente kurssteder for PKU² der kandidaten arbeider under veiledning av en ansvarlig PKU-veileder. Kursstedene har et tverrfaglig læringsmiljø som stimulerer kandidatens tilegnelse av teoretiske og metodiske kunnskaper og ferdigheter med relevans for PKU

Det anbefales at kandidaten legger et av sine PKU utdanningskurs til et godkjent ACPE kurssted, eller annet land med tilsvarende standarder. Nærmere informasjon om ACPE, kan gis av SU/PKU eller av kontaktperson for Gjensidighetsavtalen mellom ACPE og norsk PKU

1.7 Krav til ansvarlige veiledere ved kursstedene for PKU

Ansvarlige veiledere skal være SU/PKU sertifiserte veiledere i PKU og selv ha ledet minst to ordinære PKU-kurs etter at sertifisering ble gitt.

Ansvarlig veileder legger til rette for at kandidaten får praktisere som veilederkandidat, dvs. at kandidaten i stigende grad og med stigende ansvar tar hånd om programelementer og administrative prosesser i forbindelse med planlegging og gjennomføring av PKU

Ansvarlig veileder tilskynder kandidatens utvikling av integrasjon mellom teori og praksis, både på det personlige, pastorale og fagpedagogiske område

Ansvarlig veileder gir kandidaten en skriftlig sluttevaluering ved kursavslutningen eller senest innen 2 uker etter kursslutt (dokument D 19). Likeens skriver kandidaten sluttevaluering etter godkjent mal ved avslutningen av hvert kurs i utdanningstiden (dokument D20)

1.8 Kontrakt mellom kandidat og kurssted/veileder

Veilederkandidaten skal inngå en skriftlig læringskontrakt med kursstedet basert på veilederutdanningens rammebetingelser og videre arbeide etter skriftlige målsetninger som avspeiler utdanningens generelle læringsmål, anvendt på og tilpasset personlige læringsbehov

Kapittel a: Opptak til VLU/PKU og godkjenning som veilederkandidat i PKU

2.1 Opptaksvilkår

- Fullført Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg eller tilsvarende med *minst* tre PKU kurs. Se punkt 1.3 ovenfor
- Det anbefales at ett av PKU kursene skal være gjennomført som intensivkurs på 400 timer/ 11 uker og *minst* ett av kursene skal være gjennomført i regi av PKU i Norge
- PKU kursene skal være gjennomført på en måte som sikrer at søkeren har tilegnet seg bred sjelesorgfaglig spesialistkompetanse i henhold til de generelle læringsmålene for PKU501/502/503, inklusive tilfredsstillende forståelse av PKU som utdanningsmodell
- PKU kurs i regi av ACPE kan inngå på like fot med PKU i Norge under forutsetningen av at søkeren kan vedlegge en positiv ekvivaleringsuttalelse fra Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg. Kfr. Håndboken for PKU i Norge, dokument D 11
- En tidsperiode, normalt *ikke* mindre enn to år, hvor søkeren har vært i klinisk praksis, etter fullføring av siste PKU-kurs.

2.2 Skriftlig materiale ved søknad om opptak

- Anbefaling og uttalelsene fra *kirkelig tilsynsmyndighet*, vanligvis biskopen. Dersom *arbeidsgiver* er en annen enn kirkelig tilsynsmyndighet/biskopen, skal det i tillegg foreligge uttalelse fra denne (eller biskopen) med opplysning om hvorvidt arbeidsgiver vil støtte og legge til rette for *gjennomføringen* av utdanningsløpet
- Kopi av vitnesbyrd fra Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg eller andre utdanninger som legges til grunn for søknad om opptak
- Anbefaling/uttalelse fra veileder på siste PKU³
- En konkret plan for utdanningen⁴
- Skriftlig tilsagn om opptak på første PKU-kurs i utdanningen.
- Søkerens og veilederes sluttevalueringer fra alle tidligere PKU-kurs.
- Selvbiografisk informasjon som inneholder opplysninger om bakgrunn av familiær, utdanningsmessig, religiøs og yrkesmessig karakter
- To skriftlige samtalerapporter fra siste PKU-emne/kurs, eventuelt av nyere dato dersom det er mer enn 3 år siden siste PKU
- Pastoralteologisk vurdering av en samtalekontakt søkeren har hatt i det siste. Kliniske data vedlegges/integreres.
- En oppgave hvor søkeren beskriver og utdyper:
- Personlige forutsetninger som kan ha betydning for søkerens funksjoner som veileder i PKU
- Personlig motivasjon, mål og planer for kommende utdanningsperiode
- Nåværende forståelse av PKU. Denne skal inneholde materiale fra erfaringen som deltager i PKU og gjenspeile kjennskap til litteraturen om PKU og veiledning, samt godt kjennskap til emnebeskrivelser og regelverk for PKU

Materialet skal være SU/PKU i hende senest en måned før høringen.

2.3 Godkjenning som veilederkandidat i PKU

- a) Vedtak om opptak til VLU/PKU fattes av SU/PKU
- b) Ved vedtak om opptak tildeles søkerne status som *Godkjent veilederkandidat i PKU*. Opptaket skjer etter innlevering av opptaksmateriale og en muntlig høring i SU/PKU knyttet til det innsendte materialet.⁵ Til vurderingen av materialet og den påfølgende høring, kan SU/PKU velge å la seg supplere med en eller flere godkjente veilederne i PKU som ellers ikke har fast sete i SU/PKU
- c) Ansvarlig veileder for første planlagte utdanningskurs kan delta i høringen med tanke på planene for den kommende utdanningsperioden
- d) På bakgrunn av høringen og opptaksmaterialet, utferdiger SU/PKU et skriftlig tilsvare med anbefalinger for utdanningsperioden
- e) SU/PKU kan med en begrunnet skriftlig redegjørelse avslå opptak eller anbefale søkeren å arbeide videre med konkrete læringsmål før vedkommende evt. søker på nytt. Avslag etter annen gangs søknad om opptak kan ankes til MFs studiedirektør. Se Håndboken for PKU i Norge, dokument D 9.

Kapittel 3: Kompetanseområder og læringsmål for VLU/PKU

Med utgangspunkt i PKUs særpreg som sjelesorgfaglig prosesslæring via *praksis, refleksjon, teoretisk studium og veiledning*⁶ og den overordnede målsetningen for VLU/PKU, fokuseres det på fem kompetanseområder/kompetanseelementer:

3.1 Pastoral kompetanse

Veilederkandidaten skal

- Kontinuerlig bearbeide sin livserfaring med henblikk på åndelig og emosjonell modning. Særlig skal fokus rettes mot egne verdier, teologi og kulturbakgrunn, slik dette kommer til uttrykk i kandidatens funksjon som veileder
- Kunne identifisere, reflektere over og ta stilling til etiske dilemmaer som oppstår i veiledningen
- Utvikle sin relasjonskompetanse, slik at det dynamiske samspillet i PKU kan anvendes som kilde til innsikt, vekst og læring, både i gruppe og individuelt

3.2 Pedagogisk kompetanse

Veilederkandidaten skal

- Gjøre seg godt kjent med virkemidler og metodikk innen PKU slik at alle programelementer kan utnyttes til effektiv læring
- Tilegne seg adekvate veiledningsfaglige ferdigheter både for gruppe- og individuell veiledning
- Videreutvikle sine didaktiske ferdigheter og tematiske repertoar med tanke på formidling av teoretisk kunnskap

3.3 Teoretisk kompetanse

For å begrunne og underbygge sin praksis skal veilederkandidaten

- a) Gjøre seg godt kjent med praktisk-teologisk faglitteratur. Særlig relevant er litteratur med fokus på teologisk refleksjon og metode for sjelesorgfaglig læring
- b) Tilegne seg relevant kunnskap fra pedagogisk teori, særlig innen voksen- og veiledningspedagogikk
- c) Tilegne seg relevante samfunnsvitenskapelige kunnskaper, særlig fra de systemiske, intersubjektive og psykodynamiske teorier/gruppeteorier

3.4 Administrativ kompetanse

Veilederkandidaten skal

- a) Tilegne seg erfaring med administrative prosesser som inngår i opptak, planlegging og daglig drift av PKU
- b) Utvikle selvstendig evne til å komponere og implementere et kursprogram som tilfredsstiller kravene i Emnebeskrivelser og andre gjeldende regler

3.5 Integrasjon av kompetanseelementer

Veilederkandidaten skal

- a) Tilegne seg en helhetsforståelse av veiledningsfaget som teologisk, pedagogisk og praktisk disiplin
 - Kunne gjennomføre et PKU kurs på en slik måte at de ulike programelementer og virkemidler får et samlende fokus mot sjelesorgfaglig og teologisk læring
 - Utøve innsiktsfull praksis som veileder i PKU med ansvarlighet, selvstendighet, oversikt og tydelig profesjonell kommunikasjon som kjennetegn

Kapittel 4: Sertifisering som veileder i PKU

4.1 Vilkår og prosedyre for sertifisering

- For å kunne søke SU/PKU om sertifisering, skal kandidaten ha deltatt i/ledet *minst* tre PKU kurs som veilederkandidat. Det kreves at minst ett av kursene i utdanningstiden skal være et 11-ukers kurs og at ett skal være på utvidet tidsramme. Det kreves full deltakelse i hele programmet for hvert av disse kursene
- For å kunne søke om sertifisering, skal kandidaten ha gjennomgått egenterapi/ egenveiledning hos psykolog/psykiater på minimum 30 timer⁷ i utdanningstiden. Terapien skal være avsluttet før siste kurs i utdanningsperioden
- Sertifisering som veileder fordrer solid dokumentasjon av teoretisk kunnskap og praktisk ferdighet i kursledelse og veiledning. Ved søknad om sertifisering skal denne dokumentasjon legges frem for SU/PKU. Kandidaten sender dokumentasjonsmaterialet til SU/PKU for vurdering senest en måned før høringen finner sted⁸

- Før sertifisering kan gis, skal kandidaten møte SU/PKU til en muntlig høring knyttet til dette materialet⁹
 - På bakgrunn av høringen og opptaksmaterialet, utferdiger SU/PKU en skriftlig respons med anbefalinger for den videre praksis som veileder i PKU
- f) SU/PKU kan med en begrunnet skriftlig redegjørelse avslå sertifisering eller anbefale søkeren å arbeide videre med konkrete læringsmål før man eventuelt søker på nytt. Avslag etter annen gangs søknad om opptak kan ankes til MFs studiedirektør. Se Håndboken for PKU i Norge, dokument D 9
- g) Ved vurdering av opptaksmaterialet og den påfølgende høring kan SU/PKU velge å la seg supplere med en eller flere sertifiserte veilederne i PKU som ellers ikke har fast sete i SU/PKU.

4.2 Spesielle vilkår for søkere med sertifisering fra ACPE

For søkere med dokumentert sertifisering fra ACPE vises det til Gjensidighetsavtalen mellom norsk PKU og ACPE. Her presiseres følgende:

- a. Søkere med dokumentert sertifisering som *ACPE Educator* kan etter en høring i SU/PKU sertifiseres som veileder i PKU. Sertifiseringen innebærer at man også kan veilede veilederkandidater. Dette forutsetter at man etter ACPE-sertifiseringen har praktisert som *ACPE Educator* ved å lede ikke mindre enn to kurs i regi av ACPE
- b. Søkere med dokumentert sertifisering som *ACPE Educator*, men uten etterfølgende praksis som *ACPE Educator* (se punkt a over) må komplementere utdanningen fra ACPE ved å lede ett PKU kurs som veilederkandidat. Videre må man følge ordinær prosedyre for sertifisering som veileder i PKU, med unntak innlevering av Oppgave 1 (se 4.3), da denne erstattes av godkjent Theory Integration Presentation fra ACPE

4.3 Skriftlig materiale ved søknad om sertifisering:

Søkeren fremmer en kortfattet søknad om sertifisering til SU/PKU. Søknaden ledsages av kopi(er) og anbefalinger fra tidligere møter med SU/PKU, samt et skriftlig dokumentasjonsmateriale.

Det skriftlige materiale, dvs. Oppgave 1-4 nedenfor, skal være på 80-100 maskinskrevne sider med enkel linjeavstand. *I tillegg* kommer vedlegg og som angitt nedenfor.

OPPGAVE 1: En redegjørelse for kandidatens forståelse av PKU

- ***PKU som teologisk utdanning*** - en fremstilling av kandidatens pastoralteologiske perspektiv på PKU og oppgaven som veileder i PKU
- ***Prosesorientert læring*** - en fremstilling av kandidatens teoretiske kunnskaper og egne preferanser i forhold til pedagogisk teori med relevans for PKU. Integrert i fremstillingen, eller som egen del av oppgaven, viser kandidaten hvilke og hvordan bidrag fra psykodynamisk teori, gruppeteori og andre teoretiske tilnærminger har relevans og betydning for veiledningen i PKU
- ***Metoder, verdier og virkemidler i PKU*** - en fremstilling av metoder og verdier i sjelesorgfaglig læring, og en vurdering av programelementer og virkemidler i PKU. Kandidaten redegjør for egne preferanser
- ***PKUs rolle og posisjon i kirken i dag*** - en kritisk fremstilling av PKUs bidrag til kirkens sjelesorgtjeneste med henvisning til de brytninger som preger den sjelesorgfaglige samtale/debatt i vår tid

Vedlegg til oppgave 1: Fortegnelse over faglitteratur som er benyttet i Oppgave 1 og i utdanningstiden for øvrig

NB til oppgave 1:

Kandidater som ønsker å kombinere VLU/PKU med fullføring av *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg*, kan etter nærmere avtale og anvisning av SU/PKU utforme og levere deler av OPPGAVE 1 som Masteroppgave. Oppgaven må være innlevert og bedømt av MF senest semesteret før man søker sertifisering som veileder i PKU

OPPGAVE 2:

Selvbiografisk informasjon - vurdering av egen personlig og faglig utvikling og den betydning denne utviklingen har hatt for funksjonen som veileder i PKU

OPPGAVE 3: En rapport om hvordan tjenesten som veilederkandidat er utført

Del 1: Fra samtlige kurs i VLU/PKU

- c) En beskrivelse av den organisatoriske og kliniske rammen omkring PKU på de kurssteder der utdanningen fant sted, maks. 1 side pr. kurssted
- d) En beskrivelse av PKU-programmet og eventuelle særpreg ved de kurssteder der utdanningen fant sted, maks. 1 side pr. kurssted
- e) En vurdering av disse rammer og program ut fra gjeldende regelverk knyttet til PKU¹⁰. I vurderingen inngår også refleksjoner om sammenhenger mellom disse kursenes rammer, programinnhold og deltakernes læringsutbytte

Del 2: Fra siste kurs i VLU/PKU

- b) En summarisk beskrivelse av kandidatens veiledning av hver enkelt deltager, maks. 1 side pr. deltaker

Beskrivelsene bør inneholde opplysninger om deltageren som person, særskilte mål og metoder i veiledningen og kort om hva deltakeren oppnådde av læring

- c) En redegjørelse for kandidatens *egen relasjon* til hver enkelt deltaker med vekt på hva den enkelte aktiverte av kandidatens egen dynamikk
- d) En oppsummerende og vurderende rapport fra siste kurs med vekt på gjennomgående tema i gruppeveiledningen/kliniske seminarer, gruppedynamikken/ egenerfaringsgruppen og kandidatens egen læring. Referanse skal gis til hvordan kandidaten i utdanningstiden har arbeidet med anbefalingene gitt av SU/PKU ved opptak til utdanningen. En vurdering av kandidatens forhold til egen veileder på siste kurs tas med

Vedlegg til oppgave 3: Samtlige sluttevalueringer fra utdanningstiden:

- Deltagernes og veilederkandidatens sluttevalueringer fra alle kurs¹¹
- Veilederkandidatens egne sluttevalueringer (i forhold til egen læring) fra *alle* kurs
- Ansvarlig kursveilederes sluttevalueringer fra alle kurs

OPPGAVE 4: En fyldig vurderende rapport om veiledningen av én av deltakerne

Rapporten skal inneholde:

- a. Beskrivelse av deltageren. En kort biografisk skisse tas med
- b. Informasjon om hvilke mål og planer kandidaten hadde med deltageren fra starten av, etter å ha lest søknaden og hatt de første kontakter

- c. Beskrivelse av hvilke holdninger kandidaten anså for viktige i sitt arbeid med deltageren
- d. Deretter en analyse og vurdering av læringsprosessen, illustrert ved gjennomgående trekk og eventuelle kritiske episoder og måten disse ble behandlet på. Avslutningsvis en vurdering av hva som evt. kunne vært gjort annerledes

Med denne deltageren som eksempel, skal kandidaten velge noen sentrale og representative temaer som har vært oppe i løpet av kurstiden og vise hvordan disse er blitt brukt i veiledningen.

Vedlegg til oppgave 4:

- To eller flere av deltagerens samtalerapporter med veilederkandidatens kommentarer
- Kopier av deltagerens refleksjonsnotater fra individualveiledningen
- Veilederkandidatens egne notater fra de samme veiledningssamtaler
- Det skal vedlegges opptak (audio/video) fra minst to av dem

Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (PU/EMKS)

NCPE Program Committee - Sammensetning, oppgaver og ledelse

1. Rapportering / oppnevning / sammensetning

PU/EMKS er administrativt underlagt MFs studiedirektør og faglig underlagt MFs Avdelingsråd for teologi og kirkelig utdanning.

PU/EMKS har fem medlemmer:

- To medlemmer oppnevnt av MF, en av disse som leder i PU/EMKS
- Tre medlemmer er oppnevnt av VF/PKU, alle sertifiserte veiledere i PKU. Normal funksjonstid er 3 år med mulighet for reoppnevning

En av veilederne utpekes av PU/EMKS til å være MFs rådgivende saksbehandler i innpasningssaker fra ACPE (kfr. Gjensidighetsavtalen med ACPE)

En av de ansatte i MFs studieadministrasjon kan fungere som sekretær for PU/EMKS

2. Oppgaver

Hovedoppgave:

Programutvalget er et forum for fagutvikling og for drøfting av driftsoppgaver i tilknytning til studieprogrammet *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg*, inklusive PKU-ennene. Emnebeskrivelsene PKU501/502/503 vedtas av MF etter anbefaling fra VF/PKU. PU/EMKS er tilsynsorgan for kursstedene og godkjenner kursprogram for det enkelte PKU-kurs.

I tillegg skal PU/EMKS arbeide for utvikling av PKU i Norge med henblikk på veilederutdanningen og sertifiserte veilederes faglige utvikling (jf. Håndbokens dok. D2).

Kurssteder:

- a. Programutvalget vedtar *Retningslinjer og kvalitetskrav ved godkjenning av kurssteder for PKU* (Håndbokens dok D 3) og *Skjema ved søknad om godkjenning som kurssted* (Håndbokens dok D 10)

- b. Programutvalget anbefaler godkjenning av kurssteder i henhold til retningslinjer og kvalitetskrav. MF ved studiedirektør fatter vedtak i saken og inngår deretter avtale om kursdrift med det godkjente kursstedet for 5 år av gangen. Mal for avtale vedtas av PU/EMKS. Avtalen regulerer plikter og ansvarsforhold mellom kurssted og PU/EMKS
- c. Programutvalget tilstreber godt samarbeid både med kontaktperson ved kursstedene og PKU-veilederne i henhold til avtalen.
- d. Programutvalget tilstreber samarbeid med kurssteder som utdanner nye veiledere i PKU for å sikre at Retningslinjene for veilederutdanningen (Håndbokens dok B 9) kan oppfylles og med mål om en bærekraftig ressursbruk.

Opplysningsvirksomhet, utlysning, opptak og koordinering:

Programutvalget skal:

- a. Påse at MF gjennom sine respektive kanaler driver aktiv informasjon og opplysningsvirksomhet om det videreutdanningstilbud som PKU og Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg representerer
- b. Ivareta strategisk kontakt og samarbeid med relevante kirkelige organer som blant andre Bispemøtet, Kirkerådet og fagforeningene for kirkelige ansatte
- c. Holde kontakt med relevante nasjonale og internasjonale fagmiljøer
- d. Holde seg orientert om kirkens behov for Pastoralklinisk veilederutdanning, og holde kontakt med miljøer og arenaer der strategier legges for å møte kirkens veiledningsbehov
- e. Bidra til informasjon om veilederutdanningen i PKU
- f. Arrangere årlig fagdag for veiledere og kandidater i samarbeid med SU/PKU og VF/PKU
- g. Vedlikeholde *Søknadsskjema* og gi råd om *søknadsprosedyre* til PKU. Programutvalget vedtar *Opptakskriterier og rangeringskriterier for PKU* (Håndbokens dok A 6) etter at VF har gitt sin anbefaling

- h. Med utgangspunkt i utdanningsbehov og søkertilgang, koordinere kursaktiviteten slik at antall utlyste kurs pr. år står i forhold til søkertilgang og utdanningsbehov. Dette gjøres i nær forståelse med godkjente kurssteder. Koordineringen skal ivareta kursstedenes behov for forutsigbarhet i driften og veiledernes behov for å praktisere jevnlig.

Kursavgift og økonomi:

Programutvalget fastsetter kursavgift. Kursavgiften tilfaller kursstedet (Kfr. Håndbokens dok Dokument D 4).

3. Ledelse

Leder i PU/EMKS

- Sørger for en møteplan for året og innkaller til møter
- Er saksforbereder og sørger for utsendelse av sakliste og saksdokumenter
- Sørger for at referat / protokoll føres og distribueres (til alle medlemmer i VF) og at vedtak blir fulgt opp
- Sørger for vedlikehold og oppdateringer av dokumenter i Håndbok for PKU i Norge, og samarbeider med Håndbokens redaktør om distribusjon / publisering
- Har ansvar for Programutvalgets arkivhold
- Representerer PU/EMKS i Samarbeidsutvalget – PKU

PU/EMKS har ansvar for følgende dokumenter i Håndbok for PKU i Norge:

A 5: Søknadsskjema til PKU-kurs

A 6: Opptakskriterier og rangeringskriterier for PKU

A 7 Klageadgang i forbindelse med opptak og evaluering i PKU501/502/503

D 1: Prosedyre for høring ved godkjenning som veilederkandidat og sertifisering som veileder

D 3: Retningslinjer og kvalitetskrav ved godkjenning av kurssteder

D 4 Retningslinjer for økonomiske godtgjørelser i PKU

D 7: Litteraturliste for PKU501/502/503

D 8: Litteraturliste for veilederutdannelsen

D 10: Skjema ved søknad om godkjenning som kurssted – etter tilslutning fra VF/PKU

D 11: Skjema ved uttalelse om innpasning av ACPE kurs til NPKU

D 12: Mal - Avtale mellom MF og kurssted for PKU

D 13 Mal - Avtale mellom MF og sertifisert veileder ved godkjent kurssted

D 14 Mal - Protokoll fra opptaksmøte til PKU- kurs

D 16 Mal - Kursbevis med resymé av kursinnhold PKU501-3

MF har ansvar for følgende dokumenter i Håndbok for PKU i Norge:

B 1: Emnebeskrivelse PKU501 – etter tilslutning fra VF/PKU

B 2: Emnebeskrivelse PKU502 – etter tilslutning fra VF/PKU

B 3: Emnebeskrivelse PKU503 – etter tilslutning fra VF/PKU

B 4: Studieprogram Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

B 5: Retningslinjer for Masteroppgave i klinisk sjelesorg

B 6: Emnebeskrivelse TEOL8512: *Når klinisk erfaring og teologiske refleksjon møtes*

E 7: Emnebeskrivelses TEOL8513: *Trinitarisk teologi i sjelesorgen*

E 8: Emnebeskrivelse TEOL8514: *Sjelesorg som kritisk hermeneutisk praksis*

Sertifiseringsutvalget – (SU/PKU)

NCPE Certification Committee - Sammensetning, oppgaver og ledelse

1. Rapportering / oppnevning / sammensetning

SU/PKU er underlagt Programutvalget for PKU (PU).

SU/PKU har seks medlemmer: To medlemmer oppnevnes av MF. En av disse skal være sakkyndig psykolog eller psykiater, og en av disse skal representere sjelesorgfaget i MFs grads- og undervisningstilbud. I tillegg inngår leder av PU i utvalget. Funksjonstid er 5 år, med mulighet for reoppnevning

- Tre medlemmer, alle sertifiserte veiledere i PKU, oppnevnes av VF/PKU. Funksjonstid er 3 år med mulighet for reoppnevning (VF/PKU utpeker en av de tre sertifiserte veilederne som leder av utvalget).

Det tilstrebes variasjon i sammensetningen med hensyn til kjønn og alder

En av de ansatte fra MF kan fungere som SU/PKUs sekretær

MFs rektor har møte- og talerett i alle saker

Ved høringer kan SU/PKU forsterkes ved at VF/PKU oppnevner ytterligere én til to medlemmer av VF/PKU. Dette er særlig aktuelt når det foreligger inhabilitet eller andre forhold som tilsier at et slikt supplement er nødvendig

2. Oppgaver

SU/PKU har ansvar for:

- Opptak og godkjenning av veiledningskandidater og sertifisering av veiledere i PKU, i overensstemmelse med Håndbokens dokument B 9: *Retningslinjer og Rammeplan for veilederutdannelsen i PKU*
- Resertifisere veiledere som ønsker å gjeninntre som aktive veiledere (jf. Håndbokens dokument D 2)
- Å invitere aktive veiledere til kollegial (individuell) samtale hvert annet år i henhold til bestemmelser i Håndboken
- Stå til disposisjon for kursledere som (evt. på kort varsel) trenger å drøfte problemstillinger knyttet til kursdrift

3. Ledelse

Leder i SU/PKU

- Setter opp SU/PKUs møteplan for året og innkaller til møter
- Er saksforbereder og sørger for utsendelse av sakliste og saksdokumenter
- Sørger for at referat/protokoll føres og distribueres og at vedtak/saker blir fulgt opp
- Har ansvar for SU/PKUs arkivhold
- Representerer SU/PKU i SMU/PKU

SU/PKU har ansvar for følgende dokumenter i Håndbok for PKU i Norge:

D 2: Fagutvikling og praksis som sertifisert veileder i PKU (sammen med VF/PKU)

MF har ansvar for følgende dokument i Håndbok for PKU i Norge:

D 9: Klageadgang i forbindelse med opptak til veilederutdannelsen i PKU og sertifisering som veileder – SMU/PKU er høringsinstans ved substansielle endringer

Veilederfellesskapet - PKU (VF/PKU)

NCPE Supervisors' Collegium - Medlemmer, oppgaver og ledelse

1. Medlemmer

Medlemmer i VF/PKU er aktive² sertifiserte veiledere i PKU med avtale om kursledelse med MF. Veiledere under utdanning inkluderes i foreningen som fullverdige medlemmer. MFs to faglige oppnevnte i PU/EMKS inviteres til medlemsmøtene

2. Formål/oppgaver

1. Være et PKU-faglig fellesskap for å bidra til den enkelte veileders faglighet, utvikling, motivasjon og trivsel i PKU-veiledningen
2. Bidra til å styrke og utvikle PKUs faglige verdier, særpreg og internasjonale nettverk
3. Ivareta veiledernes og kursstedenes interesser angående rammebetingelsene for PKU
4. Være høringsinstans for PU/EMKS og SU/PKU i saker som angår PKU, kursstedene og veilederne
5. Vedta Retningslinjer og rammeplan for veilederutdanningen i PKU - etter tilslutning fra SU/PKU og PU/EMKS
6. Holde regelmessig kontakt med styringsorganer for PKU i Norge og ivareta forpliktelsene som VF/PKU har, i henhold til Håndbok for PKU i Norge
7. Samarbeide med SU/PKU om tiltak som fremmer veiledernes faglige utvikling
8. Medlemmene velger en leder i VF/PKU, evt. et arbeidsutvalg (AU), til å følge opp felleskapets beslutninger og anliggender mellom møtene. Funksjonstid er 3 år med mulighet for reoppnevning
9. Avholde medlemsmøter minst to ganger i året
10. Alle medlemmer i VF/PKU kan be om å få saker belyst/behandlet i medlemsmøter

3. Ledelse

VF oppnevner sertifiserte veiledere i PKU til følgende:

- PU/EMKS: Tre sertifiserte veiledere, normalt for en periode på tre år, med mulighet for reoppnevning
- SU/PKU: Tre sertifiserte veiledere, hvorav en som leder i SU/PKU, normalt for en periode på tre år, med mulighet for reoppnevning

I oppnevninger skal det tilstrebes at flest mulig av de aktive kursstedene er representert og at representasjon går på omgang slik at ingen kurssteder over tid blir isolert fra styrende organer

Leder

- Setter opp VF/PKUs møteplan for året og innkaller til møter
- Er saksforbereder og sørger for utsendelse av sakliste og saksdokumenter

- Sørger for at referat/protokoll føres og distribueres og at vedtak/saker blir fulgt opp
- Sørger for vedlikehold og oppdateringer av dokumenter i Håndbok for PKU i Norge, og samarbeider med Håndbokens redaktør om distribusjon/publisering
- Har ansvar for VF/PKUs arkivhold
- Representerer VF/PKU i Samarbeidsrådet – PKU

VF/PKU har ansvar for følgende dokumenter i Håndbok for PKU i Norge:

A 1: Om norsk PKU: Formål, metoder/virkemidler, kursvarianter, organisering og ledelse

A 2: Læringsmålene i PKU 501/502/503. En sammenstilling

A 3: Oversikt over godkjente kurssteder og sertifiserte veiledere i PKU

A 4: Oversikt over tillitsvalgte og styrende organer

B 9: Retningslinjer og rammeplan for veilederutdanningen i PKU - etter tilslutning fra SU/PKU og PU/EMKS

D 2: Fagutvikling og praksis som sertifisert veileder i PKU (sammen med SU/PKU)

D 15: Mal - Tillatelse til bruk av klinisk materiale som vedlegg til veiledereksamen

D 17: Mal - Veileders sluttevaluering etter PKU501/502/503

D 18: Mal - Kursdeltakers sluttevaluering etter PKU501/502/503

D 19: Mal - Veileders sluttevaluering VLU/PKU

D 20: Mal - Kandidatens sluttevaluering VLU/PKU

Samarbeidsutvalget - PKU (SMU/PKU)

The NCPE Council - Sammensetning og oppgaver

1. Sammensetning

Samarbeidsutvalget er sammensatt av:

- Leder i Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (PU/EMKS)
- Leder i Sertifiseringsutvalget - PKU (SU/PKU)
- Leder i Veilederfellesskapet - PKU (VF/PKU)

2. Oppgaver

- Samarbeidsutvalget skal bidra til god kommunikasjon, koordinering og samhandling mellom PU/EMSK, SU/PKU og VF/PKU i saker der flere enn en av partene er berørt
- Samarbeidsutvalget skal ha oppmerksomhet rettet mot saker av felles interesse for strategi, drift, fag- og kvalitetsutvikling av PKU
- Samarbeidsutvalget skal ha et særlig fokus på strategisk kontakt og samarbeid mellom PKU og relevante kirkelige organer som blant andre Bispemøtet, Kirkerådet og fagforeningene for kirkelige ansatte
- Samarbeidsutvalget oppnevner sertifiserte veiledere i PKU til følgende tillitsverv:
 - a. Redaktør av Håndboken for PKU i Norge
 - b. Liaison for Gjensidighetsavtalen mellom norsk PKU og ACPE
- Samarbeidsutvalget er tilsyns- og koordineringsorgan for PKU for grunnstudenter (PKU/S)
- Alle medlemmer av Samarbeidsutvalget kan fremme saker
- Oppgaven som innkaller kan gå på omgang mellom de tre medlemmene. Ved større saker kan det oppnevnes en saksordfører
- Sørger for vedlikehold og oppdateringer av dokumenter i Håndbok for PKU i Norge, og samarbeider med Håndbokens redaktør om distribusjon/publisering
- Samarbeidsutvalget møtes normalt 1 - 2 ganger i året, oftere om det er behov. Det føres en kortfattet innkalling/protokoll

- De respektive medlemmer rapporterer tilbake til det organ de representerer

SMU/PKU ansvar for følgende dokumenter i Håndbok for PKU i Norge:

D 5: Gjensidighetsavtalen med ACPE

D 6: Ethical Accountability Form - For sertifiserte veiledere som søker overgang mellom ACPE/NPKU

D 21: Generelle retningslinjer for PKU/grunnstudenter

D 22: Emnebeskrivelse for PKU/grunnstudenter

D 23: Håndboken distribusjon og abonnenter

MAL**SKJEMA TIL BRUK VED SØKNAD OM GODKJENNING SOM KURSSTED.**

Kursstedets kontaktperson eller leder ved virksomheten fyller ut skjema ved å krysse av boksene og oppgi spesifikasjoner der det kreves (3 siste punkter, bruk om nødvendig eget ark). Ved å sette kryss i boksene bekrefter man at kvalitetskravet er oppfylt. For å bli godkjent som kurssted må alle bokser nedenfor være krysset av.

Både kontaktperson og leder ved virksomheten underskriver.

Utfylt og undertegnet skjema sendes Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg, MF.

PU/EMKS vurderer informasjonen som er gitt, og kan eventuelt i tillegg inspisere kursstedet.

Dersom kvalitetskravene er tilfredsstillende oppfylt, kan kursstedet godkjennes og inngå avtale med MF v/ studiedirektør om kursdrift.

Kursstedets navn:

Kursstedets adresse:

Kursstedets kontaktperson i forhold til PU/EMKS:

Godkjente veiledere ved kursstedet:

FAGLIGE KVALITETSKRAV:

- ☐ (Kursstedet navn, NN) er kjent med og forplikter seg på kvalitetskravene i

Retningslinjer og kvalitetskrav ved godkjenning av kurssteder (D 3). Videre forplikter NN seg til å følge hele regelverket og studieplaner som gjelder i PKU

- ☐ NN har miljømessige og faglige kvaliteter som fremmer læring ved personlig og faglig vekst og dannelse

- Det er sertifiserte veiledere i PKU ansatt ved NN med de gjensidige rettigheter og plikter dette medfører. Veilederne tjenestegjør i stilling under kirkelig (biskopens) tilsyn
- PKU-veilederne er ansvarlig både for gruppeveiledningen og den individuelle veiledningen i kursene
- NN sørger for at veiledere gis tilstrekkelig rom og tid innenfor rammen av sine øvrige arbeidsoppgaver til å forestå det faglige og administrative ansvar knyttet til kursdriften, inklusive utvelgelse/forhåndsintervju av kursdeltakere, forberedelse av kursprogram og administrativ ledelse og tilrettelegging av kurset
- NN legger til rette for at veiledere innenfor rammen av sin arbeidstid og sitt budsjett gis mulighet til å søke faglig egenveiledning med henblikk på oppgaven som veileder i PKU
- NN har tilgang til flerfaglige undervisningsressurser med tanke på den didaktiske undervisningen
- NN har til rådighet det utstyret som er nødvendig for en god gjennomføring av kurset pedagogisk sett, så som egnet lokale for både undervisning, gruppe- og individuell veiledning, tekniske hjelpemidler, fagbibliotek m.m
- Det er adgang til et eget gudstjenestelig rom, fortrinnsvis vigslet
- NN har fasiliteter som gjør det mulig å oppbevare konfidensielt materiale på en forsvarlig måte, slik at uvedkommende ikke har adgang til dette materialet
- NN har tilgjengelig de elementer som er nødvendige for at PKU kan gjennomføres i samsvar med alle krav som er stilles i regelverk og studieplaner. Dette innebærer at antall konfidenter er stort nok til å sikre kursdeltakerne tilstrekkelig rom for utøvelse av en pastoralklinisk praksis
- NN legger til rette for at kursdeltakerne får anledning til å utøve sin pastorale praksis innenfor de rammer som virksomheten som helhet setter. Dette innebærer at kursdeltakerne går inn i tverrfaglig team, men uten å pålegges oppgaver og ansvar som kommer i veien for den pastorale praksis og kursprogrammet som helhet. Dersom praksis helt eller i vesentlig grad utøves utenfor NN, har NN ansvar for at denne praksisen kan skje på de vilkår som her er nevnt

ADMINISTRATIVE KVALITETSKRAV:

- ☐ Den administrative struktur ved NN tilkjennegir de interne myndighets - og ansvarsforhold på følgende måte: (Bruk gjerne ekstra ark)

- ☐ De organisatoriske og økonomiske forhold mellom PKU virksomheten, veilederne og NN er som følger: (Bruk gjerne ekstra ark)

- ☐ De økonomiske og juridiske forhold mellom kursdeltakere og NN er som følger:
(Bruk gjerne ekstra ark)

Sted og dato:

NN

kontaktperson i forhold til PU/EMKS

NN

Leder for virksomheten

Mal

PKU/ACPE innpassningssøknad:

Fra: NN, oppnevnt som rådgiver i innpassningssaker fra ACPE¹:

Til: Studiedirektør v/ MF NN

Kopi: Leder av PU/EMKS NN og studierådgiver NN

(og leder av SU/PKU for søknad på veiledernivå)

Kopi sendes også søker.

Dato:

Ang. søknad om innpassning av PKU i regi av Association for Clinical Pastoral Education (ACPE)

Søkerens navn: _____

Navn på ACPE kurssted og veileder: _____

Type/nivå/omfang som søkes innpasset:

(For eksempel ACPE Level II, Extended Unit, sommer/høst 2011 søkes innpasset som PKU502, Master i klinisk sjelesorg)

Vurdering:

Anbefaling og konklusjon:

I henhold til samarbeidsavtale mellom ACPE og NCPE av 14. februar 2011 anbefales at

Underskrift

Dato

Avtale mellom MF vitenskapelig høyskole og NN (kursstedets navn) om Pastoralklinisk utdanning

Avtalen bygger på godkjenning av NN som kurssted for PKU foretatt av Programutvalget for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorgs (PKU/EMKS), sak X/ÅÅ og de Retningslinjer og kvalitetskrav som ligger til grunn for godkjenningen.

Avtalen regulerer samarbeidet mellom NN og PU/EMKS angående drift og gjennomføringen av Pastoralkliniske kurs.

GENERELT

NN samarbeider med PU/EMKS om drift av Pastoralklinisk utdanning. Samarbeidet forutsetter at begge parter respekterer og retter seg etter de avtaler, retningslinjer og emnebeskrivelser som gjelder for PKU i Norge. NN samarbeider med Sertifiseringsutvalget (SU/PKU) om utdanning av nye veiledere.

MF

- deltar i den didaktiske undervisningen på felles fagdager og i kursgjennomføringen ellers etter behov
- utsteder kursbevis med studiepoeng etter gjeldende retningslinjer
- holder NN orientert om avgjørelser som tas ang. PKU, bl.a. ved å oversende protokoll fra PU/EMKS og Opptaksmøtet-PKU til orientering
- MF overfører studiepoengsmidler til NN etter faktura og i henhold til reglement om økonomiske godtgjørelser i PKU

NN

- gjennomfører kursene i henhold til gjeldende emnebeskrivelser
- legger sitt kursprogram/emnehefte frem for PU/EMKS i forkant av hvert kurs, senest 3 uker før kursstart
- holder PU/EMKS orientert om avgjørelser som har konsekvenser for driften av PKU
- sørger for at kursstedets Håndbok for PKU i Norge er à jour og tilgjengelig for kursdeltakere

Det forutsettes et nært fagutviklende samarbeid mellom de godkjente PKU veilederne ved NN og relevante faglærere på MF.

Avtalen gjelder for 5 år etter undertegning og kan fornyes.

Kontaktpersoner ved de respektive institusjoner:

NN: Navn og stilling

MF: Navn og stilling

Dato og sted

Dato og sted

For NN

Navn

Tittel

For MF vitenskapelig høyskole

Navn

Studiedirektør

Mal

Protokoll fra Opptaksmøte i PKU

Angi hvilke kurs og kursdatoer opptaket gjelder.

1. Når og hvor møtet ble avholdt

2. Til stede: (angi hvem som er møteleder og referent)

3. Fullstendig søkerliste til hvert kurssted

Kursstedets navn:

Navn	Stilling arbeidsgiver	Arbeidsgivers innstilling /opplysninger om permisjon	Alternative ønsker (gjelder kurssted)	Nivå (501-3) Søkt før?

Kursstedets navn:

Navn	Stilling arbeidsgiver	Arbeidsgivers innstilling /opplysninger om permisjon	Alternative ønsker (gjelder kurssted)	Nivå (501-3) Søkt før?

4. Vedtak:

Opptaksmøtet innstiller følgende søkere til PU/EMKS:

- A. Ved (angi kurssted, evt. kursdatoer)
- B. Ved (angi kurssted, evt. kursdatoer)
- C. Osv

Det skal føres varaliste, enten felles eller i tilknytning til hvert kurssted.

Vedtak om avslag skal begrunnes i henhold til dokumentet *Opptakskriterier og rangeringskriterier for PKU* (A 6).

Leder for PU/EMKS oversender protokollen til opptakskontoret v/MF med kopi til involverte kurssteder. Protokollen arkiveres av opptakskontoret.

D 16 Mal - Kursbevis med resymé av kursinnhold PKU501/502/503

- Mal – Kursbevis PKU501 (11-ukers fulltidsstudium)
- Mal – Kursbevis PKU502 (11-ukers fulltidsstudium)
- Mal – Kursbevis PKU503 (11-ukers fulltidsstudium)
- Mal – Kursbevis PKU501 (Utvidet tidsramme (deltid))
- Mal – Kursbevis PKU502 (Utvidet tidsramme (deltid))
- Mal – Kursbevis PKU503 (Utvidet tidsramme (deltid))

<Logo – kurssted>

<Logo – MF>

Navn
har gjennomført

PASTORALKLINISK UTDANNING
PKU501

ved <Kurssted>
i samarbeid med
MF vitenskapelig høyskole
i tiden <dato/mnd> – <dato/mnd/år>

Oslo, <dato/mnd/år>

<Kursleder>
Sertifisert veileder i PKU

<Rektor>
Rektor MF

BESKRIVELSE AV PKU501

Utdanningsgruppen har bestått av <X> deltakere. Programmet har gått over <X> uker med 400 timer veiledet læring, den kliniske praksis inkludert. Utdanningens innhold og opplegg er i samsvar med Emnebeskrivelse for PKU501 og kan inngå med 20 studiepoeng i MF vitenskapelig høyskoles *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg* (90stp), eller med 20 studiepoeng i *Erfaringsbasert master i praktisk teologi* (90stp).

Grunnleggende læringsområder for PKU501

Kunnskap - læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnsikt:

- god kunnskap om egen trostradisjon og teologi
- kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt
- kunnskap om relevante samfunnsvitenskapelige fortolkninger av menneskelig adferd
- kunnskap om dynamiske faktorer i samspillet mellom konfident og sjelesørger

Ferdigheter - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskaper og innsikt:

- god evne til å initiere, administrere, fordype og avslutte sjelesorgrelasjoner
- evne til en empatisk og aksepterende grunnholdning som sjelesørger
- evne til aktiv lytting og respektfull respons som sjelesørger
- evne til å holde kliniske erfaringer og teologiske kunnskaper sammen på en integrert måte

Generell kompetanse - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet:

- god bevissthet om egen identitet og funksjon som sjelesørger i lys av egen historie, personlighet og tro
- god bevissthet om hvordan egen være- og arbeidsmåte virker på andre
- bevissthet om egne mål for personlig og faglig videreutvikling
- evne til å nyttiggjøre seg læring og veiledning i PKU

Programelementer og virkemidler i PKU501

- Daglig klinisk samtalepraksis og fire til fem timers gruppeveiledning pr. uke, der deltakerne selv la frem skriftlige refleksjonsnotater og veiledningsmateriale med utgangspunkt i klinisk praksis. Veiledning i forhold til gudstjenesteoppgaver inngikk i denne veiledningen.
- Individuell veiledning en time pr. uke med kursleder.
- Teoretisk undervisning i relevante sjelesorgfaglige tema gjennomsnittlig fire timer pr. uke pluss to hele seminar dager med intensivundervisning. Eget litteraturstudium på 500 sider.
- Fire gruppetimer pr. uke med mulighet for trening i interaksjon og personlig bearbeidelse av erfaringer og opplevelser.
- Skriftlige arbeider, dvs. refleksjonsnotater, kliniske oppgaver/kasuistikker og diverse rapporter er innlevert, bearbeidet i veiledning og samlet i mappe.

<Logo – kurssted>

<Logo – MF>

Navn

har gjennomført

**PASTORALKLINISK UTDANNING
PKU502**

ved <Kurssted>

i samarbeid med

MF vitenskapelig høyskole

i tiden <dato/mnd> – <dato/mnd/år>

Oslo, <dato/mnd/år>

<Kursleder>
Sertifisert veileder i PKU

<Rektor>
Rektor MF

BESKRIVELSE AV PKU502

Utdanningsgruppen har bestått av <X> deltakere. Programmet har gått over <X> uker med 400 timer veiledet læring, den kliniske praksis inkludert. Utdanningens innhold og opplegg er i samsvar med Emnebeskrivelse for PKU502 og kan inngå med 20 studiepoeng i MF vitenskapelig høyskoles *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg* (90stp).

Grunnleggende læringsområder for PKU502

Ferdigheter - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskaper og innsikt:

- fordypet evne til å artikulere en pastoral selvforståelse i samsvar med egne forutsetninger, teologi og sjelesørgerisk erfaring
- god evne til å initiere og vedlikeholde gode kollegiale og tverrfaglige samarbeidsrelasjoner, preget av gjensidighet, åpenhet og myndighet
- god evne til kritisk refleksjon over egen sjelesørgerisk praksis
- god evne til praktisk anvendelse av samtalemetodikk

Kunnskap - læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnsikt:

- god kunnskap om en større bredde av sjelesørgeriske virkemidler, inklusive adekvat bruk av Bibel, bønn og ritualer
- kunnskap om konfliktbearbeiding, konfrontasjon og kriseintervensjoner
- kunnskap om kontekstuelle forhold som gir betingelser for sjelesorg til mennesker av ulike bakgrunn, i ulike livssituasjoner, faser og kriser
- kunnskap om ulike perspektiver på samtalemetodikk og relasjonsdynamikk

Generell kompetanse - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet:

- god bevissthet om egne følelser og følelsenes betydning i møtet med konfidenten
- fordypet bevissthet om egen religiøs bakgrunn, spiritualitet og gudserfaring
- god evne til å motta veiledning, delta aktivt i gruppeprosesser og å holde tidsfrister for arbeidskrav

Programelementer og virkemidler i PKU502

- Daglig klinisk samtalepraksis og fire til fem timers gruppeveiledning pr. uke, der deltakerne selv la frem skriftlige refleksjonsnotater og veiledningsmateriale med utgangspunkt i klinisk praksis. Veiledning i forhold til gudstjenesteoppgaver inngikk i denne veiledningen.
- Individuell veiledning en time pr. uke med kursleder.
- Teoretisk undervisning i relevante sjelesorgfaglige tema gjennomsnittlig fire timer pr. uke pluss to hele seminardager med intensivundervisning. Eget litteraturstudium på 500 sider.
- Fire gruppetimer pr. uke med mulighet for trening i interaksjon og personlig bearbeidelse av erfaringer og opplevelser.
- Skriftlige arbeider, dvs. refleksjonsnotater, kliniske oppgaver/kasuistikker og diverse rapporter er innlevert, bearbeidet i veiledning og samlet i mappe.

<Logo – kurssted>

<Logo – MF>

Navn
har gjennomført

PASTORALKLINISK UTDANNING
PKU503

ved <Kurssted>
i samarbeid med
MF vitenskapelig høyskole
i tiden <dato/mnd> – <dato/mnd/år>

Oslo, <dato/mnd>

<Kursleder>
Sertifisert veileder i PKU

<Rektor>
Rektor MF

BESKRIVELSE AV PKU503

Utdanningsgruppen har bestått av <X> deltakere. Programmet har gått over <X> uker med 400 timer veiledet læring, den kliniske praksis inkludert. Utdanningens innhold og opplegg er i samsvar med Emnebeskrivelse for PKU503 og kan inngå med 20 studiepoeng i MF vitenskapelig høyskoles *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg* (90stp).

Grunnleggende læringsområder for PKU503

Generell kompetanse - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet:

- høy bevissthet om sjelesørgeriske profesjonsholdninger knyttet til emosjonell tilgjengelighet og adekvat bruk av personlige erfaringer
- høy bevissthet om egne holdninger knyttet til spørsmål om nærhet/avstand, respekt for egne og andres grenser/integritet
- høy bevissthet om positive og problematiske sider ved bruk av pastoral omsorg, myndighet og autoritet

Ferdigheter - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskaper og innsikt:

- fordypet evne til å lytte og fortolke konfidentens følelser, ord og handlinger i lys av teori og sosio-kulturell kontekst
- fordypet evne til innsiktsfull og ansvarlig utøvelse av sjelesorg, med tydelig profesjonell kommunikasjon som kjennetegn
- evne til grundig teologisk refleksjon over klinisk kasuistikk på en slik måte at teori og praksis, liv og lære kan sammenholdes og gjensidig utfordre hverandre
- evne til å inngå aktivt, med trygghet og tydelighet i rollen som sjelesørger, i tverrfaglig samhandling

Kunnskap - læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnikt:

- inngående kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt samt evne til å kunne artikulere eget ståsted i forhold til trekk og tendenser i vår egen tid
- kunnskap om relevant teori innenfor religionspsykologi og hermeneutikk som ressurs i klinisk arbeid
- god kunnskap om grenser, makt og myndighetsutøvelse i profesjonelle relasjoner

Programelementer og virkemidler i PKU503

- Daglig klinisk samtalepraksis og fire til fem timers gruppeveiledning pr. uke, der deltakerne selv la frem skriftlige refleksjonsnotater og veiledningsmateriale med utgangspunkt i klinisk praksis. Veiledning i forhold til gudstjenesteoppgaver inngikk i denne veiledningen.
- Individuell veiledning en time pr. uke med kursleder.
- Teoretisk undervisning i relevante sjelesorgfaglige tema gjennomsnittlig fire timer pr. uke pluss to hele seminardager med intensivundervisning. Eget litteraturstudium på 500 sider.
- Fire gruppetimer pr. uke med mulighet for trening i interaksjon og personlig bearbeidelse av erfaringer og opplevelser.
- Skriftlige arbeider, dvs. refleksjonsnotater, kliniske oppgaver/kasuistikker og diverse rapporter er innlevert, bearbeidet i veiledning og samlet i mappe.

<Logo – kurssted>

<Logo – MF>

Navn

har gjennomført

**PASTORALKLINISK UTDANNING
PKU501**

ved <Kurssted>

i samarbeid med

MF vitenskapelig høyskole

i tiden <dato/mnd/år> – <dato/mnd/år>

Oslo, <dato/mnd/år>

<Kursleder>
Sertifisert veileder i PKU

<Rektor>
Rektor MF

BESKRIVELSE AV PKU501

Utdanningsgruppen har bestått av <X> deltakere. Programmet er gjennomført som seks ukesamlinger over en periode på <X> måneder, med 400 timer veiledet læring. Den kliniske praksis har vært inkludert i ordinært arbeid på eget arbeidssted. Utdanningens innhold og opplegg er i samsvar med Emnebeskrivelse for PKU501 og kan inngå med 20 studiepoeng i MF vitenskapelig høyskoles *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg* (90stp), eller med 20 studiepoeng i *Erfaringsbasert master i praktisk teologi* (90stp).

Grunnleggende læringsområder for PKU501

Kunnskap - læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnstikt:

- god kunnskap om egen trostradisjon og teologi
- kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt
- kunnskap om relevante samfunnsvitenskapelige fortolkninger av menneskelig adferd
- kunnskap om dynamiske faktorer i samspillet mellom konfident og sjelesørger

Ferdigheter - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskaper og innsikt:

- god evne til å initiere, administrere, fordype og avslutte sjelesorgrelasjoner
- evne til en empatisk og aksepterende grunnholdning som sjelesørger
- evne til aktiv lytting og respektfull respons som sjelesørger
- evne til å holde kliniske erfaringer og teologiske kunnskaper sammen på en integrert måte

Generell kompetanse - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet:

- god bevissthet om egen identitet og funksjon som sjelesørger i lys av egen historie, personlighet og tro
- god bevissthet om hvordan egen være- og arbeidsmåte virker på andre
- bevissthet om egne mål for personlig og faglig videreutvikling
- evne til å nyttiggjøre seg læring og veiledning i PKU

Programelementer og virkemidler i PKU501

- Gruppeveiledning (to til fire timer pr. kursdag) der deltakerne selv la frem skriftlige refleksjonsnotater og veiledningsmateriale med utgangspunkt i klinisk praksis fra eget arbeidssted. Veiledning i forbindelse med forkynneroppgaver inngikk i denne veiledningen.
- Individuell veiledningstime, en time pr. uke med PKU-veileder.
- Teoretisk undervisning i relevante sjelesorgfaglige tema – gjennomsnittlig tre timer pr. uke, samt to fagdager med undervisning ved MF. Eget litteraturstudium på 500 sider.
- Ca. seks gruppetimer pr. uke med mulighet for trening i interaksjon og personlig bearbeidelse av erfaringer og opplevelser.
- Skriftlige arbeider, dvs. refleksjonsnotater, kliniske oppgaver/kasuistikker og diverse rapporter er innlevert, bearbeidet i veiledning og samlet i mappe.

<Logo – kurssted>

<Logo – MF>

Navn

har gjennomført

**PASTORALKLINISK UTDANNING
PKU502**

ved <Kurssted>

i samarbeid med

MF vitenskapelig høyskole

i tiden <dato/mnd/år> – <dato/mnd/år>

Oslo, <dato/mnd/år>

<Kursleder>
Sertifisert veileder i PKU

<Rektor>
Rektor MF

BESKRIVELSE AV PKU502

Utdanningsgruppen har bestått av <X> deltakere. Programmet er gjennomført som seks ukesamlinger over en periode på <X> måneder, med 400 timer veiledet læring. Den kliniske praksis har vært inkludert i ordinært arbeid på eget arbeidssted. Utdanningens innhold og opplegg er i samsvar med Emnebeskrivelse for PKU502 og kan inngå med 20 studiepoeng i MF vitenskapelig høyskoles *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg* (90stp).

Grunnleggende læringsområder for PKU502

Ferdigheter - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskaper og innsikt:

- fordypet evne til å artikulere en pastoral selvforståelse i samsvar med egne forutsetninger, teologi og sjelesørgerisk erfaring
- god evne til å initiere og vedlikeholde gode kollegiale og tverrfaglige samarbeidsrelasjoner, preget av gjensidighet, åpenhet og myndighet
- god evne til kritisk refleksjon over egen sjelesørgerisk praksis
- god evne til praktisk anvendelse av samtalemotodikk

Kunnskap - læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnsett:

- god kunnskap om en større bredde av sjelesørgeriske virkemidler, inklusive adekvat bruk av Bibel, bønn og ritualer
- kunnskap om konfliktbearbeiding, konfrontasjon og kriseintervensjoner
- kunnskap om kontekstuelle forhold som gir betingelser for sjelesorg til mennesker av ulike bakgrunn, i ulike livssituasjoner, faser og kriser
- kunnskap om ulike perspektiver på samtalemotodikk og relasjonsdynamikk

Generell kompetanse - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet:

- god bevissthet om egne følelser og følelsenes betydning i møtet med konfidenten
- fordypet bevissthet om egen religiøs bakgrunn, spiritualitet og gudserfaring
- god evne til å motta veiledning, delta aktivt i gruppeprosesser og å holde tidsfrister for arbeidskrav

Programelementer og virkemidler i PKU502

- Gruppeveiledning (to til fire timer pr. kursdag) der deltakerne selv la frem skriftlige refleksjonsnotater og veiledningsmateriale med utgangspunkt i klinisk praksis fra eget arbeidssted. Veiledning i forbindelse med forkynneroppgaver inngikk i denne veiledningen.
- Individuell veiledningstime, en time pr. uke med PKU-veileder.
- Teoretisk undervisning i relevante sjelesorgfaglige tema – gjennomsnittlig tre timer pr. uke, samt to fagdager med undervisning ved MF. Eget litteraturstudium på 500 sider.
- Ca. seks gruppetimer pr. uke med mulighet for trening i interaksjon og personlig bearbeidelse av erfaringer og opplevelser.
- Skriftlige arbeider, dvs. refleksjonsnotater, kliniske oppgaver/kasuistikker og diverse rapporter er innlevert, bearbeidet i veiledning og samlet i mappe.

<Logo – kurssted>

<Logo – MF>

Navn

har gjennomført

**PASTORALKLINISK UTDANNING
PKU503**

ved <Kurssted>

i samarbeid med

MF vitenskapelig høyskole

i tiden <dato/mnd/år> – <dato/mnd/år>

Oslo, <dato/mnd/år>

<Kursleder>
Sertifisert veileder i PKU

<Rektor>
Rektor MF

BESKRIVELSE AV PKU503

Utdanningsgruppen har bestått av <X> deltakere. Programmet er gjennomført som seks ukesamlinger over en periode på <X> måneder, med 400 timer veiledet læring. Den kliniske praksis har vært inkludert i ordinært arbeid på eget arbeidssted. Utdanningens innhold og opplegg er i samsvar med Emnebeskrivelse for PKU503 og kan inngå med 20 studiepoeng i MF vitenskapelig høyskoles *Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg* (90stp).

Grunnleggende læringsområder for PKU503

Generell kompetanse - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglige ferdigheter, faglig modenhet og personlig integritet:

- høy bevissthet om sjelesørgeriske profesjonsholdninger knyttet til emosjonell tilgjengelighet og adekvat bruk av personlige erfaringer
- høy bevissthet om egne holdninger knyttet til spørsmål om nærhet/avstand, respekt for egne og andres grenser/integritet
- høy bevissthet om positive og problematiske sider ved bruk av pastoral omsorg, myndighet og autoritet

Ferdigheter - læringsprosesser som fremmer sjelesorgfaglig kunnskaper og innsikt:

- fordypet evne til å lytte og fortolke konfidentens følelser, ord og handlinger i lys av teori og sosio-kulturell kontekst
- fordypet evne til innsiktsfull og ansvarlig utøvelse av sjelesorg, med tydelig profesjonell kommunikasjon som kjennetegn
- evne til grundig teologisk refleksjon over klinisk kasuistikk på en slik måte at teori og praksis, liv og lære kan sammenholdes og gjensidig utfordre hverandre
- evne til å inngå aktivt, med trygghet og tydelighet i rollen som sjelesørger, i tverrfaglig samhandling

Kunnskap - læringsprosesser som fremmer personlig modenhet og selvinnikt:

- inngående kunnskap om hovedretninger innen sjelesorgfaget, historisk og aktuelt samt evne til å kunne artikulere eget ståsted i forhold til trekk og tendenser i vår egen tid
- kunnskap om relevant teori innenfor religionspsykologi og hermeneutikk som ressurs i klinisk arbeid
- god kunnskap om grenser, makt og myndighetsutøvelse i profesjonelle relasjoner

Programelementer og virkemidler i PKU503

- Gruppeveiledning (to til fire timer pr. kursdag) der deltakerne selv la frem skriftlige refleksjonsnotater og veiledningsmateriale med utgangspunkt i klinisk praksis fra eget arbeidssted. Veiledning i forbindelse med forkynneroppgaver inngikk i denne veiledningen.
- Individuell veiledningstime, en time pr. uke med PKU-veileder.
- Teoretisk undervisning i relevante sjelesorgfaglige tema – gjennomsnittlig tre timer pr. uke, samt to fagdager med undervisning ved MF. Eget litteraturstudium på 500 sider.
- Ca. seks gruppetimer pr. uke med mulighet for trening i interaksjon og personlig bearbeidelse av erfaringer og opplevelser.
- Skriftlige arbeider, dvs. refleksjonsnotater, kliniske oppgaver/kasuistikker og diverse rapporter er innlevert, bearbeidet i veiledning og samlet i mappe.

MAL

Pastoralklinisk utdanning

Veileders sluttevaluering etter PKU501 (evt. 502/503)

Veileder: NN, sertifisert veileder i PKU
Utdanningssted: NN i samarbeid med MF vitenskapelig høyskole
Tidspunkt: Fra – til
Deltakerens navn: NN

NB: For et mer utfyllende bilde skal denne sluttevalueringen leses i lys av deltakerens egen sluttevaluering.

1. Kort beskrivelse av læringskontrakt/læringsmål som ble avtalt mellom deltaker og veileder/utdanningsgruppen ved oppstart

Det vises her til de generelle målsetningene for emnet som er beskrevet i emnebeskrivelsen. I tråd med disse målsetningene, valgte NN å fokusere spesielt på:

- A) Under læringsmålet «Kunnskap»:
- B) Under læringsmålet «Ferdigheter»:
- C) Under læringsmålet «Generell kompetanse»:

2. Beskrivelse av hvordan deltakeren har arbeidet med de personlige og generelle målsetningene:

Deltakers kommentar:

3. Korte beskrivelser av deltakerens relasjoner til:

- A) Konfidenter/pasienter
- B) Medarbeidere der deltakeren hadde sin kliniske læringspraksis
- C) Meddeltakere i utdanningsgruppen
- D) Veileder

Deltakers kommentar:

4. Konklusjon: Kort om viktige utfordringer med tanke på videre sjelesørgerisk praksis og læring, samt en begrunnet anbefaling for videre PKU/Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg

Deltakers kommentar:

Veileders navn

Sted, dato

Jeg har diskutert evalueringen med min veileder og mottatt et eksemplar til eget bruk.

Dersom jeg er uenig i noe av det veilederen har skrevet eller har andre kommentarer, er dette uttrykt og gjort rede for i egne avsnitt under punkt 2, 3, og 4.

Deltakerens navn

Sted, dato

Til veiledere angående bruk av malen:

Til punkt 1:

For 502/503: Rekkefølgen snus i tråd med Emnebeskrivelsen for PKU502 og PKU503.

Til punkt 2:

For deltakere på 502 og 503 gis det på hvert punkt en kort vurdering av utvikling i forhold til tidligere læringsprosesser i PKU.

Til punkt 3 B:

På PKU utvidet tidsramme kan dette punktet sløyfes

Til punkt 4:

Dersom en kandidat består et emne, men at det i konklusjonen legges inn et forbehold eller en klausul for å kunne tas opp på neste PKU-emne, må dette formuleres som en avtale mellom studenten og PKU-veileder. Leder i Programutvalget for Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg informeres om at slik avtale er inngått. Avtalen legges inn i forlengelse av konklusjonen. (Dette punktet er vedtatt i PU/EMKS.)

Generelt angående formidling av sluttevaluering fra veileder til kursdeltaker:

I løpet av siste kursuke gjennomgår veileder sin evaluering sammen med deltakeren. Dersom deltakeren har ønsker om korrigeringer, presiseringer osv, *kan* kursleder etterkomme dette. Alternativt, eller i tillegg, kan deltakeren benytte seg av muligheten til å føre kommentarer inn i feltene før begge underskriver og veileder konverterer evalueringen til en PDF-fil. Hvis deltakeren ikke har noen kommentarer, kan feltene fra malen utelates. Signert sluttevaluering skal gis studenten senest innen 2 uker etter kursslutt.

MAL - Hele den følgende teksten skal gjengis i den ferdige sluttevalueringen

Pastoralklinisk utdanning

Deltakers sluttevaluering etter PKU501, 502 og 503 (stryk det som ikke passer)

Navn: NN

Utdanningssted: xxx i samarbeid med MF vitenskapelig høyskole

Tidspunkt: fra - til

Veileder: NN

1. Gjør kort rede for din forståelse av pastoral klinisk utdanning
2. Gi din vurdering av opplegg /ramme for kurset

Ha særlig dine egne fordypningsområder/personlige mål og målene i emnebeskrivelsen i tankene når du besvarer de følgende spørsmål:

3. På hvilken måte har du nyttiggjort deg den pastoral kliniske læringsmodell i din personlige og faglige utvikling?
4. På hvilken måte har du utdypet dine ferdigheter?
5. Hvilke faglige og teoretiske tema har vært særlig viktige for deg?
6. På hvilken måte har du latt deg utfordre som teolog?
7. Hvilke teologiske temaer har du særlig vært opptatt av?

(Legg ved oversikt over litteratur du har lest i tilknytning til emnet)

8. Hva har du lært om deg selv? På hvilken måte har du utdypet din forståelse av dine sterke sider? Er det områder her du ønsker å arbeide mer med i fremtiden?

9. Hvordan vurderer du sammenhengen mellom din faglige og personlige vekst i forhold til dine ferdigheter som sjelesørger?
10. Hva har du lært om hvordan du relaterer deg til andre?
11. Hvordan har ditt forhold til konfidenter og medarbeidere på praksisstedet vært?
12. Beskriv din posisjon/dine posisjoner i gruppen. Hvordan har du fungert? Er det noe ved din funksjon i gruppen du skulle ønske var annerledes?
13. Beskriv din relasjon til hver enkelt deltaker i gruppen slik du opplevde det. (*Bruk kun initialer og skriv på eget ark.*)
14. Beskriv din relasjon til veilederen

Dato

Underskrift

MAL - Hele den følgende teksten skal gjengis i den ferdige sluttevalueringen. Malen skal brukes etter hvert kurs som veilederkandidat, inklusive siste kurs

Pastoral klinisk veilederutdanning

Veileders sluttevaluering til kandidaten

Veileder:

Utdanningssted:

Tidspunkt:

1. **Innledning**
2. **Pastoral kompetanse**
3. **Pedagogisk kompetanse**
4. **Teoretisk kompetanse**
5. **Administrativ kompetanse**
6. **Integrasjon av kompetanseelementer**
7. **Relasjon til veileder**
8. **Konklusjon**

Dato og underskrift

Fagutvikling og praksis som sertifisert veileder i PKU

1. For å praktisere som veileder med kurslederansvar, kreves det at man er sertifisert av Sertifiseringsutvalget - PKU, at man tjenestegjør i en stilling med kirkelig tilsyn, vanligvis biskopen, at man er ansatt ved et kurssted som har avtale med MF om kursdrift og at det er inngått avtale mellom MF og veileder. Sertifiserte og aktive veiledere er medlemmer av Veilederfellesskapet – PKU (VF/PKU)
2. Det kreves at man jevnlig søker veiledning på eget arbeid og deltar i fagmøter i regi av VF/PKU og SU/PKU. Videre anbefales deltakelse i relevante sjelesorg- og veiledningsfaglige fora innenlands og internasjonalt
3. Det kreves at man deltar i de administrative og styrende organene knyttet til PKU i Norge, samt villighet til å påta seg sensoroppgaver etter behov
4. Det kreves at man holder seg oppdatert om regelverk og studieplaner for PKU
5. Etter å ha veiledet to kurs etter at sertifisering ble gitt, innkalles veilederen til en samtale med SU/PKU med utgangspunkt i de anbefalinger som ble gitt ved sertifiseringen, samt de faglige erfaringer som er høstet siden det
6. SU/PKU inviterer aktive veiledere til en kollegial (individuell) samtale hvert annet år
7. En veileder som har ledet minst to kurs etter at godkjenningen ble gitt, kan være veileder for veilederkandidat. Før oppstart som ansvarlig veileder første gang, skal veilederen møte SU/PKU for en samtale om de utfordringer denne oppgaven rommer
8. En veileder som ikke har praktisert med kursansvar i PKU de siste 5 år, regnes som inaktiv. Dersom man etter å ha vært inaktiv ønsker å gjeninntre som aktiv veileder, sender man melding om dette til SU/PKU. SU/PKU tar stilling til om videre skriftlig fagdokumentasjon skal leveres og innkaller til en samtale før vedkommende igjen kan inntre som aktiv veileder med ansvar for kursdrift

MAL - Hele den følgende teksten skal gjengis i den ferdige sluttevalueringen. Malen gjelder alle kurs i veilederutdanningen, inklusive siste kurs

Pastoralklinisk veilederutdanning

Kandidatens sluttevaluering etter kurs som godkjent veilederkandidat i PKU

Navn: NN

Utdanningssted:

Tidspunkt: Fra - til

Veileder: NN, sertifisert veileder i PKU

1. Presentasjon/opplisting av kursdeltakere (angi kun initialer, kjønn, alder, og stilling)
2. Kort beskrivelse av rammer, struktur og innhold i kurset
3. Kort beskrivelse av ramme, struktur, målsetninger og hovedtema for egenveiledning
4. Vurdering/evaluering av ramme, struktur og innhold i kurset
5. Vurdering/evaluering av egen læringsprosess, knyttet til kursets programelementer og egne læringsmål.
6. Vurdering/evaluering av egen læringsprosess i forhold til eget arbeid med, og relasjon til den enkelte deltaker.
7. Vurdering/evaluering av relasjon til hovedveileder

Flg. bør vedlegges rapporten dersom det ikke er inkludert i det som allerede er skrevet:

- Dokumentet «Egne målsetninger og læringskontrakt for kurstiden»

Dato

Underskrift NN

Godkjent veilederkandidat i PKU

Håndbokens abonnenter

Redaktør: Bergljot M. Aa. Hauglid, BergljotMarieAarbo.Hauglid@lds.no, t. 476 32 596

Lederne i VF, PU, SU og SMU skal informere redaktøren når det gjøres endringer i Håndbokens dokumenter. Abonnementene finner selv dokumentene i kapittel A, B og C på MFs hjemmeside.

Ved oppdatering av enkeltdokumenter i kapittel A, B og C, sender redaktøren ut varsel til abonnentene på mail slik at alle selv kan finne disse på internett (MF).

Redaktøren sender oppdateringer i kapittel D til abonnentene som vedlegg på mail.

Modum Bad

Gunnar Fagerli gunnar.fagerli@sjelesorg.no

Lovisenberg Diakonale Sykehus

Bergljot Hauglid BergljotMarieAarbo.Hauglid@lds.no

Svein Bjarte Mangersnes SveinBjarte.Mangersnes@lds.no

Akershus Universitetssykehus HF

Hilde Unsvåg Hilde.Halsteinli.Unsvag@ahus.no

Forsvarets tros- og livsynskorps' senter for PKU

Torstein Holten tholten@mil.no

Kyrre Klevberg kyrreklevberg@hotmail.com

Andre

Edith Finsaadal efinsaadal@sbcglobal.net

MF

Kari Halstensen SU/PKU kari.halstensen@halstensen.no

Elisa Stokka SU og PU/PKU Elisa.Stokka@mf.no

Inge Westly PU/PKU Inge.Westly@mf.no

Sekretær PU/PKU Hilde.S.Stige@mf.no

Studiedirektør MF Hilde.B.Moller@mf.no

RETNINGSLINJER OG KVALITETSKRAV VED GODKJENNING AV KURSSTEDER

1. RETNINGSLINJER OG PROSEDYRER

- 1.1 Dette regelverket omfatter og gjelder kurssteder hvor det skal drives PKU innenfor rammen av det regelverk og de studieplaner som til enhver tid gjelder for PKU i Norge
- 1.2 Retningslinjene omfatter videre alle nivåer og typer PKU, både 3 måneders kurs og kurs med utvidet tidsramme
- 1.3 Godkjennende instans er Programutvalget Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (PU/EMKS)
- 1.4 Ved søknad om godkjenning, skal søker forplikte seg på kvalitetskravene i disse retningslinjene og dokumentere at administrative og økonomiske forhold er tilfredsstillende. Videre skal søker forplikte seg til å følge regelverk og studieplaner som gjelder i PKU
- 1.5 Søker skal oppgi en fast kontaktperson for Programutvalget. Kontaktpersonen skal være sertifisert veileder i PKU og/eller leder ved den avdelingen der PKU virksomheten forankres i organisasjonen
- 1.6 Et kurssted som etter disse retningslinjene blir godkjent, skal inngå skriftlig *avtale* om kursdrift med MF teologiske høyskole v/studiedirektør før eventuell kursdrift settes i gang
- 1.7 Godkjenningen av et kurssted gjelder normalt for en periode på 5 år. I god tid før utløpet av denne perioden skal kursstedet sende inn søknad om fornyelse av godkjenningen. Hvis virksomheten i det alt vesentlige skal fortsette som før, kan denne søknaden være ganske kortfattet
- 1.8 Ved skifte av veileder(e) eller andre forandringer som vil få betydning for kursvirksomheten, skal PU/EMKS så raskt som mulig få melding om dette fra kursstedet. PU/EMKS har i slike situasjoner rett til å revurdere godkjenningen ut fra de nye opplysningene
- 1.9 PU/EMKS har på ethvert tidspunkt rett til å ta opp forhold ved kursstedet med ledelsen og veileder(e). PU/EMKS kan også på eget initiativ etterprøve om vilkårene i godkjenningen til enhver

tid etterleves. Kontakten og etterprøvingen kan om nødvendig skje i form av et møte med ledelsen og/eller veileder(e). PU/EMKS kan også innhente relevante opplysninger hos kursdeltakerne

- 1.10 Forhold som etter PU/EMKS' mening er utilfredsstillende, skal rettes opp så snart som mulig. Hvis så ikke skjer, kan PU/EMKS trekke tilbake godkjenningen etter at pågående kurs er avsluttet

2. FAGLIGE KVALITETSKRAV

- 2.1 Kursstedet skal ha miljømessige og faglige kvaliteter som fremmer læring ved personlig og faglig vekst og dannelse
- 2.2 Det skal være SU/PKU sertifisert(e) veileder(e) i PKU knyttet til kursstedet. Kursstedet skal ha et arbeidsgiverforhold til denne/disse, med de gjensidige rettigheter og plikter dette medfører. Det forutsettes videre at veilederen tjenestegjør i stilling under kirkelig (biskopens) tilsyn
- 2.3. Det skal foreligge avtale mellom MF og sertifisert veileder ved godkjent kurssted.
- 2.4 Det er en forutsetning at sertifisert(e) veileder(e) i PKU er ansvarlig både for gruppeveiledningen og den individuelle veiledningen i PKU
- 2.5 Kursstedet skal sørge for at veiledere gis tilstrekkelig rom/tid innenfor rammen av sine øvrige arbeidsoppgaver til å forestå det faglige og administrative ansvar knyttet til PKU, inklusive utvelgelse/forhåndsintervju av kursdeltakere, forberedelse av kursprogram og administrativ ledelse og tilrettelegging av kurset
- 2.6 Kursstedet skal legge til rette for at veiledere innenfor rammen av sin arbeidstid og sitt budsjett gis mulighet til å søke faglig egenveiledning med henblikk på oppgaven som veileder i PKU
- 2.7 Kursstedet skal ha tilgang til flerfaglige undervisningsressurser med tanke på den didaktiske undervisningen
- 2.8 Kursstedet skal ha til rådighet det utstyret som er nødvendig for en god gjennomføring av kurset pedagogisk sett, så som egnet lokale for både undervisning, gruppe- og individuell veiledning, tekniske hjelpemidler, fagbibliotek m.m
- 2.9 Det skal være adgang til et eget vigslat gudstjenestelig rom

- 2.10 Kursstedet skal ha fasiliteter som gjør det mulig å oppbevare konfidensielt materiale på en forsvarlig måte, slik at uvedkommende ikke har adgang til dette materialet
- 2.11 Kursstedet skal ha tilgjengelig de elementer som er nødvendige for at PKU kan gjennomføres i samsvar med alle krav som stilles i regelverk og studieplaner. Dette innebærer at antall konfidenter er stort nok til å sikre kursdeltakerne tilstrekkelig rom for utøvelse av en pastoralklinisk praksis
- 2.12 Kursstedet skal gi kursdeltakerne den nødvendige anledning til å utøve sin pastorale praksis innenfor de rammer som virksomheten som helhet setter. Dette innebærer at kursdeltakerne skal gå inn som medlemmer av staben, men uten å pålegges oppgaver og ansvar som kommer i veien for den pastorale praksis og kursprogrammet som helhet. Hvis praksis helt eller i vesentlig grad utøves utenfor kursstedet, er kursstedet ansvarlig for at denne praksisen kan skje på de vilkår som her er nevnt

3. ADMINISTRATIVE KVALITETSKRAV

- 3.1 Kursstedet skal ha en administrativ struktur som klart tilkjennegir stedets interne myndighets - og ansvarsforhold
- 3.2 Godkjenning forutsetter at organisatoriske og økonomiske forhold mellom PKU virksomheten, veileder(e) og kursstedet er lagt frem for PU/EMKS. Likeledes forutsettes det at de økonomiske og juridiske forhold mellom kursdeltakere og kursstedet er lagt frem for PU/EMKS

4. ANKEMULIGHETER

- 4.1 Et kurssted som får avslag på sin søknad om godkjenning eller som av PU/EMKS blir fratatt godkjenningen, kan anke denne avgjørelsen til studiedirektøren v/MF. Studiedirektøren vil da *behandle anken etter nærmere fastsatte regler.*
- 4.2 Studiedirektøren kan opprettholde vedtaket i PU/EMKS, noe som innebærer at avslaget er endelig. Studiedirektøren kan også sende søknaden tilbake til PU/EMKS med sine merknader og be om ny vurdering. Dersom PU/EMKS opprettholder sin beslutning, skal søkerstedet gis anledning innen en nærmere angitt frist å komme med sine avsluttende kommentarer til avslaget før studiedirektøren tar den endelige avgjørelsen
- 4.3. Når et kurssted som har fått avslag på sin søknad, på nytt søker om godkjenning, må de forholdene som førte til avslaget, være forandret i tråd med PU/EMKS' synspunkter. Den nye søknaden må inneholde en tilfredsstillende dokumentasjon av disse forandringene

RETNINGSLINJER FOR ØKONOMISKE GODTGJØRELSER I PKU

1.

Programutvalg – Erfaringsbasert master i klinisk sjelesorg (PU/EMKS) fastsetter kursavgift for PKU501-3. Normalt er kursavgift for veilederkandidater den samme som for kursdeltakere på PKU501-3

Kursavgiften er den samme for alle kurssteder og typer kurs (utvidet tidsramme/intensivkurs). Kursavgiften tilfaller kursstedet. Beløpet kan revideres hvert år. Dersom et kurssted ønsker å avvike fra standard kursavgift, må søknad med begrunnelse rettes til PU/EMKS

2.

Midler fra MFs inntekter via studiepoengproduksjon kan overføres til kursstedene etter faktura. Per dags dato er beløpet kr. 2000 pr kursdeltaker

3.

Kursstedene innkrever kursavgift fra kursdeltakere. Det er anledning til å kreve at kursdeltakere betaler inntil 20 % av kursavgiften når man takker ja til studieplass. Beløpet refunderes ikke dersom en senere trekker seg fra kursplassen. Det resterende beløp betales ved kursstart

4.

Dersom en kursdeltaker trekker seg fra kurset senere enn 2 måneder før kursstart og det ikke er mulig for en varamann å benytte den ledige plassen, kan kursstedet kreve 50 % av den samlede kursavgift innbetalt. Ved sykdomsforfall (egen, ektefelle, barn) frafalles et slikt krav

5.

Kursstedene har ansvar for alle utgifter i forbindelse med kursdriften. Dette inkluderer evt. lønnstillegg til veileder, tilfredsstillende faglig veiledning/ajourhold for veileder, lønnsutgifter til undervisere, egnede lokaliteter/fasiliteter og praksisplasser, i overensstemmelse med Retningslinjer for kvalitetskrav og godkjenning av kurssteder

6.

Veiledere som oppnevnes som sensorer innenfor PKU, honoreres av oppdragsgiver etter vedtatte takster

7.

Kursavgift for kurs er per dags dato kr. 38 000¹.

Utgifter til opphold (kost/losji) og litteratur/studiemateriell er ikke inkludert

Reciprocity Agreement between NCPE and ACPE

February 14, 2011

The reciprocity application from NCPE to ACPE, dated Oct. 1st 2010, states the following:

We believe that a mutual reciprocal relationship will give both parties an opportunity for growth and learning from each other, that both the ACPE and the NCPE will be culturally and spiritually enriched.

What NCPE hope to receive from ACPE in a reciprocal relationship:

- *To be recognized as an organization whose standards and ethical values are equivalent to those of ACPE*
- *That NCPE students of CPE501-3, equivalent to CPE level I and II, who meet the admission criteria of ACPE, continue to have access to ACPE level I and II programs*
- *That NCPE Supervisory Candidates who meet the admission criteria of ACPE continue to have access to ACPE supervisory training for one or more units.*
- *That NCPE Supervisors, invited by an ACPE center, may serve as ACPE International Guest Supervisors, according to the policies and procedures of ACPE. That NCPE Supervisors who so wishes, may apply individually to the ACPE for status as Associate Supervisor or ACPE Supervisor, according to the policies and procedures of ACPE.*

What NCPE offer to ACPE in a reciprocal relationship:

- *To recognize the ACPE as an organization whose standards and ethical values are equivalent to those of NCPE*
- *To give ACPE students of level I or II who meet the admission criteria of NCPE, access to our educational programs (CPE 501-3). Students who successfully complete a unit with NCPE, will earn academic credits valid within the European Credit Transfer System (ECTS)*
- *To give ACPE Supervisory Candidates, who meet the language requirements, access to NCPE supervisory training for a unit or more*
- *To continue to welcome ACPE Supervisors to come and work with us as Guest Supervisors for a unit or more, according to the needs and resources of centers and / or the opportunities / needs within the Collegium of Supervisors.*
- *That ACPE Associate supervisors or ACPE Supervisors who so wishes, may apply individually to NCPE for status as NCPE Supervisor, according to the policies and procedures of NCPE.*

We do not see ourselves as part of the governance structure of the ACPE, nor do we invite the ACPE to be a part of ours. As we understand reciprocity in an educational context, the focus is on recognizing each other as equal in terms of educational and ethical standards.

In response to the NCPE request, a board sub-committee was appointed in ACPE and after a period of study, the following motion was brought to and passed by the board at its November 2010 meeting in Atlanta:

Motion # 48 Recognition of Reciprocity Status with Norwegian Clinical Pastoral Education (NCPE)
Whereas Clinical Pastoral Education has been offered continuously in Norway since 1970 and has served to educate well over 2000 persons in the art of spiritual care; and

Whereas Norwegian Clinical Pastoral Education (NCPE), in partnership with its sponsoring organization (the Norwegian School of Theology) has engaged ACPE in ongoing conversation about reciprocity and has demonstrated due diligence in articulating its mission, ethical values, philosophy, methodology, and practices; and

Whereas it is evident that ACPE and NCPE share a common sense of purpose, mission, and values, and that it would be to the mutual benefit of both organizations to pursue a reciprocal relationship;

Move that the Board of Directors of the Association for Clinical Pastoral Education formally recognize NCPE as an organization with whom ACPE enjoys a mutually reciprocal relationship, including the recognition of ACPE Level I and II CPE units as equivalent in credit to NCPE 501-3 units; access for NCPE Supervisory students to ACPE supervisory educational programs (as negotiated with individual ACPE accredited centers) and for ACPE Supervisory Education Students with language proficiency to have similar access with NCPE centers; recognition of ACPE or NCPE Supervisor status for purposes of guest supervision; and facilitation of processes by which NCPE Superiors and ACPE Associate and Certified Supervisors may seek clarification status in the reciprocal organization per its policies and procedures.

By such vote the ACPE Board authorizes and directs its President, Executive Director and/or Associate Director, and/or others persons whom those parties designate, to negotiate and enter into those agreements and covenant as deemed necessary and appropriate in order to expedite the will of the ACPE Board in this matter.

Made by Peter Yuichi Clark, seconded Miriam Needham and passed.

Since this, the *implementation* of this motion has been worked out through conversation between **The Rev. Deryck Durston, Associate Director, ACPE** and **The Rev. Kirsti Mosvold**, Authorized Representative of the NCPE Council. The following is agreed upon:

The agreement is in force until either organization discontinues the agreement.

The process for applying for reciprocity in *individual cases* begins with a request to either of these two individuals or the successors¹ of these two individuals.

For example:

- ACPE Level I & II units are reciprocal with NCPE 501-3 units
- ACPE Supervisory Education is available to NCPE students who meet ACPE admission requirements and have completed NCPE 501-3 units
- NCPE Supervisory Education is available to ACPE students who meet NCPE admission requirements and have completed Level I & II units and have Norwegian language proficiency;

For supervisory education, we recommend that students choose either ACPE or NCPE for the *certification process*, from candidacy level to Associate/Supervisor. For example:

- A student who has been accepted for ACPE Supervisory Candidacy, should seek certification as ACPE Associate Supervisor / ACPE Certified Supervisor before applying for individual reciprocity with NCPE
- Likewise, a student who has been certified as NCPE Supervisory Candidate should seek certification as NCPE Supervisor before applying for individual reciprocity with ACPE

However, we recommend and invite NCPE candidates to seek supervisory level training for one or more units with the ACPE, and vice versa.

A NCPE Supervisor *without* a post certification practice period and without the 2nd year NCPE Steering Committee appearance (see Guidelines for NCPE Supervisory Education, 5.5) may be given Associate Supervisor status by ACPE. A NCPE Supervisor *with* post certification practice and a 2nd year committee appearance (see Guidelines for NCPE Supervisory Education, 5.5) may be given ACPE Certified Supervisor status. However, the Certification Committee of ACPE may provide a process of mentoring for the first year.

Vice versa, an ACPE Associate Supervisor may enter the NCPE Certification process by applying for NCPE Certified Supervisor status after one unit of post associate practice, mentored or supervised by an NCPE Supervisor, and the submission of required material to the NCPE Steering Committee (see Guidelines for NCPE Supervisory Education, 4.2). An ACPE Certified Supervisor may be given NCPE Supervisor status given satisfactory language proficiency.

In all cases the Ethical Accountability Form (attached) will be part of the recognition process by both organizations.

The Rev. Deryck Durston
Associate Director
ACPE
(sign)

The Rev. Kirsti Mosvold (sign)
Authorized Representative of the
NCPE Council

Ethical Accountability Form

Kfr. Reciprocity Agreement between NCPE and ACPE

February 14, 2011

ACPE - Association for Clinical Pastoral Education

NCPE - Norwegian Clinical Pastoral Education

I, insert name confirm that I am in active, good standing as a CPE Supervisor in the Association for Clinical Pastoral Education, Inc./Norwegian Clinical Pastoral Education (circle what applies)

I have never filed a complaint nor grievance except for (describe its nature and outcome on the back of this form)

I have never been the subject of a complaint nor grievance except for (describe its nature and outcome on the back of this form)

I have never been subject to any disciplinary action except (describe its nature and outcome on the back of this form)

I understand that by practicing CPE supervision in another country, I am bound by the country's ethical and legal expectations of me as a person and pastoral professional. I have read, understand and agree to honor the mutual reciprocity agreement between ACPE, Inc. and NCPE to the best of my abilities.

I understand that in the event that I violate the ethical and legal expectations that apply to me as a person and pastoral professional while practicing CPE supervision in Norway/the USA (circle what applies), my employment will cease and I will be asked to leave immediately.

CPE Supervisor Signature and date: _____

ACPE Executive Director Signature and date: _____

NCPE Program Committee Chairperson Signature and date: _____

LITTERATURLISTE PKU 501/502/503

ERFARINGSBASERT MASTER I KLINISK SJELESORG

MF VITENSKAPELIG HØYSKOLE

Introduksjon

I tillegg til litteraturlisten for det spesifikke PKU-emnet (I), gis det også mulighet for supplerende litteratur (II) og litteratur fra relevante fagartikler (III). Samlet sett gir denne litteraturen et bredt og sammensatt bilde av viktige tradisjoner og sentrale tema i den internasjonale debatt innenfor sjelesorgfaget.

Litteraturlisten (I) er ordnet etter de respektive PKU-emnene: PKU 501/502/503. Tanken er her at studenten i samarbeid med kursleder velger et lesepensum som samlet sett dekker de temaområder og læringsmål som er anført i de respektive emnebeskrivelsene. I praksis vil det være slik at de fleste oppførte bøkene inneholder stoff som dekker flere temaområder og læringsmål, mens artikler vanligvis vil rette seg mot en mer avgrenset tematikk og mer spesifikke læringsmål.

Litteraturutvalget er forsøkt bygd opp slik at det reflekterer den samme form for progresjon som de respektive emnebeskrivelsene inneholder. Det betyr bl.a. at den samme tematikken vil dukke opp på flere steder i den anførte litteratur, men da slik at tilnærmingmåter og nivå i drøftingene varierer.

Alle litteraturlister er i prinsippet åpne. «Pensum» defineres altså i utgangspunktet ikke i form av obligatorisk pensumlitteratur, men gjennom de anførte temaområder med tilhørende læringsmål. Studenten står altså i utgangspunktet fritt til ut fra særlige interesser å velge bort/velge inn alternativ litteratur i forhold til den som er oppført. Oversikten i hoveddel II viser at det her er mye å velge blant. Det er imidlertid da viktig å understreke at den valgte litteratur må ses i forhold til og på rimelig måte dekke de læringsmål som gjelder for det aktuelle PKU-emnet.

Som kjent utgis det stadig ny, verdifull litteratur. Derfor er litteraturlistene alltid under utvikling. For at denne utvikling kan bli best mulig er det viktig at alle involverte brukere rapporterer til kursledelsen og MF om nye bøker som man finner verdifulle inn i vår sammenheng.

I. Litteratur til emnene PKU501/502/503

PKU501

- David Lyall: *Integrity of Pastoral Care*, London, 2001
- Carrie Doehring: *The Practice of Pastoral Care. A Postmodern Approach*, Louisville, 2006
- Robert C. Dykstra: *Images of Pastoral Care. Classic Readings*. Utvalgte tekster. St. Louis, 2005
- Leif Gunnar Engedal: *Guds hjerte og menneskets sjel*, Tidsskrift for Sjelesorg nr. 3-4/2018, s. 193-223
- Jan-Olav Henriksen: *Sjelesorgens normativitet*, Tidsskrift for Sjelesorg nr. 2 /2021, s. 158-173
- Øyvind Eide: *Forståelse og fordypning*, Luther Forlag, 2014
- Jaco J. Hamman: *Becoming a Pastor: Forming Self and Soul for Ministry*, The Pilgrim Press, Cleveland, 2007
- Parker J. Palmer: *Let Your Life Speak: Listening to the Voice of Vocation*, Jossey-Bass Inc., 2000
- Henri Nouwen: *The Wounded Healer*, Image Doubleday, New York, 1972
- Pamela Cooper-White: *Shared Wisdom*, Fortress Press, Minneapolis, 2004
- Leif Andersen: *Kroppen og Ånden, Sjælesorgens samtale 2*. Frederica: Kolon, 2016
- Marie Farstad: *Skam. Eksistens, relasjon, profesjon*. Cappelen Damm, 2016
- Ana-Maria Rizzuto: *The Birth of the Living God*, University of Chicago Press, 1981
- Joan D. Chittister: *Scarred by Struggle, Transformed by Hope*, William B. Eerdmans Pub., 2003

PKU502

- Charles Gerkin: *The Living Human Document: Re-visiting Pastoral Counseling in a Hermeneutical Mode*, Nashville, 1984
- Göran Bergstrand: *En själasörjares dilemma*, Stockholm, 2002
- Robert C. Dykstra: *Images of Pastoral Care. Classic Readings*. Utvalgte tekster. St. Louis, 2005
- Leif Gunnar Engedal: *Sjelesorgens teologiske forankring og egenart. Bidrag til refleksjon*, Tidsskrift for sjelesorg, nr. 2/2008
- Marit Bunkholt (red): *Ritualenes psykologiske og helbredende funksjon*, i *Møtet med Den Andre*. Tekster av Hans Stifoss-Hanssen. Oslo 2007, s. 45-58
- Tor Johan S. Grevbo: *Sjelesorgens vei. En veiviser i det sjelesørgeriske landskap historisk og aktuelt*. Oslo, 2006, s. 302-408

- Philip Culbertson: *Caring for God's People. Counseling and Christian Wholeness.* Fortress Press, Minneapolis, 2000
- Jonas Ideström: *Ikoniska kartor: att göra teologi i kyrkans vardag,* Stockholm, Verbum, 2021
- Carl Frielingsdorf: *Seek the Face of God: Discovering the Power of Your Images of God. Ave Maria Press, Notre Dame, Indiana, 2006*
- Pamela Cooper-White: *Shared Wisdom.* Fortress Press, Minneapolis, 2004
- Susanne Bang: *Rørt, rammet og rystet. Faglig vekst gjennom veiledning.* Gyldendal Akademisk, Oslo, 2003

PKU503

- Deborah van D. Hunsinger: *Theology and Pastoral Counseling. A new Interdisciplinary Approach,* Grand Rapids, 1995
- Jean Stairs: *Listening for the Soul. Pastoral Care and Spiritual Direction.* Minneapolis, 2000
- Robert C. Dykstra: *Images of Pastoral Care. Classic Readings.* Utvalgte tekster. St. Louis, 2005
- James Woodward and Stephen Pattison (eds.): *The Blackwell Reader in Pastoral and Practical Theology, Part Two: Approaches and Methods in Pastoral and Practical Theology,* Oxford, 2000, s. 73-145
- Jan-Olav Henriksen: *Relating God and the Self. Dynamic Interplay,* Ashgate, 2013
- Steve Nolan: *Spiritual Care at the End of Life.* Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia, 2012
- Paul Tillich: *The Courage to be.* Yale University Press, New Haven and London, 2. Ed., 2000
- Donna M. Orange: *The Suffering Stranger: Hermeneutics for Everyday Clinical Practice,* Taylor and Francis Group, 2011
- Judith Thompson: *Theological Reflection.* SCM Press, London, 2010
- Killen and De Beer: *The Art of Theological Reflection.* Crossroad, New York, 2007

II Supplerende litteratur

- Leif Andersen: *Kroppen og Ånden: Sjælesorgens basis.* 1. Fredericia, Kolon, 2015
- Göran Bergstrand: *Med livet som redskap: Sex själavårdare berättar.* Örebro, Libris, 1998

G. Bergstrand & M. Lidbeck: *Själavård* (Vol. 1-2). Stockholm: Verbum, 1997-1998

Leif Gunnar Engedal: *Kristen sjelesorg i en postmoderne kultur: Utfordringer og muligheter*. I B. Wiedel & M. Ekedahl (red), *Mötet med den splittrade människan: Om själavård i postmodern tid*. Stockholm: Verbum 2004, s.19-72

Pamela Cooper-White: *Many Voices: Pastoral Psychotherapy in Relational and Theological Perspective*, Fortress Press, 2007

Lars Thorgaard: *Empatiens bevarelse i relationsbehandlingen i psykiatrien*, Hertevig Forlag Stavanger, 2009

Lars Björklund: *Modet att ingenting göra – när orden inte räcker till*, Lars Björklund och Libris förlag, Örebro, 2003

Torborg Aalen Leenderts: *Når glassflaten brister – om brytningen mellom livet og troen*, Verbum, 2007

Ron W. Richardson: *Becoming a Healthier Pastor – Family Systems Theory and the Pastor's own Family*, Fortress Press, Minneapolis, 2005

Eric H. Erikson: *The lifecycle completed*. W. W. Norton & co New York & London, 1998

Berit Okkenhaug: *Når jeg skjuler mitt ansikt. Perspektiver på skam*. Verbum, 2009

E. Kurtz & K. Ketchum: *The Spirituality of Imperfection*. Bantam books, New York, 1994

Henri Nouwen: *The Living Reminder*, HarperSanFrancisco, 1972

Miroslav Volf: *Exclusion and Embrace: A Theological Exploration of Identity, Otherness, and Reconciliation*, Abingdon Press, 1996

Michael Jacobs: *Still Small Voice: An introduction to Pastoral Counseling*, Ashford Colour Press, 1993

Arthur. W. Frank: *The Wounded Storyteller. Body, Illness and Ethics*. The University of Chicago Press, 2013

Paulo Freire: *Pedagogy of the Oppressed*. The Continuum International Publishing Group Inc., 1993

Elaine Graham, Heather Walton and Frances Ward:

Theological Reflection: Methods. SCM Press, 2005

David J. Wallin: *Attachment in Psychotherapy*. Guildford Press, 2007

Patricia De Young: *Relational Psychotherapy: A Primer 2nd Edition*. Routledge, 2015

Joachim Scharfenberg: *Samtalen i fokus – den sjælesørgeriske samtale i teori og praksis*, København, 1981

Barbara J. McClure: *Moving beyond individualism in pastoral care and counseling: reflections on theory, theology and practice*. Cambridge, The Lutterworth Press, 2011

- Carla Grosch-Miller: *Trauma and Pastoral Care: a practical handbook*. Canterbury Press Norwich, 2021
- Einar Eidsaa Edland: *Sjelesorg som traumesensitiv praksis*. Tidsskrift for Sjelesorg, nr. 3-4/2021, s. 320-338

Artikler fra Tidsskrift for sjelesorg (TFS) med relevans for PKU (III)

90-tallet

- Leif Jon Paulsen: *Hva er god lytting*, 1994/1, 7-14
- Bernt Aspang: *Sjelesorg i møte med narsissistisk personlighetsforstyrrelse*, 1994/4, 28-42
- Astri Hauge: *Skal vi tilgi mer enn Gud?* 1991/1, 7-20
- Anne Margrethe Reinertsen: *Guds bilde i oss. Gudsforestillinger i lys av objektrelasjonsteori, med hovedvekt på Ana-Maria Rizzutos synspunkter*, 1990/3, 15-34
- Hans Stifoss-Hansen: *Prest eller terapeut - en falsk motsetning*, 1990/1, 5-17
- Ana-Maria Rizzuto: *Psykoanalytisk psykoterapi og sjelesorg*, 1996/2, 95-107
- Bent Falk: *Teologi og psykologi: I hvilket land går grensen mellom himmel og jord?* 1995/4, 178-189
- Troels Nørager: *Sjelesorg som forandring og håb – en presentasjon av den amerikanske sjelesorgsteolog Donald Capps*, 1992/2, 57-68

2000-2010

- Øyvind Eide: *Har sjelesorgens teologi sviktet det lidende mennesket?* 2007/1
- Anne-May Stavenes: *Bønn i livets skyggelandskap. Sjelesorg og åndelig veiledning i møte med Tomas Sjödin*, 2007/2
- Göran Bergstrand: *Själavårdstradisjoner jag mött*, 2007/3
- Marit Bunkholt: *Folkekirkelig sjelesorg*, 2007/3
- Leif Gunnar Engedal: *Sjelesorg i møte med det fremmede. En presentasjon av den interkulturelle sjelesorg*, 2008/3
- Anders Bergem: *Det multikulturelle perspektivet – et innspill fra Emmanuel Lartey*, 2008/3
- Göran Bergstrand: *Kan Selma Lagerlöf hjälpa oss at forstå «Knutby?»*, 2009/3
- Hanne Løland: *Nå skriker jeg som en fødende kvinne ... Gudsmetaforer som utfordrer*, 2009/4
- Ana-Marie Rizzuto: *Drømmen om det fullkomne*, 2009/4

2010 – vårt tid

- Mona Thelle: *Traumeterapi og sjelesorg som komplementære behandlinger*, 2010/1, 5-19
- Inger Ma Bjønnes: *Sjelesorg og terapi – Erfaringer fra samspill og samarbeid ved Vita-avdelingen Modum Bad*, 2010/1, 52-61
- Jon-Erik Bråthen: *Sjelesorg og endring*, 2010/2, 85-99
- Inger Ma Bjønnes: *Tro i endring – om troens modning*, 2010/2, 100-106
- Lars J. Danbolt: *Sørgesamtalen som sjelesorg*, 2010/4, 310-321
- Gunnar Fagerli: *Glimt fra en PKU-veileders verden*, 2011/1, 35-43
- Marit Bunkholt: *Makt og samtale*, 2011/1, 4-15
- Sjur Isaksen: *Underets time – Tre perspektiver på den sjelesørgeriske samtalen*, 2011/2, 76-87
- Elisa Stokka: *Hvem kan jeg være trygg hos? – Lengsel etter et relasjonelt hjem*, 2012/1, 28-39
- Sjur Isaksen: *Identitet – en innledning*, 2013/3, 165-172
- Jan-Olav Henriksen og Hilde Marie Aarflot: *Tro og identitet – under erfaringens trykk*, 2013/3, 173-185
- Marie Farstad: *Identitetsarbeid i spennet mellom selvaktelse og skam*, 2013/3, 186-199
- Kari Halstensen: *Uten følelser, intet menneske*, 2015/1, 5-18
- Kari Halstensen: *Terapi som søker et møte mellom indre gudsbilde og livserfaring*, 2015/2, 108-134
- Arne Austad: *Når noen trenger seg inn i det innerste rommet – om åndelige overgrep*, 2015/4, 290-306
- Gunnar Fagerli: *Jeg kjente at en kraft gikk ut fra meg – Refleksjoner om samspillet mellom nærhet og distanse*, 2016/3, 238-256
- Kjartan Leer-Salvesen og Pål Morten Andreassen: *Taushetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt for sjelesørgere i Den norske kirke*, 2017/3-4, 166-183
- Arne Austad: *Om den unge Martin Luther – psykiske og eksistensielle problemer*, 2017/3-4, 278-292
- Leif Gunnar Engedal: *Guds hjerte og menneskets sjel – momenter til analyse av sjelesorgens teologiske og dynamiske egenart*, 2018,3-4, 193-217

- Leif Gunnar Engedal: *Guds hjerte og menneskets sjel – noen tanker etter lesning av en 25 år gammel tekst*, 2018,3-4, 218-223
- Tor Johan Grevbo: *Sjelesorgens identitet og særpreg – tre sentrale kjennetegn*, 2018,3-4, 259-277
- Kyrre Klevberg: *Det du ser er ikke alt – Noen perspektiver på ikoner og sjelesorg*, 2018,3-4, 280-295
- Kristin Moen Saxegaard: *Håpsteget – På leting etter små ord som bærer*, 2018,3-4, 296-305
- Sjur Isaksen: *Sjelesorg i menighet*, 2019/1, 5-17
- Margit Lovise Holte: *Samtalens velsigna gaver – Nokre perspektiv på sjelesorg og prestetenesta i lokalkyrkjelyden*, 2019/1, 18-35
- Hans Stifoss-Hanssen, Anne Hege Grung, Anne Austad og Lars Johan Danbolt: *Sjelesorg i bevegelse – Kerygmatiske, konfidentorientert, dialogisk sjelesorg – møte mellom teoretiske posisjoner og et empirisk materiale*, 2019/1, 75-95
- Eli Landro: *Systemiske perspektiver på samtalen i en sjelesørgerisk kontekst*, 2019/2, 109-122
- Roald Iversen: *Jeg er avsnittet som mangler i avsnittet jeg underviser i – om autentisitet, autonomi og personlig ansvar i kristen sjelesorg*, 2019/2, 180-196
- Leif Gunnar Engedal: *Kroppen og ånden i sjelesorgen – et kritisk memento fra «tradisjonen»*, 2019/3-4, 207-212
- Sjur Isaksen: *Hudens sakrament – berøring i evangeliet og i sjelesorgen*, 2019/3-4, 213-224
- Marit Gunnarsdotter Helvig: *Å berøre og bli berørt – den uladete fysiske berøringen*, 2019/3-4, 225-233
- Astri Hognestad: *Avmaktens språk – om følelser, hvordan de påvirker kroppen, og betydningen av bearbeiding*, 2019/3-4, 246-259
- Harald Nydal: *«Minding the body» – oppmerksomhet om og forståelse av hvordan kroppen formidler seg selv*, 2019/3-4, 260-269
- Ingvild Knudsen Hammernes og Ane Kristin Koller Sundnes: *Sannelig, våre sykdommer tok han på seg, og våre smerter bar han? – om kropp, sykdom og identitet i sjelesorgen*, 2019/3-4, 272-284
- Jan-Olav Henriksen: *Begjær og sårbarhet*, 2019/3-4, 320-334
- Marie Farstad: *Å eie og utholde egen skam – Hvordan kan det bidra til modning, vekst og ansvarlighet?* 2020/1, 5-11
- Sykehusprestene ved Lovisenberg Diakonale Sykehus: *Lidelse, forgjengelighet og død – sykehusprestetjeneste i møte med menneskelivets grunnvilkår*, 2020/3-4, 279-292

- Yngvar Nilsen: *Pastoralklinisk utdanning som kompetanseheving for sjelesørgere – en undersøkelse av PKU i Forsvaret, 2021/1, 42-52*
- Marit Bunkholt og Beate Indrebø Hovland: *Hvor skal jeg gjøre av meg selv? – «Medforfatterskap» som sjelesørgerisk mulighet, 2021/2, 102-118*
- Leif Andersen: *Hva er da et menneske, 2021/3-4, 233-247*
- Svein Bjarte Mangersnes: *Pastoralklinisk utdanning i Norge feirer 50 og 70 år, 2022/1, 54-60*
- Elisa Stokka og Einar Eidsaa Edland: *Framtidens sjelesørgere – læringsteoretiske perspektiver på profesjonsutdanning i sjelesorg ved MF vitenskapelig høyskole, 2022/3-4, 269-285*
- Leif Gunnar Engedal: *Tre stemmer – en sang – Refleksjoner over forholdene mellom åndelig veiledning, sjelesorg og psykoterapi, 2023/1, 6-24*
- Lone Vesterdal, Inger Uldal Juhl, Ricko Damberg Nissen, Karsten Thomsen og Niels Christian Hvidt: *Det skrøbelige menneskeliv – og hvad bogen førte til, 2023/1, 37-51*
- Leif Jon Paulsen: *Hva er god lytting, 1994/1, 7-14.*

Litteraturliste – veilederutdanningen i PKU

Det forutsettes av veilederkandidater er godt kjent med litteratur og lesepensum for PKU501/502/503. Litteraturen nedenfor er kun en smakebit på hva som finnes innen det pastorale veiledningsfaget.

Veiledning i PKU - historisk, teoretisk og metodisk

Robert Powell: *CPE: Fifty Years of Learning Through Supervised Encounter With Living Human Documents*, ACPE, N.Y. 1975.

Charles V. Gerkin: *The Living Human Document. Re-Visioning Pastoral Counseling in a Hermeneutical Mode*, Abingdon Press, 1984

Joan Hemenway: *Inside the Circle*, Journal of Pastoral Care Pub. 1996

William R DeLong: *Courageous Conversations. The Teaching and Learning of Pastoral Supervision*. University Press of America 2010

Vi viser til *alle* årganger av *Journal of Supervision and Training in Ministry* (ACPE) Her får man ideer om tema og litteratur som er «in» for tiden. Her trykkes også de beste oppgavene til veiledereksamen i USA. Nedenfor eksempler på noen artikler som er brukt av norske veiledere i skriftlig arbeid:

R. Burck: *Pastoral Expressionism: Verbatims in the Pastoral Paradigm*
Journal of Supervision and Training for Ministry, Vol.3, 1980

Robert E. Hockley: *Parallel Processes and the like in CPE*, Journal of Supervision and Training in Ministry, Vol. 5. 1982

David C. Myler: *Resistance to Clinical Learning: Four Biblical Types*, i Journal of Supervision and Training for Ministry, Vol.2, 1979.

Tidsskrift for sjelesorg har opp gjennom årene hatt diverse artikler om PKU/CPE.

Veiledning og utdanning i sjelesorgfaglig og pastoralteologisk perspektiv

- Frances Ward: *Lifelong learning: Theological Education and Supervision*,
London SCM Press 2005
- John H. Patton: *Supervision, Pastoral i Dictionary of Pastoral Care and
Counselling*, Abingdon Press, Nashville 2005
- Graham, Walton & Ward: *Theological Reflections: Methods*
- Thomas St. James O'Connor: *Clinical Pastoral Supervision and the Theology of Charles
Gerkin*
- John Foskett & David Lyall: *Helping the Helpers. Supervision and Pastoral Care*,
Courier International Ltd., Tiptree, U.K. 1990
- Owe Wikström: *Identitet och fördjupning*, Stockholm 1992.
- Kenneth H. Pohly: *Transforming the Rough places: The Ministry of Supervision*,
Ohio 1993
- A. V. Campbell: *Paid to care. Limits of Professionalism and Pastoral Care*
London 1985
- Estadt, Compton &
Blanchette: *The Art of Clinical Supervision*, Paulist Press, N.Y. 1987
- Kenneth H. Pohly: *Pastoral Supervision*, The Institute of Religion, Texas Medical Center,
Houston 1977
- David A. Steere (Ed): *The Supervision of Pastoral Care*
Westminster/John Knox Press Kentucky, 1989

- Göran Bergstrand: *En själesörjares dilemma*, Uddevalla 2002
- Magnus Malm: *Vägvisare, en bok om kristent ledarskap*, EFS Forlaget 1990.
- Henri J. M. Nouwen: *Reaching out. Three Seasons of Spiritual Growth*, 1975
- William R. DeLong (Ed): *The Teaching and Learning of Pastoral Supervision*, 2010

Voksenpedagogikk og praksislæring

- Malcolm Knowles: *The Adult Learner: A Neglected Species*, Gulf Publishing Company, Huston 1884
- Eduard C. Lindeman: *The Meaning of Adult Education*, N.Y. New Republic, 1926
- Patricia Cranton: *Professional Development as Transformative Learning*
New perspectives for Teachers of Adults. San Francisco 1996
- J. Mezirow: *Transformative Dimensions of Adult Learning*, San Francisco 1991
- J. Mezirow & associates: *Learning as Transformation. Critical perspectives on a Theory in Progress*, San Francisco 2000
- Donald Schön: *Educating the Reflective Practitioner*, San Francisco 1987
- Benner, Patricia: *From Novice to Expert*, Addison/Wesley, Menlo Park 1984
- R. L. Bigge.: *Learning Theory for Teachers*, 6. ed, 2003
- A. Mathiesen: *Identitet som livslang transformasjon*, Mastergradsoppgave i voksenpedagogikk, Universitetet i Tromsø 2006

Psykodynamisk/psykoanalytisk supervisjonsteori

- Ekstein & Wallerstein: *The Teaching and Learning of Psychotherapy*, Madison, CT: International Universities Press, 2nd Edition, 1972
- Jacobs, Davis & Meyer: *The Supervisory Encounter*, Yale 1995.
- Frawley-O'Dea &
Joan E Sarnat: *The Supervisory Relationship. A Contemporary Psychodynamic Approach*, NY/London, Guilford 2001
- Wiener, Mizen
& Duckham (Ed): *Supervising And Being Supervised. A Practice In Search Of A Theory*, Great Britain 2003
- A. Alonso: *The Quiet Profession. Supervisors of Psychotherapy*,
Macmillan Publishing Company N.Y. 1985
- Irwin D. Yalom: *The Theory and Practice of Group Psychotherapy*
(5. utg.) New York 2005
- Sigmund Karterud: *Gruppeanalyse og psykodynamisk gruppepsykoterapi*,
Oslo 1999
- Roy MacKenzie: *Introduction to Time-Limited Group Psychotherapy*, American Psychiatric Press Inc., Washington CD 1990
- Susanne Bang: *Rørt, rammet og rystet. Faglig vekst gjennom veiledning*, Gyldendal, Akademisk 2003
- Robert Kegan: *The Evolving Self*, Harvard University Press, 1983

Klageadgang i forbindelse med opptak til veilederutdannelsen i PKU og sertifisering som veileder

A. Angående opptak til veilederutdanningen:

En søker til veilederutdanningen som får avslag på sin søknad, skal motta en skriftlig begrunnelse fra SU/PKU der det gjøres tydelig hvilke forhold som førte til avslaget og hvilke betingelser som stilles for eventuell ny søknad. Begrunnelsen skal inneholde egne punkter vedrørende faglighet og personlig egnethet.

Ved ny søknad må de forhold som førte til avslaget være endret i tråd med SU/PKUs begrunnelse. Søknaden må inneholde en tilfredsstillende dokumentasjon av endringene. Søkeren skal ha anledning til å møte SU/PKU før søknaden behandles. Et 2. gangs avslag skal begrunnes skriftlig på samme vis som et 1.gangs avslag.

En søker som får avslag etter 2. gangs søknad, kan anke avgjørelsen til studiedirektøren

v/ MF. Studiedirektøren vil da innhente uttalelse fra minst to relevante fagpersoner som ikke har deltatt i saksbehandlingen. Minst en av disse skal ha kvalifikasjoner tilsvarende sertifisert PKU-veileder. Den andre kan være spesialist i voksenpsykiatri, godkjent veileder i psykodynamisk psykoterapi DNLf eller spesialist i klinisk psykologi med tilsvarende veilederkompetanse. Studiedirektørens avgjørelse skal begrunnes skriftlig med egne punkter vedrørende faglighet og personlig egnethet.

B. Angående sertifisering som veileder i PKU:

En kandidat som får avslag på sin søknad om sertifisering som veileder i PKU, mottar en skriftlig begrunnelse fra SU/PKU der det gjøres tydelig hvilke forhold som førte til avslaget og hvilke betingelser som stilles for eventuelt å søke på nytt. Forøvrig gjelder saksbehandlingsreglene under pkt. A vedrørende skriftlighet, begrunnelsens punkter, anledning til å møte SU/PKU og eksterne **fagpersoner så langt de passer**. Ved fornyet søknad må de forholdene som førte til avslaget 1. gang være forandret i tråd med SU/PKUs uttalelse. Den nye søknaden må inneholde en tilfredsstillende dokumentasjon av disse forandringene.

En kandidat som ved 2. gangs søknad igjen får avslag, kan anke avslaget til studiedirektøren v/ MF. Studiedirektøren kan opprettholde vedtaket i SK/PKU, noe som innebærer at avslaget er endelig. Studiedirektøren kan også sende søknaden tilbake til SU/PKU med sine merknader knyttet til formelle og prosessuelle forhold og be om ny vurdering. Dersom SU/PKU opprettholder sin beslutning, gis søkeren

anledning til å komme med sine avsluttende kommentarer til avslaget innen en nærmere angitt frist - før studiedirektøren tar den endelige avgjørelsen.

C. Angående andre forhold knyttet til veilederutdanningen:

Klage på andre forhold ved veilederutdanningen enn opptak og godkjenning, stiles direkte til SU/PKU.

Vedtatt i FR/SJ 13.4.2011 og SK/PKU 18.12.2018

Videreført med justeringer i SK/PKU og MF februar 2016